

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEĞİŞEN TOPLUMSAL YAPIDA EBEVEYN TUTUMLARININ,
EBEVEYNLERİN KAMUDA ÇALIŞMA DURUMUNA GÖRE, SOSYO-
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLARIN
İNCELENMESİ

Nejdet BARAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU

İSTANBUL-2019

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DEĞİŞEN TOPLUMSAL YAPIDA EBEVEYN TUTUMLARININ,
EBEVEYNLERİN KAMUDA ÇALIŞMA DURUMUNA GÖRE, SOSYO-
DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ AÇISINDAN FARKLILIKLARIN
İNCELENMESİ**

Nejdet BARAN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı :Sosyal Hizmet
Program :Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı
Öğrenci No :174205020
Öğrenci Adı Soyadı :Nejdet BARAN

“Değişen Toplumsal Yapıda Ebeveyn Tutumlarının, Ebeveynlerin Kamuda Çalışma Durumuna Göre, Sosyo-Demografik Özellikleri Açısından Farklılıkların İncelenmesi” isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 27.08.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Dr. Öğretim Üyesi Zülfikar ÖZKAN
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman : Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU
(Gelişim Üniversitesi)

İmza

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Nadire Gulçin YILDIZ
(Medipol Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V

ÖZET

Bu araştırmanın amacı değişen toplumsal yapıda ebeveyn tutumlarının, kamuda çalışma ve çalışmama durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını sınamaktır.

Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Batman il merkezine bağlı 5 farklı semtte eğitim gören yaşları 2-6 arasında değişen 326 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmada, katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini edinmek için araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-demografik Bilgi Formu ve ebeveynlerin tutumlarını ölçmek için Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Elde edilen veriler Windows için SPSS programı 23. Versiyon kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın bulgularına göre, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter alt ölçeği ile İzin Verici alt ölçeği arasında ve Aşırı Koruyucu alt ölçeği ile Demokratik alt ölçeği arasında pozitif yönlü, Otoriter alt ölçeği ile Demokratik alt ölçeği arasında negatif yönlü ilişkiler saptanmış ve bu ilişkilerin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Cinsiyetin ve cinsiyet* kamuda çalışma durumu etkileşiminin. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki etmediği bulunmuştur. Kamuda çalışma durumunun ise Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki ettiği bulunmuştur. Buna göre, kamu çalışanı olan grubun İzin Verici ve Demokratik alt ölçeği puanları kamu çalışanı olmayan gruba göre daha yüksek iken; kamu çalışanı olmayan grubun Otoriter ve Aşırı Koruyucu alt ölçeği puanları kamu çalışanı olan gruptan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmamızda elde ettiğimiz bulgular, literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Ebeveyn tutum ölçeği, ebeveyn tutumu, kamu çalışanı

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the difference between parental attitudes of parents working in public services and parents not working in public services.

The sample of the study consisted of the parents of children who are between 2-6 years and living in 5 different district of Batman city center in the 2018-2019 academic year. Sociodemographic Information Form that was prepared by the researcher was used to obtain sociodemographic information of the participants and Parental Attitude Scale was used to measure the attitudes of the parents. The data were analyzed using SPSS for Windows version 23.

The study results revealed that Authoritarian subscale was positively correlated with permissive subscale and Authoritative subscale was positively correlated with Overprotective subscale. Moreover, Authoritarian subscale was negatively correlated with Authoritative subscale. It is found that gender and interaction of gender*working in public services had not a statistically significant effect on Parental Attitudes Scale Scores. On the other hand, it was found that working in public services had a significant effect on the mean scores of the Parental Attitude Scale subscales. Accordingly, while the permissive and Authoritative subscale scores of the group working in public services were higher than the group of non-public employees; the authoritarian and overprotective subscale scores of the non-public group were found to be higher than the group working in public services.

Study results were discussed in the light of the literature.

Keywords: Parental attitude scale, parental attitude, public employee

TEŞEKKÜR

Değişen toplumsal yapıda ebeveyn tutumlarının, iki ebeveynin kamuda çalışma durumuna göre, ebeveynlerin Sosyo-demografik özellikleri açısından farklılıkları ele alınan bu çalışmada.

Tez konusunda ve tez sürecinde benden yardımlarını esirgemeyen Danışman hocam Prof. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU'na,

Tez süresi boyunca benim motive olmamı sağlayan ve bana yardım eden eşime ve baldızlarım Zeynep YILMAZ SEZER ve Elif DEĞER'e,

Araştırma verilerini toplamamda bana yardımcı olan değerli arkadaşım Bedran KAHRAMAN'a, okul müdürleri ve öğretmenlerine,

Verilerin analizi ve yorumlanması sürecinde bana yardımcı olan değerli hocam Ercan AKIN'a, İzzet YAĞMAĞAN ve Fatih AKMAN'a, çalışmalarda beni destekleyen ve gerekli kolaylıkları sağlayan tüm arkadaşlarıma ve hocalarıma TEŞEKKÜR EDERİM.

BEYAN

Bu araştırmanın planlanması aşamasından yazım aşamasına kadar tım aşamalarda etik dışı davranmadığımı, tezdeki bütün akademik çalışmaları etik bilgim dahilinde kurallara uygun elde ettiğimi, elde ettiğim bilgilere kaynak gösterdiğimi beyan ederim

A large, light gray watermark of the name 'NEJDET BARAN' is written across the page in a stylized, outlined font.

Nejdet BARAN

12.05.2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
BEYAN	iv
TABLolar DİZİNİ	viii
KISALTMALAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1.Konu	1
1.2. Problem	2
1.3.Araştırmanın Amacı	3
1.4.Araştırmanın Önemi	4
1.6. Tanımlar.....	6
2. GENEL YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	7
2.1.Ebeveyn Tutumlarının Genel Yapısı.....	7
2.1.1.Ebeveynlerin Çocuk Eğitimindeki Rolü.....	7
2.1.2. Ebeveynlerin Tutumlarını Etkileyen Faktörler.....	9
2.1.2.1.Kültürel Değerler	10
2.1.2.2. Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetiştirme Biçimi	11
2.1.2.3. Ebeveynler Arasındaki İlişkiler.....	13
2.1.2.4.Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Tutumları	14
2.1.2.5.Çalışan Anne ve Babanın Tutumlara Etkisi	16
2.1.2.6.Çocuğun Yaşına Uygun Tutumlar	20
2.1.2.7. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Tutumlar.....	20
2.1.3.Ebeveynlikle ilgili Kuramlar.....	20
2.1.3.1.Kişisel Özellik Kuramı.....	21

2.1.3.2.İki Yönlü Etkileşimsel Kuramlar	22
2.1.3.3.İnsancıl Hümanist Kuramlar	23
2.1.3.4.Sosyal-Bilişsel Kuram.....	23
2.1.3.5.Aile sistemleri Kuramları	24
2.1.3.6.Yapısal-işlevsel Kuram	25
2.1.3.7.Sosyal İlişki Kuramı.....	25
2.1.3.8.Biyo-ekolojikKuram	26
2.2. Ebeveyn Tutumları	27
2.2.1.Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumları.....	27
2.2.2.İzin Verici ve Hoşgörülü Ebeveyn Tutumları	30
2.2.3.Baskıcı (Otoriter) Ebeveyn Tutumları.....	32
2.2.4.Demokratik Ebeveyn Tutumları	33
3. YÖNTEM VE GEREÇ	35
3.1.Araştırma Evreni, Örneklem Yöntemi, Modeli	35
3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları.....	36
3.2.1. Aile Bilgi Formu	37
3.2.2.Ebeveyn Tutum Ölçeği	37
3.3. Süre ve Olanaklar	38
3.4. Araştırma Soruları	39
3.5. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi.....	39
4. BULGULAR VE ANALİZ	41
4.1. Ön Analizler	41
4.2. Örneklem Sosyo-demografik Özellikleri.....	42
4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Aracından Elde Edilen Puanlara Ait Betimleyici İstatistikler	44
4.4. Katılımcıların Ebeveyn Tutumlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	45

4.5. Katılımcıların Cinsiyeti, Kamuda Çalışma Durumu ve Cinsiyet*Kamuda Çalışma Durumu Etkileşimine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması ..	45
4.6. Katılımcıların Yaş Gruplarına Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	48
4.8. Katılımcıların Algıladıkları Sosyo-ekonomik Düzeyine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	52
4.9. Bakım İçin Yardım Almaya Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	55
5. TARTIŞMA	57
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
6.1.Sonuç.....	67
6.2.Öneriler	68
7. KAYNAKLAR.....	69

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Katılımcılara Ait Sosyo-demografik Bilgiler	42
Tablo 2. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Ölçme Aracından Elde Edilen Puanların Dağılımları	44
Tablo 3. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyonlar ..	45
Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet ve Kamuda Çalışma Durumuna Göre Ölçek Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	46
Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyeti, Kamuda Çalışma Durumu ve Cinsiyet*Kamuda çalışma durumu etkileşimine göre ETÖ alt ölçekleri puan ortalamalarına İlişkin MANOVA Sonuçları	46
Tablo 6. Kamuda Çalışma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	47
Tablo 7. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Yaş Grupları Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	49
Tablo 8. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	50
Tablo 9. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Algılan Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	53
Tablo 10. Bakım İçin Yardım Alma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	55

KISALTMALAR DİZİNİ

ETÖ	: Ebeveyn Tutum Ölçeği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
GAP	: Güneydoğu Anadolu Projesi
ÇATOM	: Çok Amaçlı Toplum Merkezi
ANOVA	: Tek Yönlü Varyans Analizi (Analysis of Varince)
Ark	: Arkadaşları
Diğ	: Diğerleri
F	: Frekans
M	: Ortalama Puan
N/n	: Örneklem için gerekli kişi sayısı
P	: Olasılık
SS	: Standart Sapma
T	: t testi Sonucu elde eden değer
X	: Aritmetik Ortalama

1. GİRİŞ

1.1.Konu

Küresel gelişim ve değişimle beraber toplum da sürekli bir değişim içindedir. Değişen toplumsal yapıyla beraber toplumun tüm kesimleri bu değişimden olumlu ya da olumsuz etkilenmektedir. Nitekim bu değişimden en fazla etkilenen kesimin de hassas gruplar olduğu söylenebilir. Günümüz toplum yapısında çocuklar da kırılgan ve hassas bir yapıya sahip oldukları için, toplumun diğer etmenlerinden etkilendikleri ifade edilebilir. Çocukların en korumasız ve hassas dönemleri de okul öncesi dönem olduğu söylenebilir. Bu dönemde çocuklar ebeveynlerinden, diğer aile üyelerinden, bakıcılarından ve eğitimcilerinden etkilenmektedir. Bu durum çocukların psiko-sosyal, bilişsel, fiziksel gelişimlerini, tutumlarını, başarılarını etkilediği ifade edilebilir. Bu nedenle çocukların erken gelişim dönemlerinde, ebeveynleriyle daha çok zaman geçirmesi, çocuğun gelişimi, bağımlı ilişki kurabilmesi, sağlıklı büyümesi için son derece önemli olduğu söylenebilir.

Ebeveynler, çocukların sosyalleşmesi sürecinde en temel faktör olmakla beraber onu destekleyen diğer kaynaklar vardır(Karabulut Demir ve Şendil 2008, s:15-25). Okul öncesi dönemi çocukların sosyal gelişim, sosyal beceri, kişisel özellik ve değer gibi birtakım gelişim ve değer kazandığı evredir. Bu gelişim evresinde iletişim ve gelişimin başlaması, hassas bir dönem olması dolayısıyla ebeveynlerin, sağlıklı bir tutumla çocuklarını yetiştirmesi çok önemlidir(Karabulut Demir ve Şendil 2008, s:15-25).

Ailenin çocuklara olan etkisi, okul öncesi evreden başlar, yaşamının her evresinde etkisini gösterir. Yaşamın ilk yıllarında ebeveynlerle çocukların etkileşimiyle kazanılan beceriler, bilgiler, sosyal davranış ve tavırlar yetişkinlikte de etkisini gösterdiği ve rol oynadığı günümüzdeki araştırmalar ortaya koymuştur. Günümüz çağdaş toplumlarında özgüveni yüksek, pozitif iletişim kurabilen, yapıcı düşünceye sahip, yaratıcı ve girişimci ruha sahip, düşüncelerini özgürce ortaya koyabilen, işbirliğine dayalı yardımlaşmayı ve paylaşmayı bilen, sosyal ilişki ağı geniş ve etkili olan bireylerin yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu durum da ebeveynlerin çocukluğun ilk yıllarından başlayarak, çocuklarıyla kurdukları sağlıklı ilişki ve iletişim, onlarla geliştireceği pozitif tutum ve yaklaşım biçimlerine göre şekillenir (Çağdaş 2002).

Ebeveyn tutumlarını ortaya çıkaran önemli iki unsurun varlığından bahsedilmiştir. Birincisi, ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarını ihtiyaçlarına cevap verdiği düzey; ikincisi, ebeveynlerin çocuklardan istekleri, çocukları nasıl kontrol edecekleri ya da çocuklardan beklentileridir (Maccoby ve Martin, 1983).

Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan (2012), tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, ebeveyn tutumlarının, çocuklarda sosyal yetkin olabilme ve içe dönük olma ile ilişkisinin anlamlı olduğunu bulmuşlar.

Bu çalışmada Demokratik, Otoriter(Baskın), İzin Verici ve Aşırı Koruyucu tutumlara ilişkin daha önce yapılmış araştırmalardan edinilen bulgulara ve araştırma sonuçları ile desteklenerek incelenecektir.

1.2. Problem

21. Yüzyılda bilimin ilerlemesine bağı olarak insanlığa verilen önem de artmıştır. Bununla beraber insanların toplum içindeki farkındalığı da artmıştır. Bu durum çocukların toplum içindeki değerini artırmıştır. Çocukların geleceğimiz olduğu anlayışı, çocuklara yapılan yatırımı da artırmıştır. Çocuklar artık ailenin en değerli birer üyesi haline gelmiştir. Bu durum ebeveynlerin, çocuklara karşı tutumlarını değiştirmesinde ana etken olmuştur. Ebeveynlerin geleneksel tutum ve davranışları yerini modern ve insancıl tutum ve davranışlara bıraktığı gözlemlenmiştir. Bunun yanında gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerde hala geleneksel anlayışa sahip tutumların da sürdürüldüğü bilinmektedir. Ebeveynler, çocukların duygularına, hareketlerine ve davranışlarına göre gerektiğinde “Demokratik tutumlu” gerektiğinde “Otoriter tutumlu” gerektiğinde “İzin Verici tutumlu” gerektiğinde “Aşırı Koruyucu tutumlu” tutumları sergilemektedir. Bu farklı tutum ve davranışların farklı aile tiplerinde farklılık gösterdiği bilinmektedir. Bu farklılığın hangi faktörlere bağı olarak değiştiği bu araştırma sayesinde bulunmaya çalışılacaktır. Bu araştırmayla literatüre yeni bir kaynak çalışma kazandırma ve ebeveynlerin tutumlarında geleceğe ve insanlığa iyi bir çocuk yetiştirme kılavuzu niteliği taşıması için gerekli önem verilecektir.

Bu araştırma 2-6 yaş arası çocukları olan ebeveynlerin tutumlarının sosyo-demografik açıdan kamuda çalışan ve çalışmayan ebeveynler açısından farklılıkları incelenecektir. Ebeveynlerin özellikle sosyo-demografik özelliklerine bağı olarak kamuda çalışıp, çalışmamasına bağı olarak çocuklarla ilgilenme, eğitiminde yardımcı olma, ekonomik destek sağlama, duygusal doyum sağlama, kişisel bakımında birincil

kişi olma, yerini başka bakım veren kişilere geçebilmektedir. Bu durum çocuğa karşı tutumların birbiriyle uyuşmayan tutarsız davranış, farklı tutum, kişilik gelişiminin sağlıklı olmamasına neden olabilmektedir. Bu nedenle çocuğun ebeveynlerle ilişkisi bir takım farklı demografik özelliklerden ya olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Özellikle X, Y, Z kuşaklarının ebeveyn tutumları her ne kadar birbirinden farklılık gösterse de ebeveynlerin (cinsiyeti, ekonomik durumu, öğrenim/eğitim durumu, çalışma durumu, çocuğun kreş ya da anaokulu eğitimi alma durumu, çocuğa bakım verenlerin farklılığı durumu) gibi durumların ebeveynlerin tutumuna etkisi incelenmektedir. Ebeveynler için bu durumlar kolaylaştırıcı olduğu gibi zorlaştırıcı da olabilmektedir. Çünkü bu dönemde evde çocuğa bakım veren herkes onun için rol modeldir. Çocukların okulöncesi dönemde ebeveynleriyle çok zaman geçirmeleri ve ebeveynlerin bu dönemde çocuklarına birer rol model olmalarına bağlı olarak çocuklar birinci dereceden en çok ebeveynlerin tutumlarından etkilenirler.

Bu araştırma 6 bölümden oluşmaktadır. 1. Bölüm araştırmanın amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir. 2. Bölümde Ebeveyn tutum ve davranışlarından ve bunun aile tipleri, ailelerin sosyo-demografik yapısından, çocukların aile içindeki yeri ve öneminden, psiko-sosyal gelişim modellerinden, ebeveyn tutumu ve aile sosyo-demografik yapısının ebeveyn tutumları ile ilişkisinden bahsedilmiştir. 3. Bölümde araştırmanın gereç ve yönteminden bahsedilmiştir. 4. Bölümde ilgili ölçeklerden alınan puanların analizi sonucunda çıkan bulgulara yer verilmiştir. 5. Bölümde çıkan sonuçların tartışması, 6. Bölümde sonuç ve önerilere yer verilmiştir. 7. Bölümde ise ana kaynakça yer almaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı değişen toplumsal yapıda, ebeveyn tutumlarının, ebeveynlerin kamuda çalışma/çalışmama durumuna göre sosyo-demografik özellikleri açısından farklılıkların incelenmesidir. Değişen toplumsal yapıda çocuklara verilen değer artmasıyla, çocuklara karşı tutumlarda da geleneksel tutumlar yerini daha modern ve insancıl tutumlara bırakmıştır. Kadının, kamuda iş yaşamına girmesiyle kadın-erkek rollerinde değişimler sonucunda, erkeğin çocuk yetiştirme rolünün artmasıyla, kadının iş kariyerinin yanında çocuk yetiştirmeye karşı zamanı da azalmıştır. İki ebeveynin de kamuda çalışmaya başlamasıyla, çocuğa ayrılan zamanın azalmasıyla, çocuğa bakım verenlerin sürekli değişimi sonucunda ebeveyn yetiştirme tutumları yetersiz kalmaktadır. İki ebeveynin çalışmadığı durumlarda ise sosyo-

demografik özelliklerin çocukların sağlıklı ve yeterli fırsatlara erişememesinden kaynaklı ebeveyn tutumları etkilenmekte ve yetersiz kalmaktadır. Farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ebeveynlerin farklı tutumlara sahip olması sebebiyle tutumlarında farklı sonuçların çıkması kaçınılmazdır. Sonuç olarak bu araştırmamızın ana amacı farklı sosyo-demografik özelliklere sahip ebeveynlerin tutumlarının farklı değişkenlerden nasıl etkilendiğini ortaya çıkarmak ve çalışma durumuna göre karşılaştırmak olacaktır.

Bu araştırmanın ana amacına bağlı alt amaçları incelenecektir.

- Ebeveynlerin cinsiyet durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin kamuda çalışma durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin eğitim/öğretim durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin yaş gruplarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin algılanan ekonomik düzeylerine göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Ebeveynlerin bakım desteği alma durumlarına göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Farklı sosyo-demografik özelliklere göre kamuda çalışan ve çalışmayan ebeveynlerin, ebeveyn tutumları arasındaki ilişki nasıldır?
- Farklı sosyo-demografik özellikler, kamuda çalışan ve çalışmayan ebeveynlerin tutumları nasıl etkilenmiştir?

1.4.Araştırmanın Önemi

Değişen Toplumsal yapıda ebeveynlerin sosyo-demografik özelliklerine bağlı olarak değişkenlik gösteren ebeveynlerin tutumları çocuk üzerindeki etkisi yadsınamayacak derecede çoktur. Özellikle 2-6 yaş arasında çocukların en fazla zamanı ebeveynleriyle geçirmesi çocuklar için son derece hayattır. Ebeveynler, bu dönemde çocukların temel gereksinimlerini karşılayan en yakın kişilerdir. Okul öncesi dönemde ebeveynler, çocukların hem annesi hem babası, hem de öğretmenleridir. Çocuğun kimlik kazanmasında, psiko-sosyal gelişimini tamamlaması noktasında ebeveynler

birinci dereceden sorumlu kişilerdir. Bu nedenle çocuğun ebeveynlerin tutumlarından etkilenmesi gayet doğaldır. Çocukların aile ortamı içinde elde ettiği statü, değer ve geliştirdiği kimlik geleceğini şekillendirir. Bu durum ebeveynlerin kişilik ve sosyo-demografik özelliklerinden bağımsız olmayıp, bir sonucudur.

Ebeveynlerin çocuklar üzerindeki etkisi, çocuklara karşı takındıkları tutumlar: çevresel koşullar, yetiştirilme tarzları, ailelerinden öğrendikleri, formel bilimlerden edindikleri yaşam deneyimleri, eğitimlerden öğrendikleri, sosyo-demografik özelliklerinden kazandıkları özelliklerdir. Bu durum her ebeveynin biricik ve sadece bazı yönleriyle diğerlerine benzedikleri gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Bu anlamda ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları hakkında farkındalığının artırılması, çocukların bakımının sadece annede olmadığı, özellikle günümüzde çocuklara bakım veren babaların da sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösterse de çocuklara bakım veren ikinci kişi olduğu gerçeği bilinmektedir. Değişen yaşam koşulları, annenin de iş hayatına katılımının artması paralelinde, erkeğin de çocuklara bakım veren kişi olma vasfı gittikçe artan ve neredeyse kadınlar kadar olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle kamuda çalışan ve çalışmayan ebeveynlerin çocuklara karşı ebeveyn tutumlarında farklılık varsa da, bu sadece sosyo-demografik özelliklerin ebeveynler üzerindeki etkisi sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun ortaya çıkarılması bu araştırma için önem taşımaktadır.

1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın örneklemini 2018-2019 eğitim –öğretim döneminde Batman il merkezine bağlı 5 farklı semtte yaşları 2-6 arasında değişen 326 çocuğun ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmada, katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini edinmek için araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyo-demografik bilgi formu ve ebeveyn tutumlarını ölçmek için “*Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*” uygulanmıştır. Araştırma için gerekli izinler milli eğitim müdürlüğünden alınmıştır. Araştırmaya gönüllü katılım esas olup, 12 farklı kurumdaki iki ebeveynin de kamuda çalıştığı 112 kişi, iki ebeveynin de çalışmadığı 214 kişi olmak üzere 326 kişiden oluşmaktadır. Tek ebeveynin kamuda çalıştığı ya da (2-6) yaş arası çocuğu olmayan kişiler araştırma dışında tutulacaktır. Araştırma için Ebeveyn Tutumlarının (2-6) yaş Çocukların Psiko-sosyal Gelişimi ölçen güvenilirliği ve geçerliği olan bir test bulunamadığından ve nitel araştırma için yeterli zaman olmadığından araştırma ismi değişmiştir. Veri toplama izin süresi için (Kasım 2018- Haziran 2019)

arasında 8 aylık periyot araştırmanın diğer bir sınırlılığıdır. Araştırmanın tüm maliyetleri araştırmacı tarafından karşılanacaktır.

1.6. Tanımlar

Ebeveyn Tutumu: Aile, anne, baba ve çocuklar arasındaki etkileşimlerden oluşan bir sistemdir. Her ailenin belirgin bir şekilde ortada olan ve farkında olunmayan kuralları, ilkeleri vardır. Bu bağlamda aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu, araştırmaya katılan anne-babaların aşırı korumacı, demokratik eşitlikçi ve baskıcı-otoriter tutumlarını ifade etmektedir.

Ebeveynlik: *“Birincil odak noktası çocuk olan bir iştir. İnsan türünün devamı ve ilerlemesi için bir temel oluşturan ebeveynlik, sadece biyolojik bir durum değil, aynı zamanda toplumsal bir süreçtir”* (Lerner, Rothbaum, Boulos ve Castellino, 2002).

Aile Eğitimi: (Brillinger ve Brundage (1989), *“Bireylere ve ailelere bireylerarası ilişkilerini geliştirmelerinde ve fiziksel, duygusal, sosyal, bilişsel, cinsel gelişimlerinde ulaşabilecekleri en üst düzeye ulaşmalarında rehberlik etmek”* olarak tanımlamaktadır (akt. Ural, 2005, s:52).

Kamu Çalışanı: 1982 Anayasasına göre, 128 ve 129 uncu maddelere göre düzenlenmiş olup *“Devletin kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür”* (Aydın, 2010, s:112).

Ebeveyn Tutumu: Aile, *“anne, baba ve çocuklar arasındaki etkileşimlerden oluşan bir sistemdir”*. Her ailenin kendi ortaya koyduğu bir takım ilkeleri, kuralları ve değerleri vardır. Bu kurullar belirgindir ve aile üyeleri tarafından bilinir. Bu doğrultuda aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları araştırmaya katılan ebeveynlerin Aşırı Koruyucu, Demokratik, Otoriter (Baskın) ve İzin Verici tutumları olduğu ifade edilmektedir (Kaya, 1997, s:193).

2. GENEL YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde; Ebeveynlerin Çocuk Eğitimindeki Rolü, Ebeveynlerin Tutumlarını Etkileyen Etkenler, Kültürel Değerler, Ebeveynlerin Yetiştirme Biçimi, Ebeveynler Arasındaki İlişkiler, Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetiştirme Biçimi, Ebeveynler Arasındaki İlişkiler, Çalışan Anne-Baba ve Çocuk İlişkisi, Ebeveyn Tutumları, Biyo-Ekolojik Kuram, Sosyal İlişki Kuramı, Yapısal-İşlevsel Kuram, Aile Sistemleri Kuramları, Sosyal-Bilişsel Kuram, İnsancıl Hürmanist Kuramlar, İki Yönlü Etkileşimsel Kuramlar, Kişisel Özellik Kuramı, Ebeveynlikle İlgili Kuramlar, Çocukların Cinsiyetlerine Göre Tutumlar, Çocuğun Yaşına Uygun Tutumlar, Çalışan Anne ve Babanın Tutumlara Etkisi, Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Tutumları, Demokratik Ebeveyn Tutumu, Otoriter(Baskıcı) Ebeveyn Tutumu İzin Verici Ebeveyn Tutumu, Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu Alt Başlıklar Halinde incelenecektir.

2.1.Ebeveyn Tutumlarının Genel Yapısı

2.1.1.Ebeveynlerin Çocuk Eğitimindeki Rolü

Ailenin yapısına bağlı olarak çocukların gelişimini, kalıtımın yanı sıra çevre etkileri belirler. Bilim adamlarının yaptığı bazı araştırmalar sonucunda kimilerince kalıtım, kimilerince çevrenin çocukların gelişimi üzerinde daha etkili olduğu savunulmuştur. 1960'larda Ekolojik sistem yaklaşımının da savunduğu üzere kişilik yapısı üzerinde genetiğin yanında, çevre faktörünün de önemli etkisi olduğu ortaya konulmuştur.

Kişinin ebeveynlerinden gen yoluyla aldığı karakteristik özellikler, kalıtımı ifade eder. Kişinin döllenme sürecinden başlayarak, yaşadığı tüm gelişimsel aşamalarda etkilendiği dış uyarıcılar ise çevreyi tanımlar(Ülgen ve Fidan, 1997). Kalıtsal özellikleri değiştirmek oldukça güçtür; ancak doğuştan özellikler çevresel uyarıcılarla değiştirilebilir ve geliştirilebilir özellik taşımaktadır (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015a, s:123).

Çocuğun dünyaya gelmesinden sonraki en çok ilişkide olduğu, en çok zaman geçirdiği, iletişim halinde olduğu yakın çevresi kuşkusuz ailesidir. O halde çocuğun gelişimi üzerinde ailenin etkisi çok önemlidir. Toplumun en küçük yapı birimi olan aile,

ülkeden ülkeye, kültürden kültüre, yöreden yöreye farklılıkları vardır. Aynı ülkede olmasına karşın ekonomik, eğitim, dini, sosyal, kültürel, mezhepsel, vb. farklılıkları olan aile yapıları mevcuttur. Temelde birbiriyle çelişmeyen farklı aile tanımları olsa da, Birleşmiş Milletlerin (1968), yılında kabul ettiği *“kan, yasa ve evlilik yoluyla birbirlerine belirli derecelerde akrabalıklar edinen hane halkı üyelerinden meydana gelir”* tanımı yapılmıştır.

Ailelerin çocuklarına karşı görev ve sorumlulukları vardır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı en önemli görev ve sorumlulukları çocuklarının gelişimini ve eğitimini desteklemektir. Türk Anayasasında, Türk toplumunun temeli ailedir. Devlet, ailenin huzuru ve refahı sağlar, ekseriyetle de anne ve çocukların korunmasını ve aile planlamasına yönelik politikalar geliştirir ve uygular (Badur, 2009, s:63-90).

Araştırmaya katılan ebeveyn babalara, rol model olarak benimsedikleri önemli kişilerin kim olduğu sorulmuştur. Ebeveyn babalar kendi babalarını anlatmışlardır. Kendi rol modelleri olan babalarını olumsuz bir rol model olarak anlatmışlardır. Kendi babalarından farklı yanlarını, eğitim uygulamasında nelerin değişmesi gerektiği konusunda fikir beyan etmişler. Araştırmaya katılan ebeveyn babalar çocuklarının bakımına daha ilgili ve daha katılımcı olduklarını ifade etmişler (Savran ve Kuşin 1995, s:29).

Ebeveyn tutum ve davranışları çocuklara model oluşturacağından, çocukların gelişimini, kişilik yapısını etkiler ve benzer tutumları özdeşim modelinden etkilenecek sergileyebilirler çocuklar (Ömeroğlu, 1996).

Annelerin çocuğun eğitimindeki yeri ve önemi tartışmaya açık olmamakla beraber babaların da günümüzde değişen toplumsal yapıda ailede çocukların gelişimi ve eğitimi konusunda neredeyse anneler kadar sorumluluk sahibi oldukları inkar edilemez bir gerçektir(Aydın, 2008). Bu durum ailedeki otoriter rolü olan baba figürünün giderek uyumlu ve ılımlı bir baba rolüne dönüştüğü ve bu durumun da hem kız çocuğu hem de erkek çocuğunun baba ile özdeşim kurarak model alması, çocukların gelişimi açısından pozitif bir anlam taşımaktadır (Kıraç, 2008).

Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği çocuk hakları bildirgesinde; Çocukların gelişmesi ve gerekli yaşam standartların sağlanması için gerekli sorumlulukların imkanlar dahilinde öncelikle ebeveynlerine düştüğü belirtilmiştir (UNICEF, 1990, s:23).

Aile içinde ebeveynler, çocuklara beslenme, korunma ve öğrenmesi için gerekli imkanlar temin eder. Ebeveynler, çocuklara sevgi, ilgi, şefkat duyarak çocukların duygusal ihtiyaçlarını karşılar ve bu duygusal gelişimin de çocuğun güven duygusunu besleyerek çocuğun ileride özgüvenli bir yapıda olmasına zemin hazırlar. Bu durum da gösteriyor ki (2-6) yaş arasında çocuğun gelişiminde en önemli kurumun aile sistemi olduğu tartışma götürmez bir gerçektir.

Aile içinde çocuk kişiliğinin, öncelikle rol model aldığı ebeveynlerinden etkilendiği araştırmalar tarafından desteklenmektedir. Çocuğun içinde yaşadığı toplumun beklentileri, değer yargıları, uyumlu bir kişilik özelliklerin çocuğa verilmesinde ebeveynler en etkili kişi olup, önemli rol oynamaktadır. Çocukluk döneminin ilk yıllarda edinilen alışkanlık ve davranışlarının etkisinin, çocuğun yaşamının geri kalanını etkilediği söylenmektedir. Bazı psikologlarca bu dönemde kazanılan tutumların, ömür boyu kazanılanın % 30'unu oluşturduğu, bazıları ise % 90'ını oluşturduğu savunulmaktadır. Bu dönemde çocuklar aile içinde büyüdüğünden, çevresinden edindiği uyumu ya da uyumsuzluğuna neden olan çevre etkilerinin sorumlusu çocukların ailesidir (Çağlar, 1981).

Modern yetiştirme yaklaşımına göre, çocuklara bakım verme, çocukları yetiştirme, gelişimlerine katkı verme sadece ebeveynlerin görev ve sorumluluğunda değildir. Çocukların hem bakımı hem de yetiştirilmesinde, ebeveynlerle birlikte ayrıca kamu kurumlarının ve toplumun sorumluluğu vardır. 20. ve 21. Yüzyıldaki sosyal devlet anlayışına göre; çocukların korunmasında ve hizmet sağlanması noktasında kamunun rolü, artık daha üzerinde durulan ve anlaşılabilir bir durumdadır (Yolcuoğlu, 2015a, s:27).

Çocukların davranış bozuklukları ve gelişimleriyle ilgili ebeveyn tutum ve davranışları dışında arayan araştırmacıların çocuklardaki kalıtsal özellikler, sosyal medya bağımlılıkları, zeka seviyeleri, benimsenmeyen alışkanlıkları, oyunlara bağımlılıkları, içsalgı bezleri, tablet ve akıllı telefonun kötü etkileri vb. yönleri incelemişlerdir. Ama yapılan çalışmalar sonucunda ebeveyn-çocuk ilişkisi kadar önem taşımadığı ortaya çıkmıştır (Geçtan, 1989).

2.1.2. Ebeveynlerin Tutumlarını Etkileyen Faktörler

Ailelerin çocuk yetiştirme tarzlarında bazı faktörlerin etkili olması kaçınılmazdır. Özellikle makro ölçekte; alt kültürler ve kültürler; mikro ölçekte de aileler ve üyeleri arasındaki önemli farklılıkların görülmesi etkilidir. Değişen toplumsal yapıda bireylerin içinde yaşadığı toplumun kişilik özellikleri, yetiştirilme tarzları, dini değerleri, ahlak

kuralları, sosyal statüleri gibi etmenlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Bu doğrultuda ebeveynler arası ilişkiler, ailenin sosyo-ekonomik durumu, çocukların yaşı ve cinsiyetleri ebeveynlerin disiplinlerinde gösterecekleri tutum ve davranışlarda farklılık göstermesinde etkilidir (Dönmezer 1999a).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında farklılıklar olduğu ifade edilmektedir. Bu farklılık gözle görülür ciddi bir farklılıktır. Ebeveyn tutumlarını etkileyen bu faktörler: Geçmiş deneyimler, çocuk yetiştirmeye yönelik bilgiler, değer yargıları ve inançlar olduğu dile getirilmiştir (Stolz, 1967).

Dezavantajlı koşullarda yaşayan sosyo-ekonomik anlamda desteğe ihtiyacı olan ailelerde yetişen çocuklar, toplumsal sınıf sıralamasında en altta yer almakta ve gelir dağılımından, eğitimden, sağlıktan, fırsatlardan yani kısaca tüm kamu ve özel olanaklardan en az yararlanan, pay alan kesimdir (Yolcuoğlu, 2015b, s:83).

Ekolojik sistem teorisine göre, makro sistem inanç ve kültürel kurum bütünü oluşturur. Direkt içinde olmadığı halde çocuğu etkileyen sisteme de ekzo sistem denir. Ebeveynlerin çalışma ortamı, sosyal destek bağları buna örnektir. Çocuğun mikro sistemleri arasındaki ilişkiler sistemine de mezzo sistem denmektedir. Bunun yanında son olarak da ortam, zaman, ebeveynin ve çocuğun özellikleri gibi içinde bulunulan bütünü değişkenlerini kapsayan sisteme de mikro sistem denmektedir (Sertelin, 2003a, s:17).

Ebeveynler tarafında kullanılan disiplin yöntemleri, çocukların mizacına, yetiştirildikleri toplumun kültürel yapısına, kişilik özelliğine, ebeveynlerin sosyo-ekonomik durumuna, mesleğine, çocukların yaşına, çocukların sayısına, çocukların cinsiyetine, ailenin ortamına göre farklılıklar gösterebilmektedir (Berns, 1993, s:19).

2.1.2.1.Kültürel Değerler

Ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar farklı kültürlerde farklılık göstermektedir. Örneğin; Amerika'da, Japonya'da ve batı toplumlarında ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar kültürlerinden bağımsız olmadığından değişmektedir.

Dönmezer (1999b), Batılı bir ebeveyn yemeği zorla yiyen çocuklarına, "*Büyümen için yemek yemen gerekir, haydi yemeğini bitir*" der. Aynı şartlar altında Japon ebeveyn ise çocuğuna şu şekilde karşılık verir: "*bunları yemediğin zaman, yemekleri buraya getirmek için caba harcayan ben ve baban acaba ne hissederiz?*" sonuç olarak batılı bir ebeveyn ve

Japonyalı bir ebeveynin aynı durum karşısında farklı davranış gösterdikleri görülmüştür (akt. Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015b, s:127).

Amerikalı ve İngiliz ailelerin çocuk yetiştirme tarzlarına karşılaştırıldığında: Amerikalı ailelerde çocukların aktör, ebeveynlerin seyirci olduğu; İngiliz ailelerde ise ebeveynlerin aktör, çocukların ise izleyici seyirci olduğu görülmüştür (Ekşi, 1982).

Toplumsal yapıda meydana gelen değişim, beraberinde aile yapısını da değiştirmiştir. Bu değişim beraberinde ailenin her üyesi olan her bireyi doğrudan etkilemektedir. Bu etkileme hassas çocukları çok daha fazla etkilediği kuşkusuz haberlerin 3. sayfalarında görülebilmektedir(Yolcuoğlu, 2015c, s:37).

Ülkemizde çocuk eğitime yönelik farklı tutumlar olmakla beraber, kültürel anlamda olduğu gibi batı kültürü ve doğu kültürü arasında mekik dokuyan ne tam anlamıyla batılı olabilen ne de tam anlamıyla doğu kültürünü uygulayabilen tutum ve davranışlarımızdan kaynaklı tutarsız bir tutum ve davranış anlayışımız ortaya çıkmıştır.

2.1.2.2. Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Yetiştirme Biçimi

Ebeveynlerin kişilik yapısına bağlı özellikleri, yaşam tecrübeleri, kendi aileleriyle etkileşimleri ve bağları, çalışıp-çalışmama durumları, meslekleri, eğitim-öğretim durumları, çocuktan beklentileri, çocukların sayısı, çocuklara bakım verenlerin durumu, çocuğun kreş ve anaokulu eğitimi alma duumu, psikolojik durum, ebeveynlik rolüne bakış açısı, sosyo-ekonomik durum ve dezavantajlı bir ortamda büyüme ebeveynin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen ebeveyn özellikleridir.

Ebeveynlerin çalışması durumu, ebeveynlik tutumu üzerinde en etkili faktörlerden biridir. Ebeveynin işine harcadığı enerji ve zamandan dolayı çocuğuna gerektiği kadar bakım verememektedir. Bu durum ebeveynin tutumuna önemli derecede etki etmektedir. Ebeveynin işine harcadığı enerji ve zamanın yoğunluk derecesine göre bu durum çocuğa verdiği bakımın kalitesini de etkilemektedir. Ebeveynlik sorumluluğu yüksek olan, herhangi bir işte çalışmayan ebeveynler, çalışan ebeveynlere nazaran çocuklarından daha çok bir beklenti içinde oldukları için, çocuklarından daha olgun davranış sergilemeleri beklentisi oluşmaktadır (Greenberger ve Goldberg, 1989, s:22-25).

Ev hanımı olan ebeveyn anneler ve çalışan ebeveyn anneler arasındaki farklılığa bakıldığında, çalışan ebeveyn annelerin daha etkin oldukları görülmüştür. Çalışan ebeveynlerin çocuklarıyla daha sağlıklı iletişim kurdukları, ihtiyaçlarına zamanında

etkin cevap verdikleri ve fiziksel ceza verme konusunda daha hassas davrandıkları görülmüştür (Hoffman, 1988).

Ebeveyn annenin çalışma durumu, babayı çocukların bakımına dahil etmesi anlamında olumlu etkisi vardır. Bu durum babanın çocuklarıyla daha çok ilgilenmesini de etkiler. Eşleri çalışan babalar, özellikle bakım, beslenme ve ihtiyaç konusunda daha duyarlı oldukları gibi, çocukların bakımında, çocuklara zaman ayırma konusunda daha duyarlıdırlar (Gottfried, Gottfried ve Bathurst, 1995).

İş yaşamının anne hayatına fazla baskı yüklemesinden kaynaklı, annenin çocuğundan ayrı kalmanın kaygısı ve suçluluğunu hissettirebilmektedir. Annenin çalışması, annenin duygusal durumunu etkilemesi dolayısıyla, çocuk yetiştirme tutumunu ve çocuğa karşı algılarında olumsuz yönde etki edebilmektedir (Holden, 1997).

Ebeveyn annenin çalışıyor olması çocuğa karşı takındığı tutuma göre değişkenlik göstermektedir. Çalışma yaşamındaki benzer tutum gösteren ebeveynler ve çalışma yaşamındaki benzer tutum göstermeyen ebeveynlerin çocuklarına göre daha yeterli ve okul yaşamındaki uyumda daha iyi oldukları ifade edilmiştir (Farel, 1980).

Okul öncesi çağda tutumların oluşmasında ebeveynlerin önemli rol oynamaktadır. Çocuklar bu çağda ebeveynlerin kendilerini ödüllendirip, cezalandıracak tek otoriter kişiler olarak görürler. Bu durum da gösteriyor ki okul öncesi çağda ebeveynler, çocukların nelere ilişkin ve ne tür tutumlar geliştireceğini belirleyen önemli bir faktördür. Ebeveynlerin etkisi, çocukların kişilik yapısını etkilerken, çocukların gelecekte nasıl bir ebeveyn olacağına ilişkin de bir öğreti niteliği taşır. Bu anlamda genel eğilim, üzerinde fazla düşünmeden ebeveynlerin tutumunu izleme yönünde seyrediyordur (Savran ve Kuşin, 1997a, s:171-180).

Çocuk gelişimi konusundaki anne bilgisi, çocuğun gelişime doğrudan ve dolaylı olarak önemli bir etkiye sahiptir. Annenin çocuk gelişimi konusundaki bu fikirleri, onun tutumlarına da etki etmektedir. Dolayısıyla bu durum ev ortamında bulunan çocuğu ve diğer üyeleri de etkiler (Benasich and Brooks-Gunn, 1996).

İş ortamlarındaki baskı ve sosyal destek ebeveynlerin tutumları üzerinde kritik düzeyde etkilidir. Bu baskı ebeveyni birçok olumsuz açıdan etkiler. Çünkü stresli ebeveynler, çocuklara karşı daha az sabırlı olup, çocukların bakımları ve korunması

konusunda daha az ilgilidirler. Ebeveynlerin baskı altında stresli olmaları, onları alıngan, içine kapanık, olumsuz, acımasız ve çocuklarıyla yeterince ilgilenmeyen bir hisse kapılmalarına neden olur (McLyod, 1990).

Çocuk yetiştirme tutumlarına baktığımızda ebeveynlik niteliklerine sahip kişi, sevgi ve şefkatin ne olduğunu öğrendiği ilk yıllarda edindiği bilgisine varılabilir. Bu dönemde çocuklar kendilerini anne ve babasıyla özdeşleştirerek onların davranış ve tutumlarını model almaktadır. Çocuklukta sevgi, saygı ve şefkat duygularını geliştiren çocuklar büyüdüklerinde kendi çocuklarına da bu duyguları gösterirler (Savran ve Kuşin, 1997b, s:171-180).

Geleneksel tutumlara sahip ebeveynlerin çocukları bir sorunla karşılaştığında, kendi ebeveynlerinden edindikleri geleneksel yaklaşım ve tutumları uygulayarak yanlıştın tekrarına giderler (Yavuzer, 1995a, s:143).

Kendi çocukluk yıllarında ebeveynlerinden baskı görerek anlamsız ve gereksiz engellemelerle kaşı karşıya kalan çocuklar, büyüyüp ebeveyn olduklarında iki tür tutum geliştirirler: Birinci tutum, kendileri de ebeveynleri gibi suçlama, aşağılama, gereksiz ve anlamsız engellemelerle çocuklarını baskı altında tutarlar. İkinci tutum, aşırı gevşek ve yumuşak bir tutum sergileyerek çocuklarına karşı izin verici tutum geliştirirler (Yavuzer, 1995b, s:143).

Bütün bu durumlar da gösteriyor ki çocukların ebeveynlerinden edindikleri davranış kalıpları, çocuklar tarafından birer davranış tutumu olarak rol model alınarak. Geleceğin birer ebeveyn adayları oldukları için de yeni nesillere olduğu gibi aktaran ebeveynler, kısır döngü tutumlar şeklinde yeni nesillere aktarıyor. Ebeveynlerin, çocuklara küçük yaşlarda beslediği duygular, çocuklar büyüdüklerinde kendileri de çocuklarına benzer tutumları göstereceklerdir. Bu nedenle çocuklara ne kadar pozitif tutumlu davranış ve duygular beslenirse, kendileri de çocuklarına o kadar pozitif tutum ve duygular besler. O halde demokratik tutumlu aile tutumlarıyla büyümüş çocuklar, baskının ve otoritenin hakim olduğu tutumlarla büyümüş çocuklara göre ciddi bir özgüven ve girişimcilik fakının olacağı söylenebilir. Baskının ve engellemelerin olduğu ailelerde yetişen çocuklar da, bu durumdan olumsuz etkilenen çocuklar olduğu söylenebilir.

2.1.2.3. Ebeveynler Arasındaki İlişkiler

Ebeveyn ve çocuklar arasında sağlıklı bir ilişkinin gelişebilmesi, ebeveynler arasında sağlıklı bir iletişimin olmasıyla mümkündür. Ailede ebeveynlerin birbirleriyle

iletişimi çocuğu, annenin-çocukla iletişimi babayı, babanın-çocukla iletişimi anneyi etkilediği bilinmektedir.

Çağdaş (2003), Ebeveynlerin birbirleriyle sağlıklı ve sıcak ilişkiler geliştirmeleri, çocukların yaşamında pozitif etki etmektedir. Bu durum ebeveynlerin çocukları için pozitif olumlu tutum geliştirmeleri önemlidir. Aynı zamanda çocuklar üzerinde önemli bir role sahiptir. Çocuklarına daha tutarlı, sevecen, hoşgörülü tutum geliştiren ebeveynler, genellikle uyumlu ilişkiler yaşayanlardır. Bu durum ebeveynlerin ailede sevgi, şefkat ve ilginin hakim olduğu ailelerdir. Bu durum tutumlarında çocuğa güven verici, destekleyici, demokratik bir hava içinde çocuğun gelişmesine katkı vererek önemli rol oynar.

Ailedeki ebeveyn anne-baba, çocuk, kardeş, anne, baba, teyze, hala vb. yani ailenin tüm üyeleri arasındaki ilişkiler, çocuğu etkilemektedir. Huzurlu bir aile ortamında büyüyen, yaptığı hata sonunda desteklenen, motive edilen vb. tutumlarla yetişen çocuklar sağlıklı gelişim gösterdiği ifade edilmiştir. Aksine çatışmaların, gerginliklerin, kavgaların sık yaşandığı, patolojik aile ilişkilerinin olduğu ortamlarda yetişen çocuklar ise *“anksiyöz”* yani sürekli kaygılı, kendine güveni olmayan bir kişilik geliştirme riskinin yüksek olduğu belirtilmiştir(Yolcuoğlu, 2015d, s:283).

Yavuzer (1995c), Ebeveynlerin, Çocuklarına karşı sağlıklı davranış ve tutumlar geliştirmeleri durumu, çocukların kendileriyle barışık, yaşamlarında huzurlu ve dengeli, birbirlerine karşı davranış ve tutumlarda hoşgörülü ilişkilerinin olmasına bağlıdır.

Evliliklerinde sağlıklı iletişim olan ebeveynler, genellikle mutsuz ve uyumsuz olacakları için sorunların çözümleri de güç olabilmektedir. Bu durumda olan çiftlerin çocuklarıyla da sağlıklı davranış ve tutum geliştirmeleri mümkün değildir. Bu durumda olan ebeveynlerin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar itici, reddedici, baskıcı ya da aşırı koruyucu bir tutum ve davranış geliştirmelerine neden olabilir.

2.1.2.4.Ebeveynlerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Tutumları

Ebeveynlerin sosyo-ekonomik refah durumları çocuklarına karşı tutum ve davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Sosyo-ekonomik refah düzeyi iyi olan ailelerin çocuklarına eğitim paket ve programları kaliteli alabiliyor, uzman kişilerden destek, iyi kreşlerde eğitim aldırılmalarından dolayı çocukların tutum ve davranış geliştirmelerine yönelik sosyo-ekonomik refah durumu düşük ailelere göre çok avantajlı olmasında önemli rol oynadığı söylenebilir.

“Türkiye’de son yıllarda sürdürülmeye çalışılan neoliberal ekonomik politikalar ve sosyal politikasızlıklar, var olan olumsuzları, gelir dağılımı bozukluğunu ve ailelerin maruz kaldığı yoksulluğu daha da derinleştirmektedir”(Yolcuoğlu, 2015e, s:35).

Sosyo-ekonomik durumu yüksek düzeyde olan ebeveynler, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan ebeveynlere göre otoriter tutumları daha az önemsemekte; bağımsız olmayı, başarıya önem vermeyi, sorun çözmeyi, yaratıcı olmayı daha çok önemsemektedir. Çocuklarını bireysel farklılıklarının olabileceği ve her çocuğun doğuştan iyi olduğu inancı vardır. Bu yüzden çocuklarıyla daha iyi ve sağlıklı iletişim kurarlar. Çocukların bir yatırım aracı olarak görmeyen, çocukların cinsiyet farklılıklarını önemsemeyen bir yaklaşım ve tutumla çocuklarına yaklaştıkları görülmüştür (Dönmezer, 1999c).

Moore ve Pierce-Jones (1963), orta sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin çocuklarının itaat etmelerini sağlamak için ödül vermeye ve övgü göstermeye ya da sevginin sınırlandırılması gibi yollara başvurdukları görülmüştür. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin ise hakların kısıtlanması ve fiziksel cezaya yönelindikleri açıklanmıştır. Ayrıca orta düzey sosyo-ekonomik durumu olan ebeveynlerin çocuklarıyla daha çok zaman geçirdikleri saptanmıştır (akt. Dönmezer, 1999d).

Saygın (2004), yapılan araştırma bulgusunda ebeveynlerden annelerin eğitim düzeyine bağlı olarak; eğitim düzeyi yükseldikçe çocuklarına karşı tutumlarında tutarlı disiplin davranışlarının arttığı halde; koruyuculuk, fiziksel cezalandırma ve başarı için baskı davranışlarının azalma eğilimi gösterdiği görülmüştür.

Bütün bu araştırma bulgularından da anlaşılmaktadır ki eğitim ve sosyo-ekonomik düzeylere bağlı olarak ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutum ve davranışlar da değişmektedir. Eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyin iyi olduğu ebeveynlerin, tutumlarında daha yapıcı ve olumlu olduğu söylenebilir.

Bir ailenin sosyo-ekonomik konumu; gelire, mesleğe ve eğitime dayalı olduğu olduğu varsayılır. Sosyo-ekonomik statüsü yüksek olan ebeveynlerin yüksek gelirleri, saygınlık gören meslekleri ve çok iyi bir eğitim-kariyer geçmişleri vardır. Sosyo-ekonomik statüleri düşük olan ebeveynlerin ise düşük gelirleri, kalifiye olmayan işleri ve zayıf eğitim geçmişleri vardır. Sosyo-ekonomik statüleri orta düzeyde olan ebeveynlerin de orta düzeyde gelirleri, profesyonel meslekleri ve iyi eğitimleri vardır. Toplumdaki diğer faktörler göz önüne alındığında bütün ailelerin bu duruma göre sınıflandırılmayacağı gözden kaçırılmamalıdır. Örneğin, bazı ailelerin eğitim düzeyleri iyi olduğu halde, düşük gelirli olabiliyorken, eğitim düzeyleri düşük olduğu halde ekonomik refah seviyeleri çok iyi olabiliyor (Berns, 1993).

Ebeveyn tutumlarıyla sosyo-ekonomik statü ilişkisine değinen bir çok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalara göre düşük sosyo-ekonomik statü(işçi sınıfı) ile fiziksel cezalar, zorlayıcı disiplin uygulamaları; orta düzey sosyo-ekonomik statü ile ise psikolojik disiplin yöntemleri ile ilişkilendirilmekte olduğu görülmüştür (Schneider, 1973).

2.1.2.5.Çalışan Anne ve Babanın Tutumlara Etkisi

Günümüz değışen toplumsal yapıda çalışan ebeveynlerin sayısı ve çalışmayanlara oranı her geçen gün ekonomik güçlüklerden dolayı artmaktadır. Annenin de çalışma hayatına atılmasıyla çocuğa bakım veren kişiler de artmaktadır. Kadının ekonomik bağımsızlık isteğı ve kadının toplumsal yaşamda aile bütçesine daha fazla katkı vermek istemesi gibi faktörler kadının iş yaşamına girme nedenleri arasında sayılabilir.

Ekonomik nedenlerden dolayı çalışma hayatına atılan anneler hem annelik sorumluluklarını yerine getirmekte, hem de çalışma hayatının sorumluluklarını yerine getirmektedir. Bu nedenle anneler çalışma hayatlarının bir döneminde çocuklarından ya da evliliklerinden dolayı ara verme ya da işlerini bırakma durumunda kaldıkları görülmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2015m, s:75).

Razon (2001a), Ebeveyn annenin çalışması durumu, çocuk üzerinde farklı etkenlere göre değışkenlik göstermektedir.

- *Annenin çalıştığı iş,*
- *Annenin eğitim düzeyi,*
- *Anne-çocuk iletişiminin nasıl olduğu,*
- *Aile içi ilişkilerin sağlık durumunun nasıl olduğu,*
- *Anne olmadığı zaman anneye bakım veren kişi/kişilerin özellikleri,*
- *Bakıcının sağladığı bakımın uygun ve sürekli olması,*
- *Çocuğun yaşı-gelişim basamağı*

gibi durumların tümü ebeveyn tutumlarını ve çocuğun gelişimini etkiler.

Pek çok araştırmacı çocuk 3 yaşına gelene kadar annelerin çalışmaması ya da yarı zamanlı çalışmasını savunmaktadır. Annenin tam zamanlı çalışma zorunluluğı varsa da anne yerine çocuğa sürekli bakabilecek bir bakıcının olması gerektiğine kanaat getirilmektedir (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015c, s:76).

Annenin yerine geçen bakıcının sürekli değişmesi, değişkenlik göstermesi çocuğun psikolojisini derinden etkileyebilmektedir. Bakıcının sık sık değişmesi, özellikle bağlanma açısından olumsuz bir durum oluşturmakta, nesnenin sürekliliği yönünden çocukta bir boşluk oluşturmaktadır. Özellikle yuvalarda kalan çocuklara çok iyi bakılmasına rağmen yuva hastalığı oluşturmaktadır. Bunun nedeni yuvalarda çalışan bakıcıların vardiyalı sistemle çalışmalarından kaynaklı, çocuklar bakıcılara alışmamaktadır. Çocuklar ancak sürekli bakıcıları varsa sıcak, sevecen, iyi bir ilişki kurarak sorunların üstesinden gelebilir (Tarhan, 2004; Çağdaş ve Seçer, 2015, s:76-77).

Ünlü araştırmacı Bowlby'e göre 0-3 yaş döneminde çocuğa bakım verenin tek kişi olmasının kurumda eğitim görmesinden daha yararlı olduğu dile getirilmiştir. Buna göre aileden büyükbaba, büyükanne, teyze, hala, kardeş gibi aileden birinin çocuğa bakım vermesi çocuğun gelişimi için daha yararlı, süreklilik arz etmesi de çocuğun bağlanmasını sağlayacaktır. Anne bakımının yerini eğitim kurumlarında alınan en profesyonel bakımın, en mükemmel bakıcıdan daha etkili, yararlı olduğu her araştırma tarafından kabul gören bir olgudur. Bu yüzden anne ebeveynler evde oldukları süre zarfından zamanının büyük bir çoğunluğunu çocuklarıyla geçirmeleri, çocukların sağlıklı gelişimi için çok önemlidir (akt. Razon, 2001b; Çağdaş ve Seçer, 2015, s:76-77).

Yavuzer (1995d), Bazı araştırmacılara göre ülkemizde çocukların bakımı ile ilgili yapılan yanlışlardan biri de çocuğun bakımının anne-baba dışında büyükanne, büyükbaba, teyze, hala, kardeş, amca, vb. aile fertlerinden birine verilmesidir. Bu durum çocuğun aileye aidiyet hissetmemesine, anne-babadan uzaklaşmasına neden olmaktadır. Çocuklar, rol modellerini kendilerine bakım veren kişilerden seçtikleri için, ebeveyn anne-babalarla uyum sorunu yaşayabilmektedir. Bu durum çocuğun aileye yabancılık çekmesine neden olduğu görülebilmektedir (akt. Yörükoğlu, 1996; Çağdaş ve Seçer, 2015, s:77).

Yavuzer (1995e), Bu dönemde çocuk okul öncesi eğitim kurumuna uyum sağlayabilmektedir. İyi bir okul öncesi eğitim kurumu da çocuğun kendini keşfetmesi ve sosyalleşmesi için de çok önemlidir. Bu dönemde çocuk artık ebeveynlerden kopmayı ve yeni arkadaşlıklar edinmeyi öğrenir. Bu dönemde bağımsızlıklarını kazanan çocuklar, okul öncesi eğitim kurumlarıyla ilkokula hazır, uyum sorununu aşan birer

çocuk olarak tamamlamaları önemlidir (akt. Razon 2001c; Bağçeli Kahraman ve Ark., 2011, s:681-701).

Baba-Çocuk ilişkisinde tarihsel bağlamda ve kültürel farklılıklara bağlı olarak pek çok farklılık vardır. Bowey (1995), Ebeveyn anne ve babaların çocuklarıyla ilgilenme, çocuklarını ilgilerini yansıtmaya tarzları da birbirinden farklılık gösterdiği bilinmektedir. Annelerin (0-6 yaş) döneminde çocukların bakımıyla daha çok ilgilendikleri, çocuklarına duygularını daha çok yansıttıkları, babaların ise daha çok çocuklarıyla oyun oynayıp, spor faaliyetlerinde buldukları görülmektedir (akt. Öngider, 2013a; Kırman ve Doğan, 2017a, s:32).

Demoulin (1998), Okul öncesi dönemde benlik algısının sağlıklı gelişiminde ebeveynlerin rolü yadsınamayacak düzeyde önemlidir. Bu evrede yaşanılacak kritik durumlar bireyin kendi değer ve yargıları oluşturabilmektedir. Çocukların özellikle (2-6) yaş aralığında yaşadıkları deneyimleri kişinin öz-yeterlilik ve özsaygı sonuç olarak benlik algısını oluşturur (akt. Öngider, 2013, s:420-440).

Dönmezer (1990), Çağdaş ailelerde kadınların çocuk eğitimi açısından karşılaştıkları en önemli sorun çalışan ebeveyn anne sorunudur. Ebeveyn anne ve çocuk arasında sağlıklı bir ilişki, sevgi bağlarının yerleşmesine, dolayısıyla ebeveyn ve çocuk arasında güven duygusunun oluşmasına vesile olur. Bu güven duygusu genellikle (0-3) yaş aralığında çocuğun sağlıklı bir kişiliğin oluşturmasına ve iyi bir gelişim göstermesinde önemlidir (akt. Aslan, 2002, s:30).

Rogge (2001), Babaların geleneksel rolleri hala vardır. Anne ev ve çocuk işlerine bakarken; baba dışarıda çalışıp, eşi ve çocuklarını geçindirmek için para kazanmakken, toplumdaki birtakım sosyal, ekonomik, siyasi, teknolojik ve bilimsel değişimlerle beraber rolleri de değişime uğramıştır. Birçok ailede iki eşin de çalışıyor olması dolayısıyla, anne ev bütçesine katkıda bulunmakta ve baba da hem ev işleri hem de çocuğun gelişiminde, eğitiminde gerekli sorumlulukları paylaşmaktadır (akt. Poyraz, 2007a, s:3).

Geleneksel anlayışla yönetilen ailelerde çocuğun bakımını genellikle ebeveyn annelere düşmektedir. Bu yüzden babalar annelere göre daha az ilgilenmektedir. Ama

anneninin de çalışıyor olması durumu anneninin sorumluluğunda önemli rol oynar (Albukrek, 2002).

Feldman, Nash ve Aschenbrenner (1983, s:1628-1363), Geleneksel ailede yetişen ve bu anlayışı sürdüren geleneksel babalar, çocuklarının eğitimi, bakımı ve gelişimi için hem az zaman ayırırlar, hem de kendilerine ebeveynlerince nasıl bir muameleye maruz bırakılmışsa, çocuklarına kendileri de aynısını uygulamayı uygun görürler, onlar için çocuğu baskı ve disiplin altına almak, parasal destek sağlamak yeterli bir sorumluluk olarak görülür.

Mc Bride ve ark. (1990), Tarih boyunca birçok kültürde erkekler çocukların bakımında, eğitiminde ve gelişiminde aktif rol almamışlardır. Özellikle son zamanlarda bu durumun hızlı bir şekilde değişmeye başladığı çeşitli araştırmalar sonucunda görülmektedir. Babalar değişen bu rolleriyle de toplumun babalığa olan ilgisini de arttırmıştır. Geçmişteki ebeveyn babaların çocuğun eğitime katılımını engelleyen sosyal standartlar ve beklentilerin de değiştiği görülmektedir (akt. Poyraz, 2007b, s:4)..

20.yüzyılda kadın–erkek eşitliğine yönelik kadın hareketleri, babaların ebeveynlik rollerinin değişiminde önemli bir etkiye sahip olmuştur.

Bazı önemli faktörler dışında babanın toplumsal cinsiyet konusunda duyarlı olması ve kendi tutumları konusunda bilinçli düzeyde olması, duygularını daha sağlıklı dile getirebilmesi, aileye ekonomik refah sağlaması beklenmektedir. Kısacası, hiçbir zaman öğrenmedikleri, hatta uygulandığını görmedikleri babalık rollerini yerine getirmek zorundadırlar. Bugünün babası, koşullarını zorlayarak ailesi için ideal tutumları benimseyen bir imaj yaratmak zorundadır (Belek Erşen, 2015, s:54-56).

Günümüzde her sosyo-ekonomik düzeydeki kesimden kadınlar çalışma yaşamında yer almaktadır. Eşlerin ikisinin de çalıştığı ailelerdeki babalar, geleneksel tutumlarından sıyrılıp eşlerine yardım etmek etmektedir. Günümüzde Türkiye’de de babanın çocuk gelişimi eğitimi konusunda aktif katılımı için önemli çalışmalar bulunmaktadır. Babalar çocuk eğitime katılımında teşvik edilmektedir. Böylece babaların çocuk eğitime daha fazla katılımının sağlanması ve aktif rol alabilmesi beklenmektedir. Bu durum özellikle anneninin de çalıştığı ailelerde kritik önem kazanmaktadır. Babaların değişen rollerini benimsemesi için sosyal medya, medya ve eğitim kurumlarına önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir. Bu anlamda toplumun babaların değişen rollerini benimsemesi için kamu spotlarıyla, reklamlarla, filmlerle, belgesellerle, eğitimlerle

sosyal duyarlılık oluşturulması gerekmektedir. Böylece oluşan yeni babalık rolü, aslında anne-baba rolü karşımı olacaktır (Harris ve Morgan, 1991; (Poyraz, 2007c, s:6).).

Görülüyor ki geçmişte çocuğuna mesafeli ve katı yaklaşan baba bugün çocuğun bakımıyla ilgilenen kişi hâline gelmiştir. Önceden zamanın kültürel beklentileri, babanın sadece çalışmasına yönelik iken bugün, bu beklenti çocuğun yaşantısına katılmaya yöneliktir. Babalar geçmişte temellenen babalık modeli yerine günün değerlerinden kaynaklanan bir babalık rolü oluşturmuştur (Daly, 1995, s: s:510-530).

2.1.2.6.Çocuğun Yaşına Uygun Tutumlar

Dönmezer (1999e, s:137-141), ebeveynler, çocuklar büyüdükçe daha bilinçli davranış biçimleri gösterdiklerine ve isterlerse bazı davranışlarını kontrol edebileceklerine inandıkları için çocukların yaşlarına uygun davranış ve tutum göstermelerini beklerler. Bu nedenle çocukları bazı davranışlardan sorumlu tutarlar, bu sorumlulukları göstermeyen çocuklara karşı da çeşitli yaptırımlar uygulama yoluna giderler. Örneğin; iki yaşındaki çocuğun emzirilmesini normal karşılayan ebeveynler, 5 yaşındaki kişinin emzirilme isteğini normal karşılayamaması gibi. Ya da 2 yaşında altını ıslatan çocuğun motor gelişimine aykırı olmadığı halde 4 yaşındaki çocuğun altını ıslatmasını kasıtlı bir davranış biçimi olarak gören ebeveynlerin çocuğa baskı kurarak, itici davranması çocuğun yaşına uygun hareket etmemesinden kaynaklıdır.

2.1.2.7. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Tutumlar

Dönmezer (1999f), Ebeveynlerin, karşı cinsten çocuklarına daha yumuşak ve sevecen bir tutumla yaklaştıkları, aynı cinsten çocuklarına ise daha reddedici ve itici tutum gösterdikleri saptanmıştır.

Ebeveynlerin doğum öncesi cinsiyet beklentilerine uygun doğan çocuklarla olumlu davranış ve tutum geliştirdikleri gibi beklentilerinin zıttı yönünde gerçekleşen doğan çocuklara karşı ise ebeveynlerin daha reddedici ya da itici bir tutum ve davranış gösterdikleri yapılan araştırmalarla gözlemlenmiştir (Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015d, s:130).

2.1.3.Ebeveynlikle ilgili Kuramlar

Ebeveynlikle ilgili kuramlar, ebeveynlerde ve ebeveyn-çocuk ilişkilerinde dikkat edilmesi gereken gözlemler ve ulaşılan sonuçlar hakkında nasıl düşünülmesi ve yorumlanması gerektiğini bize açıklayan kuramlardır.

Freud, çocukluk üzerine kurulan kişilik kuramında bebeklerin davranış biçimlerini ve hayatları boyunca geliştirecekleri kişilik yapısını belirlemektedir. Çocuğun gelişiminde belli kritik dönemler olduğunu belirten Freud, Çocuğun bu kritik dönemlerde ihtiyaçlarının karşılanmaması durumunda bir sonraki döneme sağlıklı geçiş yapılamayacağı vurgulanmaktadır. Bu nedenle, çocuğun bakımının kimin tarafından yapıldığı, bakımının kimin tarafından üstlenildiği önem arz etmekte çünkü o kişi çocuğun bakımını karşılayabilmelidir. Bu şartlar sağlandığında çocuk sağlıklı bir kişilik geliştirebilir. Freud, ebeveynlerin bir arada olması ve çocuğa bakım vermesinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Çocuk ile anne arasındaki ilişki, kişiliğin ilk yapısını oluşturur ve kişinin tüm hayatı boyunca göstereceği özelliklerin bir örneği gibi sayılır (akt. Roberts, 1994; Sertelin, 2003b, s:9)).

Bağlanma kuramcılarının görüşüne göre, çocuğun bakım veren kişinin çocukla güven ilişkisi, çocuğun duygusal, sosyal, fiziksel gelişimi için önemlidir. Çocuğun kendini güvende hissetmesi, daha rahat ve özgürce hareket etmesi, çocuğun ortamı keşfetmesine vesile olur. Bu durumun aksi bir durum oluştuğunda çocuğa sıkıntı ve endişe oluşacağından çocuk sağlıklı bir gelişim sağlayamayabilir. Bu durum çocuğun güvenli bölgeye çekilmesine neden olabilir. Ancak kendini güvende hissettiğinde keşfe çıkar. Çocuğun bakımını veren kişilerin çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek kapasitede olması, çocuğun sağlıklı gelişimi için önemlidir. Bu durum çocuğun da kendini güvende hissetmesine vesile olur. Bu güven bağı oluştuğunda, çocuğun çevresini keşfetmesine, sosyal, bilişsel, psikolojik ve yetkinlik duygusunun oluşmasına olanak tanınmış olur (akt. Edwards, 1995; Sertelin, 2003c,s:10).

Holden (1997), Ekolojik sistem kuramcılarının görüşüne göre ise çocuk ve ebeveynlerin ilişkisini yaşadıkları çevreden soyutlanmayacağı görüşündeler. Çocukların davranış ve tutumlarının hem çevreyi hem de ebeveynleri etkilediği gerçeğinin var olduğu savunulmaktadır. Ekolojik sistem kuramı çocuk ve ebeveynlerin birbiriyle olan ilişki bağlamını bütüncül bir bakış açısıyla ele alır. Çalışma hayatı, iş ortamı, sosyal ilişkiler, komşuluk ilişkileri, okul yaşamı gibi farklı ortamlar ailenin fonksiyonları üzerindeki etkisinin olabileceği gerçeği önemlidir (akt. Sertelin, 2003c, s:10).

2.1.3.1. Kişisel Özellik Kuramı

Belsky ve Barends (2002a), Ebeveynlerin davranışlarını etkileyen anlık duygu ve durumlardır. Kişisel özellik kuramcıları, insanların sahip olduğu kişisel kalıcı özellikler,

anlık davranışların çok ötesinde ve kişinin davranışlarıyla benzerlik gösteren yakından ilişkili, ebeveyn davranışlarının belirleyicisi olan özellikler olduğunu vurgularlar. Genelde kişiler arasında duygusal, düşünsel, güdüsel alanda gözlenen bireysel farklılıklar gibi içsel özelliklere odaklandığını ve kişisel özelliklerde gözlenen bu farklılıkların davranışlara ne şekilde yansıdığını saptamaya çalıştığını ifade eder kişisel özellik kuramcıları (akt. Özgün, 2013a, s:79).

Empati yapabilme, güvenir olma, bağımsızlık tanıma yönelimi ve duygusal ilişki kurabilme gibi kişisel özellikler, iyi bir ebeveyn olmak için kriterdir. İyi bir ebeveynlik için öz yetkinlik de oldukça önemli bir özelliktir. Kendilerini yetkin gören ebeveynler, kendilerini çocuklarıyla etkileşime hazır hissedene, yeterli, hazır ve donanımlı bireylerdir. Bu etkileşimleri sayesinde, çocuklarından gelen mesajları doğru algılama, değerlendirme, cevap verme konusunda avantaj sağlamaktadır. Öz yetkinlik, ebeveynin kendini güçlü hissetmesine, karamsarlığa düşmemesine, pratik çözümler üreterek ebeveynin kendini motive etmesine de yardımcı olması bakımından önemlidir. Öz yetkinliği yüksek ebeveynler, sorunlarla baş etme, çözme, sorunlara direnç gösterme konusunda oldukça güçlüdürler. Bu öz yetkinliğin, ebeveynlerin çocukları üzerinde daha etkin etkileşime girme konusunda pekiştireç görevi gördüğü söylenebilir (Bornstein, 2002a; Özgün, 2013b, s:80).

2.1.3.2.İki Yönlü Etkileşimsel Kuramlar

Klein ve White (1996), Etkileşimsel bakış açısında ebeveynlik, Çocuk ve ebeveynler arasında geçen etkileşim sürecini ifade eder. Çocukların gelişimi sürecinde, çocuklar büyüdükçe ebeveynleri ve çocukların kendileri de gittikçe gelişmekte ve değişmektedir. Bu gelişim ve değişim hem ebeveyni hem de çocuğun etkileşim niteliğini değiştirir (akt. Özgün, 2013c, s:84).

Bornstein (2002b), Bebeklerin çevresel faktörlere karşı duyarlılıklarının yüksek olduğu ve dışsal etkilere daha açık oldukları bilinir. Bebeklik dönemi, ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşimin en yüksek olduğu dönemdir. Ebeveynler bu bebeklik çağı döneminde orta çağ bebeliğe kıyasla iki kat daha fazla zaman geçirir.

Tek yönlü ebeveynlik kuramları, çocuğu edilgin, ebeveynlerin bir ürünü olarak ele alan kuram ve iki yönlü ve etkileşimsel ebeveynlik kuramları, bulunduğu ekolojik ortam içinde etkin rol oynayan, bulunduğu ortamı ve ebeveynini etkileme ve değiştirme kapasitesine sahip etkin bir çocuğu değerlendiren kuramcıları ifade eder (Collins ve ark., 2000).

Bell (1968), Çocukların yanı sıra ebeveynlerin de toplumsallaşma sürecine önemli katkılarda bulunduğunu, tek yönlü ele alınan yaklaşımların dar kapsamlı, yanıltıcı olduğunu ve yeterli olmadığını ifade etmiştir.

Bu yaklaşımdan sonra ortaya çıkan eleştirilerde, hem ebeveynlerin çocuklar üzerindeki etkileri hem de çocukların ebeveynler üzerindeki etkilerini ele alan yaklaşımların toplumsallaşma sürecine dahil edilen yaklaşımlar olduğu ve bu yaklaşımların toplumsallaşma süreci için önemli olduğu sonucuna varılmıştır (Karraker ve Coleman, 2005; Özgün, 2013d, s:85).

2.1.3.3.İnsancıl Hümanist Kuramlar

Morris (2002), Psikolojik kuramlar grubunda üzerinde durulan çocuk odaklı olan insancıl kuramlar, daima daha iyi bir düzene ulaşmamızın insanların olumlu güdüleriyle mümkün olduğu savunan görüştür.

İnsani ihtiyaçları göz önünde bulundurulmayan çocuklar, bu durum çocukları bir yarışa koyar, içsel güdülerin aksine dışsal faktörlerin çocukları yönlendirilmesinde etkili olduğu, bu durumun çocukları zorladığı, çocukların ana amacının mutlu olmak değil, anne-babasını mutlu etmek için çabaladığı görülür. Katı ve duyarsız ebeveynlik yaklaşımı, çocukların yaratıcılıklarını öldürebileceği gibi çocukların düşünme becerisini de engeller. Bu açıdan bakıldığında, anne-babalar(ebeveynler) çocuklarının gizil güçlerini fark etmeleri, kendilerini gerçekleştirmeleri için uygun ortam ve fırsat sağlamaları önemlidir. Çocuklarının temel insani gereksinimlerini fark etmeleri ve karşılamaları gerekmektedir. Çocuk ancak gerçek anlamda sevildiğinde, ilgilenildiğinde, aidiyet duygusunu kazandığında, anne-babasının kendisine saygı gösterdiğini hissettiğinde içsel güdüsünü geliştirip kendini gerçekleştirmeye çalışır (Maslow, 1971).

2.1.3.4.Sosyal-Bilişsel Kuram

Leaper (2002), Çocuklar, çevrelerindeki gelişimleri gözlemleyerek, kendilerine en yakın konumda olan, onlarla ilgilenen kişilerin davranışlarını model alırlar, bu durumda çevrelerinde en fazla zaman geçiren ebeveynlerini gözlemleyerek, toplumsal yaşamda hem rol alır hem de onlardan bilgi alırlar. Aynı zamanda çocuklar kendi davranışlarının sonuçlarını da gözlemleyerek bundan ders çıkararak nasıl davranmaları gerektiği konusunda birtakım sonuçlara varırlar.Çocuğun yaptığı davranış, ebeveynler tarafından olumlu karşılanması durumunda, çocuğun aynı davranışı tekrar etme olasılığının

artması mühtemeldir. Ancak davranış onaylanmayan, saygısız, tehlikeli ve yanlış olarak değerlendirilmesi durumunda, çocuk hoş karşılanmaz ve cezalandırılırsa çocuğun bir daha aynı davranışı gösterme eğilimi azalır. Çocukların rol model aldıkları kişiler genelde, kendilerine yakın hissettikleri kişiler ve kendileriyle ilgilenen kişilerden seçer. Bu durumda çocuklarıyla en fazla zaman geçiren, çocuklarıyla en fazla ilgilenen ebeveynler, çocuklar için rol model olma olasılıkları çok yüksektir (akt. Özgün, 2013e, s:89).

Ebeveynler çocuklarının davranışlarını denetleyen, uygun davranışlara onay veren, uygun olmayan davranışları cezalandırırlarsa, topluma iyi uyum sağlayan sağlıklı bireyler yetiştirmiş olurlar. Dolayısıyla sosyal bilişsel kuram, ebeveynlerin, kendi davranışlarını model alma, pekiştireçler ve cezalandırma aracılığıyla şekillendirdiğini illeri sürer. Çocukların yetişkinleri model alması, yetişkinlerin davranışlarını basit bir şekilde taklit etmenin ötesinde bir anlam taşır (Özgün, 2013f).

Bu kurama göre gelişimin gerçekleşmesinde, davranışların öğrenilmesinde çevresel etkenlerin yanında, modelin davranışını gözlemleme, davranışları hafızaya alma ve uygun bir ortam olduğunda hafızaya alınan davranışların gerçekleştirilmesi gibi bilişsel süreçlerin rolünün etkisinin de anlaşılması gerektiğini savunan ve bu süreçte bilişsel süreçlerin çevre ile davranış arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol üstlendiğini üstlenir (Santrok, 1995).

2.1.3.5.Aile sistemleri Kuramları

II. Dünya savaşı'ndan sonra fen bilimlerinde ortaya atılan aile sistemleri ifade eder.

Bukatko ve Daehler (1992), Bu kuram, ailelerin sürekli değişim sürecinden geçtiğini, bu değişimden etkilenen ailenin dengeyi korumaya çalıştığı gösterilebilir. Bu yeni davranışlar sistemi değiştirir ve bebeği de kapsayan yeni bir ilişkiler örüntüsünün ortaya çıkmasına yol açar. Bazen aileler, ekonomik zorluklar, yeni bir yere atanma, başka eve taşınma, boşanma, veya aile üyelerinden birinin ayrılışı gibi krizlerle karşılaşabilir. Aile içinde değişen koşullar hem ebeveynleri hem de aileyi etkiler; aile içinde koşullar değiştiğinden değişen yeni koşullara uyum sağlamak zorunda bırakır (akt. Özgün, 2013g, s:91).

Smith (1995), Aile Sistemi, genellikle bünyesinde birkaç farklı salt sistemi barındırır. Aile yaşam döngüsündeki, Aile sistemlerindeki alt sistemlerin sayısı ve niteliği zamanla değiştiği için, genel aile sistemindeki sistemler etkilenir, bu durum aile

sisteminin alt sistemini de etkiler, bu durumda aile alt sistemi ve genel aile sistemi karşılıklı olarak birbirinden etkilenir. Aile içinde alt sistemler olmasının yanında, üst sistemler de mevcuttur. Ailenin etkileşim ve ilişki içinde olduğu bu büyük sistemler, akraba ilişkileri, ebeveynlerin çalıştığı çalışma ortamı, ailenin bulunduğu mahalle, çocukların eğitim gördüğü kurumlar, sağlık sisteminden faydalandıkları ortam, ekonomik statü, diğer kamu kurum ve kuruluşları, bu üst sistemlere örnek verilebilir. Ailenin üst sistemiyle ilişkisi olan ve geçirgen bir yapısı olduğu için ailenin diğer sistemleriyle karşılıklı etkilenmesinden dolayı, bu etkileşim olmaz zorundadır (akt. Özgün, 2013h, s:92).

2.1.3.6.Yapısal-işlevsel Kuram

Cheal (1991), Yapısal-işlevsel kuram, 1950-1980 yıllarında etkili olup günümüzde etkisini yitiren kuram olan yapısal-işlevsel kuramın önemli temsilcileri olan Talcott Parsons, ailenin araçsal ve duygusal fonksiyonlarının olduğunu ifade eder. Araçsal fonksiyonlar(beslenme, barınma, koruma vb.) işlevlere dönük iken, duygusal fonksiyonlar ise yüksek koruma, motivasyon, maneviyat ve işbirliğine dayalı(sevgi gösterme, şefkat sunma, yakınlık kurma, yardım etme vb.) işlevler olarak ele alınır. Sanayi toplumlarında çekirdek aile işlevleri etkili iken; tarım toplumlarında geniş aile duygusal(psikolojik) ve fiziksel işlevleri etkilidir (akt. Özgün, 2013i, s:94).

2.1.3.7.Sosyal İlişki Kuramı

Ainsworth (1989), Karşılıklı ilişkinin niteliği açısından ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki için çocuğun gelişimi ve toplumsal adaptasyonu için oldukça önemlidir. Bağlanma kuramı, ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki ve bu ilişkinin çocuk açısından sonuçlarını ele alan kuramdır (akt. Bowlby, 1969; Mayseless, 1996).

Bowlby (1969), Çocuklarıyla yakın, sıcak, duyarlı, anlayışlı ve güvenli bir bağ geliştiren ebeveynler, çocuklarıyla daha güvenli bir ilişki geliştirirler. Çocuğuyla ilgili olan, ihtiyaçlarına zamanında ve gerektiği gibi cevap veren ebeveyn profili, çocuğun kendini güvende hissetmesine, rahat hissetmesine önem veren duyarlı ebeveynlerdir. Bu güven çocukta içsel güven kanısı oluşturur. Çocuğun kendini güvende hissetmesi ebeveyniyle geliştirdiği ilişkinin sağlıklı olmasıyla mümkündür. Ebeveyni ile sağlıklı ilişki geliştirebilen çocuklar, kendilerini yeterli, sevgiye değer ve başkalarının yaklaşımlarını hak eden kişiler olarak algırlarlar.

2.1.3.8.Biyo-ekolojikKuram

Biyoekolojik kuram, insanların yaşadıkları çevre ile bağlarını inceler. 19.Yüzyılda ortaya çıkmasına rağmen, 1970'lerin sonlarında popülerlik kazanan aile ve ailenin çevresindeki sistemlerle olan ilişkisine odaklanan bu kuramın bakış açısına göre aile, fiziksel yaşamını devam ettirmesi için doğal çevreye, insani değerlerini ve yaşama dair bakış açısını sürdürebilmesi için toplumsal bir çevreye ihtiyaç duyduğunu ifade eden bir yaklaşımdır (Smith 1995; Obalar ve Ada, 2010, s:141-168).

Biyoekolojik kuramı ortaya atan UrieBronfenbrenner(1977, 1979, 1992), Çevrenin beş temel düzeye(mikrosistem, mezzosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem) sahip olduğundan söz etmiştir.

Mikrosistem, bireyin birincil derece yakın ilişkide olduğu aile üyelerinden oluşmaktadır. Ebeveynler arasındaki, ebeveyn-çocuk arasındaki, ebeveynler ve yaşadığı aile ortamı, yakın akraba ve arkadaşları, aile üyelerinin yaşadıkları yerler okul, işyeri ve mahalle gibi çevreler mikro sisteme örnek verilebilir.

Mezzosistem ise ebeveynlerin içinde buldukları farklı mikro sistemlerin birbirine etki etmesidir. Farklı mikro sistemler arasındaki ilişkiyi ifade eder. Örneğin aile mikro sistemi ve işyeri mikro sistemi, işyerinde terfi alan baba ya da annenin ekonomik sonucu olarak ailenin sosyal refah düzeyine etki etmesi. Olumsuz olarak ise işyerinde sorun yaşayan kişinin aile içinde de sorun yaşaması.

Ekzosistem, ebeveynlerin doğrudan katılım göstermedikleri veya yer almadıkları dışsal sistemlerin aile ve ebeveynleri etkilemesi olarak anlaşılabilir. Yerel yönetimlerde alınan kararlar, okul yönetiminin aldığı kararları ve işverenlerin kararları ekzosisteme örnektir. **Makrosistem**, aileyi etkileyen toplumsal değerler, kültürel değerler, gelenek-görenekler, inançların dolaylı ve doğrudan aile yapısını etkilemesidir (Belsky ve Barends, 2002b).

Kronosistem, Zamana bağlı olarak tüm sistemleri etkileyen bir sistem olarak anlaşılabilir. Mikro-, mezzo-, makro-, ekzo-, ve kronosistem sistemin tarihsel süreç içinde meydana gelen değişimlerdir. Bu değişimlerden ebeveynler ve çocuklar etkilenir. Çocuk ve ebeveynlerin durumunda muhtemel değişimlere bağlı karşılıklı ilişkiler de şekillenir (Gökler, 2008).

2.2. Ebeveyn Tutumları

Ebeveynlerin çocuklar üzerindeki etkilerine baktığımızda, ebeveynlerin tutumlarından kaynaklı çocukların gelişimlerini hem olumlu hem de olumsuz etkilediği görülmektedir. Ebeveyn tutumlarını farklı kaynaklar, farklı isimler adı altında almışsa da genel anlamda bütün araştırmacıların üzerinde yoğunlukla durduğu 4 tutum vardır.

Tutum; deneyimler ve yaşantı sonucunda ortaya çıkan, ilişkide olduğu nesne ve durumlara karşı kişinin davranışlarında dinamik ve yön verici etkiye sahip sinirsel ve ruhsal hazırlık durumuna denir (Savran, 1995).

2.2.1. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumları

Sayar ve Bağlan (2017), Aşırı koruyucu aile ile Baskıcı otoriter aile tipleri birbirleriyle çok benzer özelliklerinden dolayı karıştırılabilir. Aralarındaki temel ayrım; Aşırı şefkat duygusu ve koruma güdüsü, çocukları disiplin etme davranışına engel oluşturmaktadır. Bu aile tipinde;

- Çocuğa gereğinden fazla önem verilir, çocuk kontrol altında tutulmaya çalışılır.
- Bu tavırları genellikle anneler sergiler.
- Koruyucu ebeveynler, çocuğun yapması gereken ya da yapacağı işleri üslenir.

Koruyucu ebeveyn tutumunun olduğu aileler, çocuklarıyla gereğinden fazla özen gösterilir. Bu duygusal bağ, daha çok çocuk ve anne arasında gelişir. Aile her türlü karara dahil olduğu için, çocuk yerine karar aldığı için, bu tutumla büyütülen çocuklar kendi başlarına karar alamadıklarından, desteği genellikle dışarda bulmaya çalışırlar. Bu nedenle bu tutumla sahip ailelerde yetişen çocukların sosyal gelişim özellikleri zarar görür. Toplumca kabul görmesi zorlaştığı için de çocuklar tek başlarına hareket etmede zorluk çekerler (Özkaya 2009).

Koruyucu ebeveyn tutum ve davranışlarıyla yetişen çocuklar bağımsız ve girişimci olmaları zorlaşır, çünkü yeteneklerini açığa çıkarmaları engelleniyor (Başar 1999).

Aşırı koruyucu ebeveynler çocuklarına karşı duygu sömürüsü yaparak, çocukların eve bağlı olmasını sağlarlar. Çocukların ciddi bir risk ve tehlikeyle karşılaşmaması adına, çocukların ilköğretime kadar olan öz bakım ihtiyaçlarını abartılı bir biçimde karşılarlar. Bu nedenle bu tutumla yetişen çocukların okul öncesi öz bakım becerilerinin henüz gelişmediği gözlemlenebilir.

Ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutum takınmalarının bazı nedenleri olabilir. Daha önce hastalık atlatmış bir çocuğun olması, ölen bir bebekten sonra doğmuş olması,

ebeveynlerin çocukluğunda ilgisiz ya da otoriter bir tutum ile yetiştirilmiş bir ebeveyn olması, çocuklarına karşı bu ilgi ve özeni vermelerine neden olmuş olabilir (Şendil, 2003).

Ebeveynleri tarafından sürekli korunan çocuklar, utangaç bir kimliğe yönelmelerinin yanı sıra, toplumda savunmasız, çabuk uyum sağlayan, şımarık bir yapıya sahip, sorunlarını çözmede oldukça beceriksiz kişilerdir. Aşırı Koruyuculuk ebeveyn tutumu, çocukların ebeveynler tarafından aşırı bakıma maruz kalması durumudur. Bunun ebeveyn-çocuk ilişkisindeki göstergeleri ise 4 başlık altında gruplanır. Bunlar; *“aşırı temas, bebekleştirme, sosyal olgunluğun önlenmesi ve ebeveynler tarafından kontroldür”*. Aşırı temas, olağan fiziksel ve sosyal temasın gereğinden fazla abartılması, aşırı koruyucu tutumdaki çocuğun annesinden ayrılamaması ebeveynlik tutumunun aşırı koruyuculuğun kanıtıdır. Bebekleştirme ve çocuğun bağımsızlık gelişiminin engellenmesi, aşırı temasın doğal sonuçlarıdır (Levy, 1966; Karabulut Demir, 2007, s:30).

“Anne babanın çocuğa karşı aşırı korumacı davranması çocuğu ebeveyne bağımlı duruma getirir. Bunun sonucu çocuktaki aşırı bağımlılık kendine güveni olmayan bir kişilik geliştirmesine neden olur. Bu çocuklar yaşam boyu birilerine bağlanma ihtiyacı duyarlar” (Yavuzer, 2008a, s.135; Dursun, 2010a, s.35).

Bağımlılığın en büyük sebebi aşırı koruyucu ebeveyn tutumudur. Başka ifadeyle çocuğun aşırı ilgi ve sevgiye kapılması durumudur. Geleneksel aile yapılarında ebeveynler bağımlılığı artırırken, girişkenliği kısıtlayabiliyor (Sargın, 2002).

Navaro (1989a), Aşırı Koruyucu tutuma sahip ebeveynlerin yaptığı aktiviteler şöyle sıralanabilir (akt. Çağdaş ve Şahin Seçer 2015e, s:135).

1-Çocuğu giydirirken: çocuğu çok giydirerek çocuğun hareket etmesini engelleyici şekilde, çocuğun bu eylemi kendisinin yapmasına izin vermemek.

2-Çocuğu yedirirken: çocuğun istemediği yiyecekleri zorla yedirmek, gereğinden fazla yedirmek, yemesinde ve içmesinde ona yardımda bulunmak, kendi eliyle beslemek, istediği yiyecekleri anında temin etmek.

3-Çocuğun davranışlarına çok müdahale etmek: *“koşma düşersin, yavaş yürü, elleme”*, vb. çocuğun sorgulamasına izin vermemek. Çocuğun bir şeyleri merak etmesine müsaade edilmeyen, yanlış yapmasına izin verilmeyen, kendi sorunlarını çözemeyen tutumlarla, çocuğun bağımlı ve girişimci olmayan bir kişilik geliştirmesine sebep olmaktadır.

4-Çocuğun derslerinde: çocuğun ödevlerinde yardım etmek, ders programını hazırlamak, yemek çantasını hazırlamak vb. davranışlar çocuğu bağımlı kılar.

5-Aşırı kontrol: Çocuğun ne yaptığına, ne yediğine, ne giydiğine, ne konuştuğuna, ödevlerine, derslerine, çantasında ne olduğuna, odasının düzenine karışarak kontrol etmek.

Değişen toplumsal yapıda farklı toplumlar farklı yetiştirme tutumlarından aşırı koruyuculuk tutumunu, iyi olarak algılayabilir. Ebeveynler kollayıcı ve müdahaleci tutum sergiler bu durumda. Bu tutumlarla yetişen çocuklar bağımsız çalışmadıkları için beceri ve yetenek konusunda kendilerini gerçekleştirememektedir. Çocukların tüm işleri ebeveynleri tarafından yapıldığı için bu çocuklarda aşırı bağımlı, özgüveni düşük, duygu kontrolünde noksanlık, hayal kırıklığı, yetersizlik gibi duygu durumları gözlemlenebilmektedir (Yılmaz, 2001; Alabay, 2017, s:160).).

Bağımlı kişi, kendi kararlarını tek başına veremeyen, başkalarının yönlendirmesine ve desteğine ihtiyaç duyan kişilik yapısıdır. Başkalarının fikirlerine katılmadığı durumlarda bile kendi fikrini dile getiremeyen pasif kişiliktir. Kendisiyle ilgili işlere başlamakta zorluk çeker, başkalarının işlerine koşar. Eleştiri kaldıramaz ve çabuk yıkılır. Bağımlı kişiler genellikle bağımsızlığı kötü olarak ifade eden ebeveynlerin yetiştirdiği çocuklardır. Ayrılık durumlarında, genellikle ağlarlar ve bir çözüm aramazlar (Geçtan, 1997; Poyraz, 2007d, s:37).

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumlarında; çocuğa gereğinden fazla, abartılı, patolojik bir özen gösterme durumu çocuğun yaşına uygun davranış geliştirmesinin önüne geçme ve illeri yaşlarda hala ebeveynlerin bakımına muhtaç bağımlı kişilik oluşturmaya neden olur (Yolcuoğlu, 2015f).

Aşırı ilgi ve düşkünlük, çocuğun kendini düşünmesine, yaşam savaşına katılmamasına, savunmasız bir kişi olup yalnız ve kimsesiz kaldığında kırılabilir biri olmasına neden olur. Bu durum özellikle babaların kız çocuklarına karşı daha koruyucu tavır takınmasına neden olur. Bu durum da aslında yanlıştır ve çocuğun geleceğini olumsuz etkileyebilmektedir (Yavuzer, 2001a, s:116-131).

Ebeveynlerine fazla bağımlı olan ve aşırı korunan çocuklar, her şeyi ebeveynlerinden bekleyen, kendi başlarına karar veremeyen, girişim yeteneklerinden mahrum olan, danışmadan ve sormadan bir şey yapamayan aciz bir kişilik yapısına sahip kişilerdir. Bazıları, kendilerini dışarıya karşı koruyamayan, savunmasız, utangaç, çekingen, çabuk uyum sağlayan kişilikleri olduğu halde; bazılarının ise inatçı, aşırı

otoriter, haksızlık yapan, sorumsuz davranan, şımarık, başkalarını emelleri için kullanan kişilik geliştirenler de olabiliyor (Navaro, 1989b).

Genel anlamda ebeveynlerin yaşlılık döneminde doğan çocuklara yönelik aşırı koruyucu tutum ve davranış en küçük çocuklar, evin tek oğlu ya da tek oğlu olan çocuklar, fizik olarak daha güzel ya da başarılı olan çocuklar evde en fazla korunurlar.

2.2.2.İzin Verici ve Hoşgörülü Ebeveyn Tutumları

Ebeveynlerin çocuklarına karşı hoşgörülü olması, çocukların özgüveni için önem taşımaktadır. Fakat ebeveynlerin bu tutum ve davranışlarında ölçülü ve normal düzeyden aşırıya kaçtığına, çocuğun tutum ve davranışlarında beklenmeyen olumsuzluklara yol açabilir. Ayrıca aşırı hoşgörülü tutum ve davranışta bulunan ebeveynlerin çocuklarında bencil duygular yaşayan kişilik geliştirmelerine neden olabilir (Yavuzer, 2008b).

Ebeveynlerin Aşırı hoşgörülü tutuma sahip olması, çocuklarına çok fazla hak tanıdıklarını ifade etmektedirler. Bu ebeveynler hoşgörü ile boş vermeyi birbiriyle karıştırdıkları için aşırı düzeyde hakkı elinde bulunduran çocuklara karşı ebeveynler yanlış tutumda bulunurlar. Bu durumda ebeveynler, bazen otoriter davranışlarda bulunmak isteseler de kararsız kaldıkları için, bu davranışlar çocuğu kontrol altına alamıyor (Yörükoğlu, 1978).

Çocuklarına karşı aşırı hoşgörülü ve izin verici davranan ebeveynlerin iki tür inanç içinde oldukları ifade edilmiştir. Saldırgan davranışta bulunan çocuklarını savunmaları ve doğal karşılımları ya da saldırganlığı desteklemedikleri halde bu yanlış davranışı görmemezlikten gelmeleri gibi yanlış tutum ve davranışta bulunmaları, çocukların bu tutumlardan etkilenmemesi kaçınılmazdır (Dönmezer, 1999g).

İzin verici tutumu benimseyen ebeveynler, kendilerini ihmalkar ve aşırı hoşgörülü bir tutumla yetiştirdikleri için, çocukların kendilerini rol model olarak, aynısını çocuklarına yansıtacağı düşüncesini benimsemektedirler. Bu tipteki ihmalkar ebeveynler kendileri kadar işlevsiz ve benlik değeri düşük çocukların yetişmesine kaçınmayacağından, çocukların sorunlarıyla, yaşamıyla ve yetişmesiyle ilgili olmayan ebeveyn tipleri olarak bilinmektedir (Yolcuoğlu, 2015g).

Baumrind (1966a), çocuklarının tepkilerine, arzu ve davranışlarına karşı cezalandırmayan aşırı hoşgörülü ebeveynler, her türlü davranışları kabul eden ve olumlu bir anlayışa sahip ebeveynlerdir. Aile içi kuralları oluştururken çocuklarından yardım olarak ve çocuklarına danışarak kuralları koyarlar. Bu ebeveynler tarafından çocuğa

sınırlı sayıda sorumluluk verilir. Kendilerini çocukları için bir rol model değil, çocuğun isteğini yerine getiren bir kişi olarak ifade ederler. Bu ebeveynler, çocuklarını toplumun kurallarına uyma konusunda cesaret vermez. Çocuklarına sınır koymadıkları için, kendi kararlarını kendilerinin almasına müsaade edilir. Böylece bazı durumlarda ebeveynler bir neden sunma ya da manipüle etmeye çalışsa da çocuklarına karşı otoriter olamadıkları için kayıtsız kalmaktadır (akt. Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015f, s:137).

Aşırı hoşgörölü tutum ve davranışlarla büyütölen çocuklar her istedikleri küçökken yapıldığı için ve evde kendilerine herhangi bir sınır koyulmadığı için, okul öncesi dönemde dışarıyla ilk ilişkilerinde başarısız olurlar. Çünkü diğör tutumlarla büyütölen çocuklarla iyi anlaşamadıkları için zayıf ilişkileri olur. Bu tutumla yetişen çocuklar dış dünyada kendine daha az güvenmekte ve az başarı güdüsüne sahip olabilmektedir (Dursun, 2010b, s:31)

Buradan anlaşıldığı üzere de özellikle tek çocuklu ya da orta yaş üzerinde çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocuklarını aşırı şımarttıkları görölüyor. Yetersiz ilgi, başıboşluk, her istekleri yerine getirilen ve yeterli sorumluluk verilmeyen çocuklar, ileriki dönemlerde aşırı egoist olabilmektedir. Yeterli özveride bulunmayan ebeveynler, çocuklarını disiplinden mahrum bıraktıkları ve her istediğini yaptıkları için, çocuk tutum ve davranışlarında aşırı serbest olur. Çocuğun gelecekte de bu algı ve tutumlar doğrutusunda hareket etmesi, çocuğun büyük bir hayal kırıklığına uğramasına neden olabilir.

Çocukların sağlıklı gelişimi için, ebeveynlerinin desteğinin arkalarında olduklarını bilmeleri gerekir. Bu sevgiden şüphe etmemeleri, çocuğun aidiyet geliştirmesi için önemlidir. Çocuklar yaşamın bazı kuralları konusunda ebeveynleri tarafından bilgilendirilmelidir. Çünkü kuralsız bir yaşam sunan ebeveynler gelecekte bu çocuklarının sosyal bir varlık olarak ileriki yaşlarında diğör yaşlılarıyla bir araya geleceklerini bilmelidir. Aksi durum olduğunda, özellikle çocuklarının diğör çocuklarla yaşamaya başladığında, uyum sorunu yaşayacağıının hesabını da yapmalıdır. Böylece kurallar öğretilirken, ebeveynler bozulan farklı kurallara farklı tepkiler vermelidir. Bu durum çocuğun davranışlarına dikkat etmesi, hangi davranışta nasıl bir tepkiyle karşılaşacağını bilmesi, çocuğun kendini dizginlemesine vesile olur (Çağdaş ve Şahin Seçer 2015g).

2.2.3.Baskıcı (Otoriter) Ebeveyn Tutumları

Sertelin (2003d), Baskıcı tutum ve davranışlar sergileyen ebeveynler çocukları üzerinde aşırı kontrol ve hakimiyet kurarlar. Çocuklarından beklentileri yüksek olduğundan, çocuğun kapasitesi üzerinde bir beklentileri vardır. Bu durum aslında çocuğun ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersiz oldukları için savunma mekanizmaları, çocuğun üzerinde baskı kurmaya ve otoriter olmaya yöneldiklerinin belirtisidir.

Baumrind (1966b, s:890), Baskıcı (otoriter) tutum ve davranışlar; çocuklarının üzerinde kontrolün aşırı, ilgi ve şefkatin düşük olduğu tutumdur. Baskıcı (otoriter) ebeveynler davranışlarını şekillendirmekten, kontrol etmekten ve değerlendirme yapmaktan hoşlanır. Çocukların davranışlarını kendi istediği standartlara oturtmaya çalışır. Bu tutumdaki ebeveynler itaat etmeyi bir erdem olarak kabul eder ve çocuğun bu erdeme uyması için çocuğun davranışlarını şekillendirmeye çalışırlar. Bu tutumda olan ebeveynler geleneksel anlayışa sahip oldukları için çocuğuyla inanç ve düşünce anlamında ters düştüklerinde, çocuğu kendi sert yöntemleriyle cezalandırmayı tercih eder. Bu anlayışa sahip ebeveynler, çocuğun duracağı yeri bilmesi gerektiğine inanır. Bu durum çocuğun özerkliğini kısıtladığı gibi, ebeveynler çocuğun kendilerine saygı duyması gerektiğini hep vurgulayarak çocuğa bu tutumu zorla aşarlar. Geleneksel düzeydeki bu anlayışa göre çocuğun kendisini savunması ya da ifade etmesi beklenmez. Ebeveynler, çocukları için en iyisini bilir ve bu nedenle çocuğun buna koşulsuz itaat ederek uyması gerekir.

Cüceloğlu (1994), Çocukluk yıllarında ebeveynleri tarafından utanca boğulan anne-babalar, genel anlamda kendi çocuklarının yanlış davranışta bulunmamaları için çocuklarını kontrol altına almaya başlarlar. Çünkü bu tutumlarının kendilerini daha güçlü ve emniyette olacakları hissini yaratır. Bu yüzden çocuklarının duygu, düşünce, hareket ve davranışlarını denetlemek kontrol altına almak isterler. Çocuklarının özgün bir benlik oluşturmalarına, kendi duygu ve davranışlarına göre bir dünya görüşü oluşturmalarına müsaade etmezler. Böylece kendilerinin istediği kişilik yapısına sahip itaat eden bir çocuk isterler (akt. Çağdaş ve Şahin Seçer, 2015h, s:141).

Baskıcı(Otoriter) ebeveyn tutumlarında; ebeveynler çocuklarına karşı *“davranışlarını esnetmeyen, mutlak kriterlere göre bir kalıba sokma, sürekli denetleme, yargılama, çocuğun bir açığı aramayı ön planda tutan, kısıtlayıcı ve cezalandırıcı”* bir özellik taşıdığı dile getirilmektedir (Yolcuoğlu, 2015h, s:306).

Otoriter tutumdaki ebeveynler, çocuklar üzerindeki denetimin yüksek, çocukların tepki verme ya da duyarlı davranma durumunun düşük olduğu bir ebeveyn tutumudur. Ebeveynler geleneksel düzeydeki anlayışa sahip oldukları için çocukların kendilerine itaat eden, kendi kişiliğini geliştiren, kendilerine ve kendi kültürlerine yabancı bir tutumla yetişmesine asla izin vermezler. Bu ebeveynler için, kendi değerleri ve sahip oldukları gelenek ve görenekleri saygı gösterilmesi gereken ve asla değişime açık olmayan katı tutumlardır (Dönmezer, 1999h).

Sonuç olarak bu aile ortamında büyüyen çocuğun gelişiminde, kimlik ve benlik oluşumunda ebeveyn tutum ve davranışlarının büyük bir etkisinin olduğu söylenebilir. Bu etkinin olumlu mu ya da olumsuz mu olduğu ebeveynlerin takındığı tutum ile ilgilidir. Otoriter tutuma sahip aile ortamında büyüyen çocuğun özgüveni olumsuz etkilerken demokratik aile ortamında büyüyen çocuğa sorumluk verildiği, kendi kararlarını verebilme yetisini kazandığı için olumlu etkilemektedir. Diğer yandan ise aşırı korumacı aile tutumuna sahip ailelerin çocukları ise bağımlı, içe kapanık ve sosyal işlevselliği engellenmiş bir birey olmasına sebep olmaktadır. Bu durum ebeveynlerin çocuklarının hayattaki tutumlarını, inançlarını, değerlerini ve benlik gelişimlerini, kişilik özelliklerini oluşturan en önemli modeller olduğunu söylemek mümkündür. Bu kişilik yapısı, kişinin kendisinden bağımsız, kendi yapısını tamamlayamamış kişilik yapısıdır.

2.2.4. Demokratik Ebeveyn Tutumları

Demokratik ebeveyn tutumunda, çocukla aile içinde sağlıklı bir iletişim kurulduğu ve çocuğa duygusal desteğin sağlandığı, çocuğun özerklik geliştirmesine yardımcı olduğu bir aile ortamıdır. Ayrıca, çocuğun disiplinli bir ortamda belirli standartlara ulaşması beklenmektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010; s:43).

Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aile ortamında yetişen çocukların, ebeveynlerinin değerlerini içselleştirdikleri için daha olumlu gelişim ve uyum özellikleri göstermektedir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010b, s:43).

Steinberg (2001, s:1-20), *“yaptığı derleme çalışmasında demokratik/dengeli ebeveyn tarzının psikolojik gelişim üzerindeki olumlu etkisinin ve yararlarının aile yapısı, sosyo-ekonomik düzey ve etnik köken farklılıklarının ötesinde belirgin olarak gözlemlendiği sonucuna varmıştır”* (akt. Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010c, s:43).

Demokratik aile yapısına sahip aile ortamında büyüyen çocuğun söz hakkı olduğu, duygu ve düşüncelerine değer verildiği, saygı duyulduğu, yetişkinlerce dinlendiği ifade edilmektedir. Bir başka deyişle demokratik ebeveynlerin, çocuklarına karşı hoşgörölü ve destekleyici oldukları dile getirilmektedir. Böyle bir aile yapısı ve ortamında büyüyen çocuğun girişim yeteneğinin olduğu, özgüveninin yüksek olduğu ve kendi kendine karar verecek sorumluluğa sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu durum çocuklarda olumlu duygusal, sosyal ve zihinsel gelişmeye olanak vermektedir (Yavuzer, 1995f, s:143).

Özgüven (2001), Demokratik ebeveyn tutumuna sahip aile yapısına sahip çocuklarla ebeveynler karşılıklı olarak birbirinin değer ve görüşlerine saygı önceliklidir. Sorumluluk bilinci yanında, çocuğun özerk bir kişilik geliştirmesi desteklenmektedir. Bu aile ortamında çocuğun sınırları olduğu gibi çocuğa bu sınırlar söz ve tercih hakkı veren seçenekler sunulmaktadır (akt. Erzeybek, 2015, s:33).

Yılmaz (2002), sağlıklı bir aile için demokratik tutum için çocukların katılımı olması, onların seviyesine ve gelişim dönemlerine uygun standartta kuralların olması önemlidir. Bunun yanında herkes tarafından benimsenen ve beklenen davranışların olması da toplum tarafından desteklendiği için, çocukların kendilerini kontrol edeceğini dile getirmektedir.

Demokratik ebeveyn tutumunda; ebeveynler çocuklarını olduğu kabul edip, onu destekleyip, cesaretlendirip, en iyi sorumluluklarının “*güçlü bir benlik saygısının oluşmasına zemin hazırlamak*” olduğu kanısına varan ebeveynlik stili olduğu düşünülmektedir. Bu durumda çocukların davranışlarını kontrol altında tutarak, gelişim yaşlarına uygun sorumluluklar vererek, destekleyici tutum sergileyerek, çocukların özgüveni yüksek, benlik saygısı yüksek, sıcak sevgi bağı kurmak çocuklar için çok büyük önem taşımaktadır (Yolcuoğlu, 2015ı, s:304).

Sonuç olarak Demokratik ebeveyn tutumunun hakim olduğu bir aile ortamında büyüyen çocukların hoşgörölünün, değerlere saygının, söz hakkının, belirli ve açık sınırların, duygu ve düşüncelere saygı duyulduğunun, değer verildiğinin, çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi ve şefkatin verildiğinin, çocuğun ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde bulundurulduğun, sağlıklı ve karşılıklı aile içi iletişimin hakim olduğu bilinmektedir. Sosyal ilişkilerin sağlıklı olduğu, çocuğun bir birey olarak bağımsızlığını kazanması için ailenin elinden geldiğince uğraş verdiği bir aile yapısı olduğu yapılan araştırmalarca ortaya konmuştur.

3. YÖNTEM VE GEREÇ

Araştırmamızın evreninin nereyi kapsadığına, örneklemin nasıl seçildiğine, araştırma için hangi yöntemin kullanıldığına, veri toplama yönteminin ne olduğuna, araçların ne olduğuna, kullanılan ölçeklerin neler olduğuna, güvenilirlik ve geçerlik analizine ilişkin bilgi ve verilerin nasıl değerlendirildiğine değinilmiştir.

3.1.Araştırma Evreni, Örneklem Yöntemi, Modeli

Araştırma evreni olarak Güneydoğuda (2-6 yaş) arası çocuğu olan ebeveynler oluşturmaktadır. Çalışma evrenini Batman Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Kreş, Anaokulları, İlköğretim, Ortaokul(2-6 yaş) arası çocuğu olan ve GAP Bölge Kalkınma İdaresine Bağlı Batman'da faaliyet gösteren (ÇATOM) Çok Amaçlı Toplum Merkezi kreşinde (2-6) yaş arası çocuğu olan ebeveynleri kapsamaktadır.

Araştırmamız için nicel araştırma yöntemi belirlenmiştir. *“Nicel Araştırma Yöntemi: Olgu ve olayları nesnelleştirerek ölçülebilir, gözlemlenebilir ve sayısal olarak ifade edilebilir bir şekilde ortaya koyan bir ifade şeklidir”* (Akman, 2014, s:10).

Araştırma modeli olarak *“Nedensel-Karşılaştırma Modeli: Belli bir değişken açısından farklılaşan grupları birbiriyle karşılaştırmak amaçlanır”* seçilmiştir (Akman, 2014, s:12).

Araştırma örnekleminin belirlenmesinde ana kütlede bulunan her bir kümeye eşit seçilme şansı tanıyan oransız küme örnekleme yolu izlenmiştir. Küme örneklemede önce evrendeki kümeler listelenir. Sonra ilk olarak bu kümelerin tam sayımı yapılır. Örneğin her bölgedeki okulların listesi yapılır. Araştırmaya alınacak her okul ve ÇATOM'dan tesadüfi örnekleme alınır. Örneğe çıkan okul ve ÇATOM'da ise tam sayım yapılır. Araştırmada yapılan bu çalışmada değişen toplumsal yapıda ebeveyn tutumlarının sosyo-demografik açıdan kamuda çalışan ve çalışmayan ebeveynler açısından farklılıkları incelenecektir. Bu araştırmadaki veri türü bakımından likert ölçekli olup, likert ölçekte görüş ve düşünceler seçeneklerden oluşmaktadır veri toplama ölçek ve anket uygulama yoluyla gerçekleştirilmiştir.

Edinilen bilgilere göre Batman merkezde faaliyet gösteren ve 2018-2019 eğitim döneminde 12 kurumdaki kreşler, anaokulları, ilkokullar, ortaokullar bünyesindeki anasınıflarında (2-6) yaş arası okuyan çocukların ebeveynleri ve bu okullarda görev yapan (2-6) yaş arası çocuğu olan ebeveyn kamu personelleri de örneklem kapsamına

alınmıştır. Toplam ebeveyn sayısının 1000 kişiden oluştuğu bu evrende, örneklem olarak 450 ölçek uygulanmıştır. Bu 450 ölçekten elimize ulaşan 370 ölçek olmuştur. Bazı ölçeklerin eksik doldurulması veya boş gönderilmesi nedeniyle toplamda 326 ölçek değerlendirmeye alınmıştır. İki ebeveynin de çalışan kamu personeli olduğu 112 ebeveyn, İki eşin de kamu personeli olarak çalışmayan 214 ebeveyn bizim anket ve ölçeğimizden faydalanmıştır. Bu verilere göre araştırmalarda sıklıkla kabul edilen %90 güven düzeyinde örneklem grubu 450 olarak belirlenmiştir. Daha önce de belirtildiği gibi (2-6 yaş) arasında çocuğu olmayan çalışma grubu dışında tutulmuştur.

Araştırmada kullanılan, sosyo-demografik bilgi formu ve ölçeklerin uygulamaları (Kasım 2018-Mart 2019) tarihleri arasında tamamlanmıştır. Uygulama için gerekli izinler Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı'ndan alınmıştır. Okullarda görev yapan yöneticiler aracılığıyla (2-6 yaş) arasında çocuğu olan ebeveynlere ulaşılmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından toplanmıştır. Uygulamalar öncesinde araştırmacı kendisini tanıtarak, araştırmanın amacı ve nasıl uygulanacağı hakkında bilgi vererek yapılmıştır. Daha sonra veri toplama araçları katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcılar ölçeği araçlarını ortalama 30 dakikada cevaplandırmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde (2-6) yaş arası çocuklara yönelik geliştirilmiş Psiko-sosyal Gelişim ölçeği bulunmadığından gerçekleştirilememiştir. Ebeveynlerle görüşme talep edilmiş, izin süresinin bitmesinden kaynaklı yeterli ebeveyne ulaşılamadığı için karma yöntem yaklaşımı uygulanamamıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Analiz sonucunda faktörleri oluşturan maddelerin içerikleri incelenmiş ve birinci faktör, çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi; bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini teşvik etmeyi içerdiği için "Demokratik Tutum"; ikinci faktör, çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulünün olmayışını; tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışını; tek yönlü iletişimi; baskıyı; kurallara koşulsuz itaati; sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içerdiği için "Otoriter Tutum"; üçüncü faktör, çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancını; uygun olmayan müdahaleleri; aşırı kontrolü ve çocuğa sorumluluk vermekten kaçınmayı içerdiği için "Aşırı Koruyucu Tutum" ve dördüncü faktör ise çocuğun her yaptığını hoş karşılama; çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içerdiği için "İzin Verici Tutum" olarak isimlendirilmiştir.

Veri toplama araçları olarak;

3.2.1. Aile Bilgi Formu

Araştırma için değişen toplumsal yapıda ebeveyn tutumlarını etkilediği düşünülen sosyo-demografik veriler için “Aile Bilgi Formu” kullanılmıştır. Aile bilgi formunda katılımcıların cinsiyet durumu, ebeveynin yaş grubu, geliri, eğitim durumu, çalışma durumu ve çocuğun okul öncesi eğitimi, algılanan ekonomik düzeyi, yaşı ile ilgili sorular yer almaktadır.

3.2.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği

Karabulut ve Şendil (2008), tarafından geliştirilen Ölçeğin Teknik Özellikleri

Ölçeğin türü: Kâğıt kalem testi

Kimlere uygulanabileceği: (2-6) yaş arası çocuğu olan ebeveynlere.

Derecelendirme: 5’li likert (1 Hiçbir zaman böyle değildir- 5 Her zaman böyledir).

Kapsamı: Ölçek, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Dört alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır:

- ✓ Demokratik (17 madde)
- ✓ Otoriter (11 madde)
- ✓ Aşırı koruyucu (9 madde)
- ✓ İzin verici (9 madde)

Demokratik Boyut (17 madde): Çocuğun ayrı bir kişi olduğunu kabul etmeyi, bağımsız bir kişilik geliştirmesini ve fikirlerini açıkça ifade etmesini teşvik etmeyi içerir. (Madde numaraları: 2,5,6,7,10,13,14,15,18,20,23,25,29,36,37,38,42)

Otoriter (11 madde): Çocuğun ayrı bir birey olduğu kabulü yoktur, tersine ebeveynin çocuğun sahibi olduğu anlayışı hakimdir. Tek yönü iletişim, baskı, kurallara koşulsuz itaat, sözel ve fiziksel ceza gibi konuları içerir. (Madde numaraları: 3,9,11,19,26,27,32,35,39,40,45).

Aşırı Koruyucu (9 madde): Çocuğun kendi başına yetemeyeceği, bu nedenle sürekli korunması gerektiği inancı hakimdir. Uygun olmayan müdahaleleri, aşırı kontrolü, çocuğa sorumluluk vermekten kaçınmayı içerir. (Madde numaraları: 4,8,12,16,21,22,28,41,46).

İzin Verici (9 madde): Çocuğun her yaptığını hoş karşılama, çok fazla özgürlük tanıma ve çocuğu şımartma gibi konuları içerir. (Madde numaraları: 1,17,24,30,31,33,34,43,44).

ETÖ'nün Geçerlik Analizleri

“ETÖ'nün geçerliğini sınamak üzere ilk olarak faktör analizi kullanılmıştır. Böylelikle, ölçeğin oluşturulurken hedeflenen alt boyutlara sahip olup olmadığı incelenmiştir. Örneklemin yeterliğini değerlendirmek üzere hesaplanan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısının (.80) yüksek ve faktör analizinin geçerliğini sınavan Bartlett testi sonucunun ise anlamlı ($p < .0001$) olması dolayısıyla faktör analizinin yapılmasının uygun olduğu tespit edilmiştir. Temel Bileşenler Analizi sonucunda öz değeri 1'in üzerinde 18 faktör elde edilmiştir. Ancak öz değerler ile ilgili grafik incelendiğinde, faktör sayısının dört ile sınırlandırılmasının uygun olacağına karar verilmiştir. Temel bileşenler analizi faktör sayısı dört ile sınırlandırılıp yeniden yapılmış ve dönüştürülmemiş bileşen matrisi incelendiğinde 30'un altında kalan ve birden fazla faktöre yüklenen ya da hiçbir faktöre yüklenmeyen 16 madde ölçekten çıkarılmıştır. Sonrasında Temel Bileşenler analizi ve Varimax döndürmesi tekrar yapılmıştır. Ortaya çıkan dört faktörlü yeni yapının toplam varyansın % 33'ünü açıkladığı görülmüştür. Varimax döndürmesi sonucu kalan 46 maddenin dört boyuttan da aldıkları faktör yükleri Tablo 3'te verilmiştir. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan dört boyut içerdikleri maddeler göz önünde bulundurularak isimlendirilmiştir” (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

ETÖ'nün Güvenirlik Analizi

“ETÖ boyutlarının güvenirliklerini tespit etmek üzere iç tutarlık katsayıları incelenmiş, her bir boyutun Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları hesaplanmıştır. Analizler, araştırmaya katılan 420 anne ve baba yanıtları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Boyutların Cronbach alfa güvenirlik katsayıları demokratik boyut için .83, otoriter boyut için .76, aşırı koruyucu boyut için .75 ve izin verici boyutu için .74'tür” (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

Puanlama/Değerlendirme: Ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için bir puan elde edilmektedir. Yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

3.3. Süre ve Olanaklar

Araştırmamız Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün tez için belirlediği dönemler arasında gerçekleştirilmiştir. Veri toplama süreci, Türkiye Milli Eğitim Bakanlığı alınan izin (Ek 5) çerçevesinde (Kasım 2018-Ağustos 2019) 9 aylık

bir süreçte gerçekleştirilmiştir. Anket ve ölçeğin Ebeveynlere uygulanmasında okul müdürlerinden destek alınmıştır. Araştırmanın masrafları araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

3.4. Araştırma Soruları

Araştırma amacına uygun 2 soru ekseninde sürdürülecektir. Birincisi, ebeveynlerin çalışıp/çalışmama durumlarına bağlı olarak ebeveynlerin tutumlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmakta mıdır? İkincisi, ebeveynlerin Sosyo-demografik özellikleri çocuk yetiştirme tutumlarına etkisi anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?

3.5. Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Çalışmada farklılığı incelenen ebeveynlerin kamuda çalışma durumuna göre sosyo-demografik özelliklerine göre farklılık gösteren ebeveynlerden veriler toplanmıştır. Bu konuda Batman'da faaliyet gösteren anasınıfı-kreş-ilkokullarda okuyan ya da 2-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerden veriler Batman Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız kreş-anaokullarının listeleri alınmış ve il merkezlerinden bulunan anaokullarından belirlenen 5 Anaokulu seçilmiştir. Seçilen her bir okula okulun isteğine bağlı olarak istenilen sayıda ölçek götürülmüş ve okul idaresinden gönüllü olan ebeveynlere gönüllü bir şekilde doldurulması konusunda yardım istenmiştir. Toplamda 350 ölçek Batman'daki kreş ve anaokullarına, 100 ölçek de okullarda görev yapan ve aynı zamanda 2-6 yaş arası çocuğu olan iki eşin de kamuda çalıştığı öğretmen ebeveynlerden gönüllü bir şekilde doldurulması istenmiştir. Toplamda ebeveynlere ulaştırılan 450 ölçeğin 370'i geri dönmüştür. Araştırmacılar tarafından incelenen bazı ölçeklerin yetersiz doldurulduğu belirlenmiş ve analize dâhil edilmemiştir. Uygun doldurulan 326 ölçek analizlerde kullanılmıştır. Aile Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği ile Elde edilen veriler Windows için SPSS programı 23. Versiyon kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda veriler, değişkenlerin niteliğine göre yüzde, ortalama, standart sapma değerleri belirlenmiş; değişkenler arasındaki ilişki, değişkenler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ve anlamlılık düzeyi t, F ve r istatistiksel analizleri kullanılarak çözümlenmiştir. Kamuda çalışan ve çalışmayan Ebeveynlerin Tutumları arasındaki farkı ortaya çıkarmak için her bir alt ölçekten alınan toplam puan soru sayısına bölünmüştür. Anlamlılık değerinin $p < 0.05$ olduğu durumlar istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Çalışmanın verileri IBM SPSS paket programı yardımıyla analiz edilmiştir. Ebeveynlerin Cinsiyet, Yaş, Öğrenim Durumu,

Algılanan Ekonomik Durum, Bakım İçin Yardım Alma Durumuna göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız örneklem t testi. Ebeveynlerin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu, algılanan ekonomik durum, bakım için yardım alma özelliklerine göre ebeveynlik tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için temel analizler bölümünde ise betimsel istatistikler, Pearson Korelasyon analizi, t-testi, Anova ve MANOVA analizlerinin sonuçları sunulmuştur. Belirtilen istatistiksel yöntemler için parametrik testlerin kullanımıyla ilgili varsayımlar kontrol edilmiş ve bu varsayımların karşılanmakta olduğu kabul edildikten sonra ilgili analizler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE ANALİZ

Bu bölümde hem ön analizlerin hem de temel analizlerin bulguları sunulmuştur. Ön analizler bölümünde normal dağılım analizleri, uç değerler ve çalışmada kullanılan Ebeveyn Tutumları Ölçeğine (ETÖ) ait güvenilirlik analizleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Temel analizler bölümünde ise betimsel istatistikler, Pearson Korelasyon analizi, t-testi, Anova ve MANOVA analizlerinin sonuçları sunulmuştur.

4.1. Ön Analizler

Temel analizlere başlamadan önce veri setinin uygunluğu SPSS 23 versiyonu kullanılarak sınanmıştır. Her bir madde dikkatlice incelenerek yanlış girişler düzeltildi. Kayıp verileri bulmak için yapılan kayıp veri analizinde (Missing Variable Analysis) veri setinde herhangi bir kayıp veri gözlenmemiştir.

Normal dağılımdan sapan tek değişkenli uç değerler olup olmadığını incelemek için standartlaştırılmış Z değerleri kontrol edildi. Bir katılımcıya ait değerlerin uç değer olduğu ve bu katılımcıya ait standartlaştırılmış Z değeri 16.03 bulunmuş ve veri setinin normal dağılımını bozduğu bulunmuştur. Bu katılımcı veri setinden silindikten sonra tüm ölçeklerde, standartlaştırılmış Z değerleri -3.51 ile 3.13 arasında olduğu görülmüştür. Buna göre çalışmanın data setinde herhangi bir uç değer bırakılmamıştır (Tabachnick&Fidell, 2013). Bunun yanında, çalışmanın data setinde çok değişkenli uç değerler olup olmadığını incelemek amacıyla Mahalonobis uzaklığı (Mahalonobis distances) değerleri incelenmiştir ve herhangi birçok değişkenli uç değer olmadığı belirlenmiştir (Kline, 2011; Tabachnick&Fidell, 2013). Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini kontrol etmek için Kolmogorov Simirnov ve ShapiroWilk test sonuçlarına bakıldı. Bu testlerin sonuçlarına göre, İzin Verici, Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu alt ölçekleri puan ortalamalarının normal dağılım göstermediği bulundu. Ancak çalışmaya katılan kişi sayısı göz önünde bulundurularak bu ölçek puanları için basıklık ve çarpıklık (skewness and kurtosis) değerleri incelendi. Bu değerlerin -1 ile +1 arasında olduğu görüldüğünden ve histogram ve beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın olduğu görüldüğünden veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edildi. Bu nedenle parametrik olmayan analiz yöntemleri yerine

parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır (Tabachnick&Fidell, 2013; Karabulut ve Şendil, 2008, s:16-20).

Ayrıca analizlere dahil edilecek ölçümlerin güvenilirlik katsayısının 0.70 ve daha yüksek olmasının gerekliliği belirtildiğinden (Büyüköztürk, 2005; Kline, 2000) çalışmada kullanılan Ebeveyn Tutum Ölçeğinin (ETÖ) tümü ve alt ölçeklerinin iç tutarlılık katsayıları Cronbach's Alfa değerleri kullanılarak ölçülmüştür. Buna göre, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) için Cronbach's Alfa değeri 0.71 bulunurken; İzin Verici, Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu alt ölçekleri için ise sırasıyla 0.66, 0.84, 0.75 ve 0.75 bulunmuştur. İzin Verici alt ölçeğinin Cronbach's Alfa katsayısı 0.70'in altında bulursa da literatürde, alfa katsayısının 0.60-0.80 arasında olmasının ölçeğin güvenilirliğini kanıtladığı, 0.80-1.00 arasında olmasının ölçeğin yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu gösterdiği bildirildiğinden bu alt ölçek puanları analizlere dahil edilmiştir (Tezbaşaran, 1996; Karabulut ve Şendil, 2008, s:16-20).

4.2. Örneklemin Sosyo-demografik Özellikleri

Araştırmanın örneklemini oluşturan 326 katılımcı çocuğa ait sosyo-demografik bilgilere ilişkin frekans ve yüzde dağılımları aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Sosyo-demografik Bilgiler

	Kamu Çalışanı (n=112)		Kamu Çalışanı Olmayan (n=214)		<i>p</i>
	n	%	N	%	
Cinsiyet					
Kadın	73	65.2	150	70.1	0.365
Erkek	39	34.8	64	29.9	
Yaş					
20-30 yaş	11	9.8	51	23.8	0.007
30-40 yaş	84	75.0	130	60.7	
40-50 yaş	17	15.2	33	15.4	
Öğrenim Durumu					
Okur Yazar Değil	-	-	30	14.0	0.000
İlkokul Mezunu	-	-	61	28.5	
Ortaokul Mezunu	1	0.9	56	26.2	

Lise Mezunu	2	1.8	48	22.4	
Lisans Mezunu	109	97.3	19	8.9	
Algılanan Ekonomik Durum					
Düşük	5	4.5	87	40.7	0.000
Orta	53	47.3	94	43.9	
İyi	54	48.2	33	15.4	
Bakım için yardım alma					
Evet	62	55.4	73	34.1	0.000
Hayır	50	44.6	141	65.9	

Cinsiyet dağılımına baktığımız zaman; kamu çalışanı olan katılımcıların 73'ü (%65.2) kadın ve 39'u (%34.8) erkektir. Kamu çalışanı olmayan katılımcıların 150'si (%70.1) kadın ve 64'ü (%29.9) erkektir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Yaş gruplarına bakıldığında; kamu çalışanı olan katılımcıların 11'i (%9.8) 20-30 yaş arasında, 84'ü (%75.0) 30-40 yaş arasında ve 17'si (%15.2) 40-50 arasındadır. Kamu çalışanı olmayan katılımcıların ise 51'i (%23.8) 20-30 yaş arasında, 130'u (%60.7) 30-40 yaş arasında ve 33'ü (%15.3) 40-50 yaş arasındadır. Yaş gruplarına göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.007$).

Öğrenim durumu dağılımına bakıldığında; kamu çalışanı olan katılımcıların 1'i (%0.9) ortaokul mezunu, 2'si (%1.8) lise mezunu ve 109'u (%97.3) üniversite mezunudur. Kamu çalışanı olmayan katılımcıların ise 30'u (%14.0) okuryazar değil, 61'i (%28.5) ilkokul mezunu, 56'sı (%26.2) ortaokul mezunu, 48'i (%22.4) lise mezunu ve 19'u (%8.9) üniversite mezunudur. Öğrenim durumuna göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.000$).

Algılanan ekonomik durumu dağılımına bakıldığında; kamu çalışanı olan katılımcıların 5'i (%4.5) ekonomik durumunu düşük, 53'ü (%47.3) orta ve 54'ü (%48.2) iyi olduğunu bildirirken, Kamu çalışanı olmayan katılımcıların 87'si (%40.7) ekonomik durumunu düşük, 94'ü (%43.9) orta ve 33'ü (%15.4) iyi olduğunu bildirmiştir.

Algılanan ekonomik duruma göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p=0.000).

Bakım için yardım alma durumuna bakıldığında; kamu çalışanı olan katılımcıların 62'si (%55.4) yardım aldığını, 50'si (%44.6) ise yardım almadığını, kamu çalışanı olmayan katılımcıların ise 73'ü (%34.1) yardım aldığını, 141'i (%65.9) yardım almadığını bildirmiştir. Bakım için yardım alma durumuna kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (p=0.000).

4.3. Araştırmada Kullanılan Ölçme Aracından Elde Edilen Puanlara Ait Betimleyici İstatistikler

Katılımcıların ölçme araçlarına verdikleri yanıtların dağılımlarına ait betimleyici istatistiklere Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2.Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)Ölçme Aracından Elde Edilen Puanların Dağılımları

	Min	Ma ks	Ort.	Ss	Çarp ıklık	Bas ıklık
İzin Verici	10	35	20.50	5.08	0.13	0.37
Demokratik	45	85	73.52	8.12	-1.01	0.91
Otoriter	11	39	20.92	5.77	0.59	0.05
Koruyucu	14	45	34.18	6.17	-0.33	0.38

Yapılan çalışmada katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) İzin Verici alt ölçeğinden elde ettikleri puanlar 10 ile 35 (Ort. = 20.50, Ss = 5.08); Demokratik alt ölçeği için elde ettikleri puanlar 45 ile 85 (Ort. = 73.52, Ss = 8.12); Otoriter alt ölçeği için elde ettikleri puanlar 11 ile 39 (Ort. = 20.92, Ss = 5.77); koruyucu alt ölçeği için elde ettikleri puanlar 14 ile 45 (Ort. = 34.18, Ss = 6.17) arasında değişmektedir.

4.4. Katılımcıların Ebeveyn Tutumlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır ve aşağıda tabloda verilmiştir (Tablo 3).

Tablo 3.Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Arasındaki Korelasyonlar

	İzin Verici	Demokratik	Otoriter	Koruyucu
İzin Verici	-			
Demokratik	-0.025	-		
Otoriter	0.317*	-0.412**	-	
Koruyucu	0.019	0.145**	0.061	-

* $p < 0.05$. ** $p < 0.01$.

Yapılan analiz sonucuna göre Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter ile İzin Verici arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.317$, $p < 0.05$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Aşırı Koruyucu ile Demokratik arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.145$, $p < 0.01$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter ile Demokratik arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -0.412$, $p < 0.01$).

Diğer Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p > 0.05$).

4.5. Katılımcıların Cinsiyeti, Kamuda Çalışma Durumu ve Cinsiyet*Kamuda Çalışma Durumu Etkileşimine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarının cinsiyet, kamuda çalışma durumu ve cinsiyet*kamuda çalışma durumu etkileşimine

göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla MANOVA analizi yapılmıştır. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden İzin Verici, Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu puan ortalamaları bağımlı değişken, Cinsiyet (Kadın ve Erkek) ve kamuda çalışma durumu (Kamu çalışanı ve kamu çalışanı değil) bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Katılımcıların cinsiyeti ve kamuda çalışma durumu değişkenlerine göre ölçek puan ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 4’te, MANOVA sonuçları ise Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Cinsiyet ve Kamuda Çalışma Durumuna Göre Ölçek Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Değişkenler	Kadın				Erkek			
	Kamu Çalışanı (n=73)		Kamu Çalışanı Değil (n=150)		Kamu Çalışanı (n=39)		Kamu Çalışanı Değil (n=64)	
	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss	Ort.	Ss
Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)								
İzin Verici	22.14	4.91	19.94	5.22	22.28	3.76	18.86	4.89
Demokratik	76.59	6.45	72.17	8.90	75.44	5.86	72.02	8.02
Otoriter	19.40	5.57	22.13	5.87	19.95	4.64	20.42	5.89
Aşırı Koruyucu	30.63	5.28	35.95	5.73	31.67	5.24	35.86	5.96

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyeti, Kamuda Çalışma Durumu ve Cinsiyet*Kamuda çalışma durumu etkileşimine göre ETÖ alt ölçekleri puan ortalamalarına İlişkin MANOVA Sonuçları

Etki	λ	F	SD	SD Hata	p	η^2
------	-----------	---	----	---------	---	----------

Cinsiyet	0 .99	0.69 6	4	319	0.59 5	0.009
Kamuda Çalışma Durumu	0 .73	29.9 35	4	319	0.00 0	0.273
Cinsiyet*Kamuda Çalışma Durumu	0 .01	0.89 1	4	319	0.47 0	0.011

Yapılan analiz sonucuna göre; cinsiyetin [Wilks- $\lambda = 0.99$, $F(4,319) = 0.696$, $p > 0.05$] ve cinsiyet* kamuda çalışma durumu etkileşiminin [Wilks- $\lambda = 0.01$, $F(4,319) = 0.891$, $p > 0.05$]. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki etmediği bulunmuştur. Kamuda çalışma durumunun ise Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki ettiği bulunmuştur [Wilks- $\lambda = 0.73$, $F(4,319) = 29.935$, $p < 0.05$]. Kamuda çalışma durumuna göre hangi Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarının farklılaştığını saptamak amacıyla bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır (Tablo 6).

Tablo 6. Kamuda Çalışma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kamu Çalışanı (N=112)		Kamu Çalışanı Değil (N=214)		t- testi	p	d _{Cohen}
	O rt.	S s	Or t.	Ss			
Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)							
İzin Verici	2 2.19	4. 52	19 .62	5.1 3	4.4 7	0 .000	0.52
Demokratik	7 6.19	6. 25	72 .12	8.6 3	4.8 7	0 .000	0.52
Otoriter	1 9.59	5. 25	21 .62	5.9 2	- 3.17	0 .002	- 0.36

Aşırı Koruyucu	3	5.	35	5.9	-	0	-
	0.99	27	.86	6	7.28	.000	0.85

Yapılan analiz sonuçları değerlendirildiğinde kamuda çalışma durumuna göre katılımcıların ETÖ'nün İzin Verici alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu [$t_{(324)} = 4.47, p < 0.001, d = 0.52$] ve kamu çalışanı olan katılımcıların İzin Verici alt ölçeği puan ortalamalarının (Ort.= 22.19, Ss = 4.52) kamu çalışanı olmayan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort.= 19.62, Ss = 5.13) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kamuda çalışma durumuna göre katılımcıların ETÖ'nün demokratik alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu [$t_{(324)} = 4.87, p < 0.001, d = 0.52$] ve kamu çalışanı olan katılımcıların Demokratik alt ölçeği puan ortalamalarının (Ort.= 76.19, Ss =6.25) kamu çalışanı olmayan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort.= 72.12, Ss = 8.63) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Kamuda çalışma durumuna göre katılımcıların ETÖ'nün Otoriter alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu [$t_{(324)} = -3.17, p < 0.01, d = -0.36$] ve kamu çalışanı olan katılımcıların Otoriter alt ölçeği puan ortalamalarının (Ort.= 19.69, Ss =5.25) kamu çalışanı olmayan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort.= 21.62, Ss = 5.92) daha düşük olduğu saptanmıştır.

Kamuda çalışma durumuna göre katılımcıların ETÖ'nün Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu [$t_{(324)} = -7.28, p < 0.001, d = -0.85$] ve kamu çalışanı olan katılımcıların Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamalarının (Ort.= 30.99, Ss =5.27) kamu çalışanı olmayan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort.= 35.86, Ss = 5.96) daha düşük olduğu saptanmıştır.

4.6. Katılımcıların Yaş Gruplarına Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinin puan ortalamalarının yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Yaş Grupları Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Grup	r	O	S	F	p	η^2	Fark
İzin Verici	20-30 Yaş	62	2.076	6.05				
	30-40 Yaş	214	2.045	4.91	0.103	0.902	0.001	-
	40-50 Yaş	50	2.038	4.51				
Demokratik	20-30 Yaş	62	2.87	8.36				
	30-40 Yaş	214	2.77	7.74	0.759	0.469	0.005	-
	40-50 Yaş	50	2.62	9.34				
Otoriter	20-30 Yaş	62	2.26	6.46				
	30-40 Yaş	214	2.055	5.64	2.132	0.120	0.013	-
	40-50 Yaş	50	2.086	5.26				
Aşırı Koruyucu	20-30 Yaş	62	5.66	5.66				
	30-40 Yaş	214	3.93	6.26	2.329	0.099	0.014	-
	40-50 Yaş	50	3.46	6.21				

Tablo 7 incelendiğinde yaş gruplarına göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

4.7. Katılımcıların Eğitim Düzeyine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinin puan ortalamalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8.Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Grup		r	O	S	F	p	η^2	Fark
İzin Verici	Okur-yazar	3	1	5				
	Değil ^a	0	9.97	.93				
	İlkokul ^b	6	1	4				
	Ortaokul ^c	2	9.56	.89				
	Lise ^d	5	1	5	3.	0	0	e>c
	Üniversite ^e	6	9.30	.10	470	.009	.041	
Demokrati	Okur-yazar	5	2	5				
	Değil ^a	0	0.14	.39				
	İlkokul ^b	1	2	4				
	Ortaokul ^c	28	1.74	.61				
	Lise ^d	3	6	8				
	Üniversite ^e	0	8.17	.38				
k	Okur-yazar	6	7	8				
	Değil ^a	2	1.60	.88	6.	0	0	a,b<c,d,e
	İlkokul ^b	5	7	7	336	.000	.073	
	Ortaokul ^c	6	4.25	.65				
	Lise ^d	5	7	8				
	Üniversite ^e	0	3.50	.45				

	Üniversite ^e	1 28	7 5.39	7 .04				
Otoriter	Okur-yazar	3	2	7				
	Değil ^a	0	4.23	.24				
	İlkokul ^b	6 2	2 1.32	5 .36				
	Ortaokul ^c	5 6	2 1.30	6 .06	3. 849	0 .005	0 .046	a>e
	Lise ^d	5 0	2 0.74	5 .70				
	Üniversite ^e	1 28	1 9.85	5 .21				
Aşırı Koruyucu	Okuryazar	3	3	5				
	Değil ^a	0	6.33	.21				
	İlkokul ^b	6 2	3 6.34	5 .81				
	Ortaokul ^c	5 6	3 6.77	5 .66	14 .647	0 .000	0 .157	e<a, b,c,d
	Lise ^d	5 0	3 4.80	6 .55				
	Üniversite ^e	1 28	3 1.27	5 .44				

Tablo 8’de görüldüğü gibi yapılan analiz sonucuna göre eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) İzin Verici alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,321) = 3.470, p = 0.009, \eta^2 = 0.041$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi üniversite olan katılımcıların İzin Verici alt ölçeği puan ortalamaları (Ort. = 21.74, Ss = 4.61) eğitim düzeyi ortaokul olan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort. = 19.30, Ss = 5.10) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum leği (ET) Demokratik alt leği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,321) = 6.336, p = 0.000, \eta^2 = 0.073$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi niversite (Ort. = 75.39, Ss = 7.04), Lise (Ort. = 73.50, Ss = 8.45) ve Ortaokul (Ort. = 74.25, Ss = 7.65) olan katılımcıların Demokratik alt leği puan ortalamaları eğitim düzeyi okuryazar değil (Ort. = 68.17, Ss = 8.38) ve ilkokul (Ort. = 71.60, Ss = 8.88) olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum leği (ET) Otoriter alt leği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,321) = 3.849, p = 0.005, \eta^2 = 0.046$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi okuryazar değil olan katılımcıların Otoriter alt leği puan ortalamaları (Ort. = 24.23, Ss = 7.24) eğitim düzeyi niversite olan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort. = 19.85, Ss = 5.21) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum leği (ET) Aşırı Koruyucu alt leği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4,321) = 14.647, p = 0.000, \eta^2 = 0.157$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre eğitim düzeyi okuryazar değil (Ort. = 36.33, Ss = 5.21), İlkokul (Ort. = 36.34, Ss = 5.81), Ortaokul (Ort. = 36.77, Ss = 5.66) ve Lise (Ort. = 34.80, Ss = 6.55) olan katılımcıların Aşırı Koruyucu alt leği puan ortalamaları eğitim düzeyi niversite (Ort. = 31.27, Ss = 5.44) olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

4.8. Katılımcıların Algıladıkları Sosyo-ekonomik Düzeyine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutum leği (ET) alt leklerinin puan ortalamalarının algılanan sosyoekonomik durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9.Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Algılan Sosyoekonomik Durum Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Grup	n	Ort.	Standart S	F	p	η^2	Fark
İzin Verici	Düşük ^a	92	9.43	.93	2.0856	.059	.017	-
	Orta ^b	147	0.91	.20				
	İyi ^c	87	0.93	.90				
Demokratik	Düşük ^a	92	2.18	.77	6.452	.002	.038	a
	Orta ^b	147	2.82	.35				<c
	İyi ^c	87	6.11	.31				b
Otoriter	Düşük ^a	92	1.05	.05	1.778	.171	.011	-
	Orta ^b	147	1.41	.79				
	İyi ^c	87	9.95	.37				
Aşırı Koruyucu	Düşük ^a	92	6.10	.24	8.061	.000	.048	a
	Orta ^b	147	3.98	.63				>b
	İyi ^c	87	3	.6				a
								>c

Yapılan analiz sonucuna göre algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Demokratik alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2,323) = 6.452, p = 0.002, \eta^2 = 0.038$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre algılanan sosyo-ekonomik düzeyi iyi olan katılımcıların Demokratik alt ölçeği puan ortalamaları (Ort. = 76.11, Ss = 6.31) algılanan sosyo-ekonomik düzeyi düşük (Ort. = 72.18, Ss = 8.77) ve Orta (Ort. = 72.82, Ss = 8.35) olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2,323) = 8.061, p = 0.000, \eta^2 = 0.048$]. Çoklu karşılaştırma Bonferroni testi sonuçlarına göre algılanan sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan katılımcıların Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamaları (Ort. = 36.10, Ss = 6.24) algılanan sosyo-ekonomik düzeyi orta (Ort. = 33.98, Ss = 5.63) ve iyi (Ort. = 32.51, Ss = 6.48) olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) İzin Verici ve Otoriter alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

4.9. Bakım İçin Yardım Almaya Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinin puan ortalamalarının bakım için yardım alma değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini sınamak amacıyla uygulanan T-test sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Bakım İçin Yardım Alma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Değişkenler	Bakım İçin Yardım Alan (n=135)		Bakım İçin Yardım Almayan (n=191)		t-testi	p	d Cohen
	Ort.	Ss	Or	Ss			
Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)							
İzin Verici	21.76	4.92	19.61	5.01	3.83	0.000	0.52
Demokratik	73.18	8.18	73.76	8.09	-0.64	0.525	0.64
Otoriter	20.95	6.05	20.90	5.58	0.07	0.942	0.07
Aşırı Koruyucu	33.64	6.25	34.57	6.10	-1.33	0.185	0.85

Yapılan analiz sonucuna göre bakım için yardım alan katılımcılar ve yardım almayan katılımcıların ETÖ’nün İzin Verici alt ölçeği puan ortalamaları arasında

istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu [$t_{(324)} = 3.83, p < 0.001, d = -0.52$] ve bakım için yardım alan katılımcıların İzin Verici alt ölçeği puan ortalamalarının (Ort.= 21.76, Ss =4.92) bakım için yardım almayan katılımcıların puan ortalamalarından (Ort.= 19.61, Ss = 5.01) daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bakım için yardım alan katılımcılar ve almayan katılımcıların ETÖ'nün Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

5. TARTIŞMA

Değişen toplumsal yapıda ebeveyn tutumlarının, iki ebeveynin kamuda çalışma durumuna göre, ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri açısından farklılıkların araştırılmasında bulgular hem sosyo-demografik özellikler açısından hem de sosyo-demografik özelliklerin ebeveyn tutumlarıyla olan ilişkileri açısından analiz edilmiştir.

Sosyo-demografik açıdan olan bulgulara göre;

Cinsiyet dağılımına baktığımız zaman; kamu çalışanı olan katılımcıların 73'ü (%65.2) kadın ve 39'u (%34.8) erkektir. Kamu çalışanı olmayan katılımcıların 150'si (%70.1) kadın ve 64'ü (%29.9) erkektir. Cinsiyete göre gruplar arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Bir başka araştırmaya göre de cinsiyete göre çalışan ve çalışmayan ebeveyn gruplarının tutumlarında anlamlı bir farklılık saptanmadığı ifade edilmiştir (Alabay, 2017a, s:165). Bu araştırma bizim araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bulgularımıza göre cinsiyetin ebeveyn tutumları üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Yaş gruplarına göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.007$).

Araştırmamız bulgularına göre kamu çalışanı olan erkeklerin 20-30 yaş arasındaki ebeveyn oranının düşük olduğu ve 30-40 yaş ve 40-50 yaş arasında ebeveyn oranının daha yüksek olduğu sonucuna varılmış. Literatürde bu yönde yapılmış bir araştırma bulunamamıştır. O yüzden araştırmamızın bulgularına aykırı bir sonuç bulunamamıştır.

Öğrenim durumuna göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.000$).

Algılanan ekonomik duruma göre kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.000$).

Bakım için yardım alma durumuna kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.000$).

Bir başka çalışmaya göre “Çocuğun gelişimindeki en önemli adımlardan biri olan okul öncesi eğitim, çocuğun aileden ilk düzenli ayrılışı ve kendine ait ilk sosyal ortamı oluşturma deneyimidir. Okul öncesi eğitimde sağlıklı bir uyumun sağlanması, çocuk ve ebeveynler açısından oldukça önemlidir” (Öngider, 2013b, s:440).

Katılımcıların Ebeveyn Tutumlarının Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Yapılan analiz sonucuna göre Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter ile İzin Verici arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=0.317, p <0.05$).

İzin verici ebeveyn tutumunda aile çocuğa sıcak bir ilgi göstermesine rağmen, çocuğu sınırlama ve çocuğu kontrol altında tutma konusunda bir eksiklik vardır(Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010d, s:44). Otoriter ebeveyn tutumunda ise ebeveynler, katı bir disiplin anlayışına sahiptir ve çocuklar duygusal destek ve ilgiden yoksun bir ortamda yetişmektedir. Mutlak itaat önemlidir (Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı, 2010e., s:43-44).

Literatüre bakıldığında birbirinin zıttı bir ilişki görülse de araştırmamız bulgularına göre de bu farklı iki ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Aşırı Koruyucu ile Demokratik tutum arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r =0.145, p <0.01$).

Tortumoğlu (1999), “*çalışmasında da çalışan ve çalışmayan annelerin aşırı koruyucu tutumlarını karşılaştırmış ve sonuç olarak çalışmayan annelerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeleri nedeniyle çocuklarına karşı daha koruyucu bir tutum içinde yaklaştığı sonucuna ulaşmışlardır*” (akt. Alabay, 2017b, s:170).

Şanlı (2007a), “*Ebeveynlerin çalışma durumlarına göre, demokratik ve izin verici tutum alt boyutlarından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Diğer yandan otoriter ve aşırı koruyucu tutum alt boyutlarında, çalışan ebeveynler ile çalışmayan ebeveynler arasında çalışmayan ebeveynler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. Çalışan anneler, çocuğunu ihmal ettiklerini düşündüklerinden onlara karşı izin verici, hoşgörülü ve koruyucu tutum sergilerler*” (akt. Yavuzer, 2001b; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016a, s:580).

Bornstein ve Zlotnik (2008a), “*çalışan annelerin çalışmayan annelere göre daha demokratik olduğunu saptamışlardır*” (akt. Aydoğdu ve Dilekmen, 2016b, s:580).

Literatüre göre farklı çalışmalarda farklı sonuçlar vardır. Örneğin bazı araştırmalara göre çalışmayan ebeveynlerin daha Aşırı Koruyucu tutum sergiledikleri saptandığı halde, bazı araştırmalara göre de bu durumun tersi çalışan ebeveynlerin daha Aşırı Koruyucu tutum sergiledikleri saptanmıştır. Bu araştırmamıza göre istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter ile Demokratik arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -0.412, p < 0.01$).

Alpoğuz (2014), “*ilköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne baba tutumlarının aile gelir durumu ile ilişkisini araştırdıkları çalışmasında da gelir düzeyi arttıkça çocukların anne-baba tutumlarının farklılaştığı saptanmıştır. Gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumları daha demokratik olurken, gelir düzeyi düştükçe ise otoriter algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır*” (Alabay, 2017c, s:172).

Benzer literatür çalışmalarında benzer sonuçlar olduğu görülmüştür. Bizim çalışmamızın sonuçlarını destekleyen başka çalışmalar da olduğu sonucuna varılmıştır. İstatistiksel olarak negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunması araştırmamızı güçlendirmiştir.

Diğer Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Katılımcıların Cinsiyetine göre Cinsiyet*Kamuda Çalışma Durumu Etkileşimine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Yapılan analiz sonucuna göre; cinsiyetin [Wilks- $\lambda = 0.99, F(4,319) = 0.696, p > 0.05$] ve cinsiyet* kamuda çalışma durumu etkileşiminin [Wilks- $\lambda = 0.01, F(4,319) = 0.891, p > 0.05$]. Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki etmediği bulunmuştur. Kamuda çalışma durumunun ise Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarına anlamlı düzeyde etki ettiği bulunmuştur [Wilks- $\lambda = 0.73, F(4,319) = 29.935, p < 0.05$]. Kamuda çalışma durumuna göre hangi Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri puan ortalamalarının farklılaştığını saptamak amacıyla bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır (Tablo 6).

Kamuda Çalışma Durumuna Göre Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt Ölçekleri Puan Ortalamalarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçlarına bakıldığında.

Yapılan araştırmamızda kamu çalışanı olan ebeveynlerin, kamu çalışanı olmayan ebeveynlere göre daha izin verici bir tutum gösterdikleri bulunmuştur.

Bir başka araştırma olan Aydoğdu ve Dilekmen (2016c, s:581), izin verici tutum puanlarının ebeveynlerin çalışma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği görölmektedir. Bu araştırma bizim araştırmamızla paralellik göstermemektedir ama aksini de göstermemektedir. Bizim araştırmamızın aksi bir durumu göstermemesi, araştırmamız için önemlidir. Benzer şekilde yapılmış araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırmamızın sonuçlarına da bakıldığında özellikle demokratik tutum ve izin verici tutum puanlarının birbirine yakın çıktığı görölmektedir.

Bizim araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında kamu çalışanı olmayan ebeveynlerin daha otoriter(baskıcı) olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bir başka iki araştırma olan Ayyıldız (2005a), çalışmasında babayı çalışan ve çalışmayan olarak iki grupta toplamış; baskıcı tutumda anlamlı farka rastlamıştır. Çalışmayan babaların eşlerini daha (Otoriter)Baskıcı bulmuştur. Meslekleri kamu çalışanı olmayan olan bireylerin genel olarak eğitim düzeylerinin düşük olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi düşük olan babanın tutumu genel olarak geleneksel otoriter yöntemi içerir. Aydoğdu ve Dilekmen (2016d, s:581), Ebeveynlerin otoriter tutum puanları ise çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılıklara bakıldığında, çalışmayan ebeveynlerin otoriter tutumlarının, çalışan ebeveynlerin Otoriter tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir. Bu iki araştırma sonucu da bizim araştırmamızın bulgularını desteklemektedir.

Kamuda Çalışma durumuna göre kamuda çalışan ebeveynlerin Aşırı Koruyucu alt puan ölçeklerinin, kamuda çalışmayan ebeveynlerin puan ortalamalarından daha düşük olduğu araştırmamızca ortaya konulmuştur.

Ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutum puanları ise çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir. Söz konusu farklılıklara bakıldığında, çalışmayan ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutumlarının, çalışan ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu söylenebilir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016e, s:576).

Ayyıldız (2005b), Ömeroğlu (1996) ve şanlı (2007b), çalışmalarında da “*çalışmayan annelerin çalışan annelere oranla daha aşırı koruyucu bir çocuk yetiştirme biçimini sergilediği sonucuna ulaşılmıştır.*”

Buradan şu sonuca varılabilir: Kamuda alışmayan ebeveynler, çalışan ebeveynlerden daha Aşırı Koruyucu bir ebeveyn tutumu gösterebilir. Hem araştırmamız hem de literatürde benzer sonuçlar olması bu sonucu desteklemektedir.

Katılımcıların yaş gruplarına bağlı olarak ebeveyn tutumlarının karşılaştırılmasına göre

Tablo 7 incelendiğinde yaş gruplarına göre katılımcıların Ebeveyn Tutum leği (ET) alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır($p > 0.05$).

Bizim araştırmamızın bulgularına göre yaş gruplarına göre ebeveyn tutumlarında anlamlı düzeyde bir fark bulunmamıştır. Literatür araştırmaları bulgularına göre ise farklı araştırmalarda farklı bir sonuçlar elde edilmiştir.

(Aydoğdu ve Dilekmen, (2016f, s:576), araştırmalarına göre (31-40) yaş aralığındaki ebeveynler 41 ve yukarısı yaş aralığındaki ebeveynlerden daha fazla demokratik tutuma sahip oldukları bulmuşlar. 41 yaş yukarısı olan ebeveynler, 20-30 ve 31-40 yaş aralıklarındaki ebeveynlerden daha Otoriter tutumlara sahip oldukları bulmuşlar. Ayrıca, 41 ve yukarısı yaş aralığındaki ebeveynler 31-40 yaş aralıklarındaki ebeveynlerden daha İzin Verici tutumlara sahip oldukları bulmuşlar.

Bunun yanında başka literatürdeki bazı çalışmaların sonuçlarından farklılık göstermektedir. Ayyıldız (2005c) ve şanlı ve ztrk (2012c), küçük yaştaki ebeveynlerin daha az pozitif ebeveynlik davranışları sergilediklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların ğrenim/Eğitim Düzeyine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılmasına göre:

Bizim araştırmamız bulgularına göre eğitim düzeyi üniversite olan ebeveyn katılımcıların izin verici alt leği puan ortalamaları anlamlı bir fark olduğu, eğitim düzeyi üniversite olan ebeveynlerin eğitim düzeyi ortaokul olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur.

Bir başka araştırma bulgusuna olan Aydoğdu ve Dilekmen (2016g, s:578), “ebeveynlerin eğitim durumlarına göre Otoriter tutum ve İzin Verici tutum arasında anlamlı farklılık görülmediğini saptamışlar”.

Araştırmamız bulgularına göre eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Demokratik alt leği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark

bulunmuştur. Eğitim düzeyi üniversite, Lise ve Ortaokul olan katılımcıların Demokratik alt ölçeği puan ortalamaları eğitim düzeyi okuryazar değil ve ilkokul olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Aydoğdu ve Dilekmen (2016h, s:578), “*ön lisans mezunu ebeveynlerin Demokratik tutum puanları ortaokul mezunu ebeveynlerin Demokratik tutum puanlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu iddia edilmiştir*”.

Mızrakçı (1994) ve Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından yapılan çalışmalarda da “ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça daha istendik bir tutum içinde bir davranış sergilediğini tespit etmişlerdir”

Ayyıldız (2005d), Anne eğitim düzeyine göre demokratik-eşitlik boyutu puan ortalamaları incelendiğinde eğitim seviyesi yükseldikçe Demokratik tutumun arttığı görülmektedir. Yapılan diğer araştırmalarda da annelerin eğitim düzeyi yükseldikçe Demokratik tutumun arttığı belirlenmiştir (akt. Ömeroğlu, 1996; Tatlı, Selimoğlu ve Bademci, 2012, s:101-113).

Benzer şekilde literatürdeki çeşitli çalışmalarda da ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe Demokratik tutumlarının arttığı ve çocuklarına daha fazla özgürlük verdikleri ifade edilmiştir (Ayyıldız, 2005e).

Kaya ve diğerleri (2008) ve Bornstein ve Zlotnik (2008b), eğitim düzeyleri yüksek olan anne ve babaların Demokratik tutumlara sahip olduklarını belirlemişlerdir. Ayrıca, Yaprak (2007), anne ve babanın eğitim düzeyi arttıkça Demokratik tutumlarının arttığını saptamıştır.

Bu bulguların, araştırmamız bulgularını desteklediği görülmektedir. Eğitim Düzeyi yüksek(Üniversite, Lise, Ortaokul) olan ebeveynlerin Demokratik tutum puan ortalamalarının, eğitim düzeyi (Okuryazar olmayan ve İlkokul) olan ebeveynlere göre istatistiksel olarak daha yüksek olması, eğitim düzeyinin anlamlı etkilediği görülmektedir.

Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Otoriter alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyi okuryazar değil olan katılımcıların Otoriter alt ölçeği puan ortalamaları, eğitim düzeyi üniversite olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Bir başka araştırmaya bulgularına göre Otoriter tutuma sahip annelerin %70'i, babaların ise %60'ı ilköğretim mezunudur. Bu durum eğitim düzeyi ile anne baba

tutumu arasında doğru bir orantı olduğunu göstermektedir(Özyürek ve Poyraz, 2005e, s:83-97).

Benzer çalışmalara göre benzer sonuçlar çıktığı görülmekte, diğer çalışmalar araştırmamız sonucun desteklemektedir. Böylece eğitim düzeyi okuryazar değil olan ebeveynlerin otoriter tutum puan ortalamasının, eğitim düzeyi üniversite olan ebeveynlerin otoriter tutum puan ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkması, eğitimin ebeveyn tutuma ne derece etki ettiği birçok araştırma tarafından desteklenmektedir.

Eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. Eğitim düzeyi okuryazar değil, İlkokul, Ortaokul ve Lise olan katılımcıların Aşırı Koruyucu alt ölçeği puan ortalamaları eğitim düzeyi üniversite olan katılımcıların puan ortalamalarından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Durmuş (2006) “3-6 yaş çocuğu olan anne- babalarla yaptığı çalışmada ilköğretim mezunu olan ebeveynlerin daha çok aşırı koruyucu ve baskı disiplini içeren anne baba tutumu sergilediklerini saptamıştır” (akt. Başal ve ark., 2014a, s:393).

Aydoğdu ve Dilekmen (2016i, s:570-585), Aşırı Koruyucu tutum alt boyutunda ise genel olarak öğrenim seviyesi yükseldikçe Aşırı Koruyucu tutumlarının yükseldiği saptamışlar.

Uyanık–Balat (2007) ise “annelerinin eğitim düzeyinin onların aşırı koruyucu ve sıkı disiplin tutumları üzerinde, babaların Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(2), 384-409, 2014 394 eğitim düzeyinin ise onların aşırı koruyucu tutumları üzerinde farklılığa neden olduğunu belirlemiştir” (akt. Başal ve ark., 2014b, s:393).

Bu çalışmanın bulguları bizim çalışmanın bulgularıyla benzer sonuçlar içermektedir. Bu sonuçlar araştırmamızın bulgularının sağlıklı olduğunu ve doğru sonuçlar elde ettiğimiz kanıtlar niteliktedir.

Eğitim Düzeyi okuryazar değil, İlkokul, ortaokul, lise olan ebeveynlerin koruyucu tutum puan ortalamasının, eğitim düzeyi üniversite olan ebeveynlerin koruyucu tutum puan ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkması, eğitimin ebeveyn tutuma ne derece etki ettiğiyle ilgilidir.

Bu araştırma sonucuna paralel olarak yapılan araştırmalarda, anne-babaların eğitim düzeyi yükseldikçe Demokratik tutumlarının arttığını, ilkokul mezunu ebeveynlerin daha çok Aşırı Koruyucu ve Baskıcı disiplin içeren anne-baba tutumu sergilediklerini göstermektedir (Özyürek ve Poyraz, 2005f, s:70-80).

Karabulut Demir ve Şendil (2008) ve Mızrakçı (1994) tarafından yapılan çalışmada da ebeveynlerin öğrenim(eğitim) düzeyi arttıkça daha istendik pozitif bir tutum içinde bir davranış sergilediğini tespit etmişlerdir. Bizim çalışmamız da bu çalışmaların sonucu ile paralellik göstermektedir.

Katılımcıların Algıladıkları Sosyo-ekonomik Düzeyine Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılmasına göre

Bizim araştırmamızın bulgularına göre Sosyo-ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin demokratik tutum puan ortalaması, Sosyo-ekonomik durumu düşük olan ebeveynlerin tutum puan ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Bir başka araştırma olan Alabay (2017c)'a göre Demokratik tutum puan ortalamaları ile karşılaştırılan ekonomik durum bağımsız değişkeniyle anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu iki araştırma birbiriyle paralellik göstermezse de birbirinin zıt yönde etki de göstermemektedir.

Sosyo-ekonomik durumu düşük olan ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutum puan ortalamasının, Sosyo-ekonomik durumu orta ve iyi olan ebeveynlerin tutum puan ortalamasına göre anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Alabay (2017d)'e göre Gelir durumu değişkenleri arasındaki farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey testi sonuçlarında ise, farklılaşmanın 0- 1000 tl gelir durumuna sahip ebeveynler ile 3001 tl ve üzeri gelir durumuna sahip ebeveynler arasında olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Farklılaşma 3001 tl ve üzeri gelir durumuna sahip ebeveynler lehinedir. Bir diğer anlatımla, 0-1000 tl gelir durumuna sahip ebeveynler, 3001 tl ve üzeri gelir durumuna sahip ebeveynlere oranla çocuklarına aşırı koruyucu tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Bir başka araştırma olan Aydoğdu ve Dilekmen (2016ı, s:570-580), Aşırı Koruyucu tutum alt boyutunda ise, 1000 TL altında ve 1000-2000 TL arası aylık gelire sahip

ebeveynlerin Aşırı Koruyucu tutumları, aylık geliri 2000 TL ve üstü olan ebeveynlerin tutumlarından anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır.

Bizim araştırmamıza paralel bir bulgu gösteren bu araştırmalar araştırmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre katılımcıların Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) İzin Verici ve Otoriter alt ölçeği puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Bakım İçin Yardım Almaya Bağlı Olarak Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Bakım için yardım alan katılımcıların İzin Verici alt ölçeği puan ortalamalarının bakım için yardım almayan katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Temel (2010, s:5), Anne ve babaların çocuklarının eğitimine katılmalarının hem kendilerine, hem çocuklarına hem de öğretmenlerine birçok faydası olmaktadır. Eğitimde anne-baba katılımı ilk olarak okul ve ev arasındaki işbirliğini sağlamaktadır. Bu sayede çocukların eğitimi hem evde hem de okulda devam ederek, sürekli hale gelmektedir. Anne-babaların çocuklarının eğitimine katılımı ile ilgili yapılan araştırmalarda çocukların akademik başarı, dil gelişimi, sosyal gelişim, benlik saygısı, öğrenmeye istekli olmaları konusunda olumlu sonuçlar elde edilmiştir(akt. Özel ve Zelyurt, 2016a, s:14).

Morrison (1997, s:130), Aile katılımı, öğretmenlerin çocukların öğrenmesine yardımcı olan anne ve babaların çocuklarıyla nasıl çalışacaklarını öğretme imkânı bulmaları anlamına gelir. Çalışan anne-babalar, çocuklarını bakımı ve eğitimi için başkalarına teslim ettiklerinde güvenli ve yüksek kaliteli çocuk bakımı talep ediyor ve çocukları yetiştirme konusunda daha fazla yardıma ihtiyaç duyuyorlar. Bu yüzden ebeveynlere onların çocuk yetiştirme çabalarında yardımcı olmak ve onları desteklemek için çocuk bakım merkezleri ve okullar gibi özel mekânlar geliştirilmiştir” (akt. Özel ve Zelyurt, 2016b, s:18).

Bakım için yardım alan ebeveynlerin izin verici tutum puan ortalamalarının, Bakım için yardım almayan ebeveynlerin izin verici tutum puan ortalamalarından yüksek

olması araştırmamız bulgularınca ortaya çıkmıştır. Benzer alışmalar bizim çalışmamızın verilerini desteklemektedir.

Bakım için yardım alan katılımcılar ve almayan katılımcıların ETÖ'nün Demokratik, Otoriter ve Koruyucu alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$).

Mızrakçı (1994), ailede çocuğun bakımını paylaşan bir kişi olması ve çocuğun dışarıda bakım yardımı alması durumunda, annelerin aşırı koruyucu alt boyut puan ortalamalarının anlamlı düzeyde azaldığını, zyrek ve şahin (2005c) ise arttığını bulmuştur. Bu iki araştırma da bizim araştırmamızın ebeveyn tutumları alt boyutu olan Aşırı Koruyucu faktörüyle uyuşmadığı grlmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1.Sonuç

Araştırmamızın sonuçlarına bakıldığında

1- Cinsiyete göre anlamlı farklılık saptanmadığı halde, Yaş gruplarına göre, Öğrenim durumuna göre, Algılanan ekonomik duruma göre, Bakım için yardım alma durumuna göre, kamu çalışanı olan katılımcılar ile kamu çalışanı olmayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p=0.000$).

2- Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Aşırı Koruyucu ile Demokratik ve Otoriter ile İzin Verici tutum arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = 0.145, p < 0.01$).

3- Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçeklerinden Otoriter ile Demokratik arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = - 0.412, p < 0.01$).

4- Diğer Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) alt ölçekleri arasında ise istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmamıştır ($p > 0.05$).

5- Kamu çalışanı olan ebeveynlerin kamu çalışanı olmayan ebeveynlere göre daha izin verici, Kamu çalışanı olmayan ebeveynlerin daha otoriter(baskıcı) ve Aşırı koruyucu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

6- Algılanan sosyo-ekonomik durum değişkenine göre Sosyo-ekonomik durumu iyi olan ebeveynlerin, Sosyo-ekonomik durumu düşük olan ebeveynlere göre demokratik tutum puan ortalamasının daha yüksek, Aşırı Koruyucu tutumunun ise daha düşük olduğu, İzin verici ve Otoriter tutumlarında ise anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır.

7- Bakım için yardım alan katılımcıların İzin Verici alt ölçeği puan ortalamalarının bakım için yardım almayan katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek olduğu halde diğer Demokratik, Otoriter ve Aşırı Koruyucu tutum puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır

6.2.Öneriler

1- Kamuda Çalışan ebeveynler olarak hem anne hem de babanın çalışması durumunda, ebeveyn olarak sadece annenin değil, babanın da çocuk bakımında, eğitiminde aktif olarak yer alması önemlidir.

2- Eğitim düzeyi arttıkça ebeveyn tutumlarında daha pozitif ve olumlu tutumlar sergilendiği sonucuna göre, ebeveynler anne-babalar eğitilmeli, eğitim seminerlerine katılarak çocuk bakımı ve eğitimi için gerekli farkındalığı edinmelidir.

3- Çocuklar mümkün olduğunca (0-3) yaş arasında ebeveynleri tarafından bakılmalı, (3-6) yaş arasında gelişim özelliklerine uygun kreş ve anaokulu eğitiminden faydalandırılması konusunda devletin dezavantajlı bölgelere destek vermesi önemlidir.

4- Geniş ailelerdeki çocuklara rol model olan aile üyelerinin yanlış davranış kalıplarından çocukların mümkün mertebe uzak tutulmalı, aile içi iletişim ve aile eğitimleriyle doğru davranışlar benimsetilmeli.

5- Ebeveyn davranış kalıpları ve yanlış davranış biçimlerinin değiştirilmesi konusunda kamu spotu zorunlu yayınlar geliştirilmeli. Profesyonel danışmanlıklar yaygınlaştırılmalı.

6- Ebeveyn tutumlarına özgü eğitim programları, sadece çocuk gelişimi dersinde değil, okullarda ders olarak verilmesi önemlidir.

7- Kamuda çalışmayan ebeveynlerin Eğitim-Öğretim düzeyi, Bakım yardımı alma durumu, Sosyo-ekonomik durumu düşük olduğu için, farklı alternatif eğitim kurumlarının bu kesimlere yönelik çocuk gelişim programları devreye koyması önemlidir.

8- Kamuda çalışan ebeveynlerin yüklerini hafifletmek için ise çalışma koşullarının iyileştirilmesi, esnekleştirilmesi, kurumlarda kreş seçeneğinin geliştirilmesi için adım atılmalı

7. KAYNAKLAR

- AİNSWORTH M. D. S. (1989). Attachments Beyond Infancy. *American Psychologist*, 44(4), pp.(709-716).
- AKMAN G. N. (2014). Nicel ve Nitel Araştırma Yöntemleri, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Ödev, S.12.
- ALABAY D. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumlarının İncelenmesi, *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 1 Sayı: 2, s.156-174, Ekim 2017. DOI: 10.24130/eccd-jecs.196720171234.
- ALBUKREK İ. (2002). Anne, Baba ve Çocuk Tarafından Algılanan Babanın Çocuğuna Karşı Tutumu ile Çocuğun Benlik Kavramı Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- ALPOĞUZ, D. U. (2014). Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına Ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- ALTINKILIÇ Z. (2014). Televizyon İzlemenin 1-6 Yaş Çocuk Sağlığı Üzerindeki Etkilerine Yönelik Annelerin Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum. Erişim Tarihi: Haziran 2019
- ARI R. & ŞAHİN SEÇER Z. (2003). Farklı Ana Baba Tutumlarının Çocukların Psiko-sosyal Temelli Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s:452-460, Konya. Erişim: <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/776/728>
- ASLAN A.K. (2002). Değişen Toplumda Aile ve Çocuk eğitiminde Sorunlar, *Ege Eğitim Dergisi* 2002 (1), 2: s:25-33. Erişim: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/egeefd/article/view/5000004088/5000004604>
- AYDIN H. (2010). Ceza Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı, *Ankara Barosu Dergisi*, yıl:68 Sayı:2010/1, S. 193. Erişim: <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2010-1/2010-1-aydin.pdf>
- AYDIN M. Z. (2008). Çocuğun Eğitiminde Ailenin Önemi, V Aile Şurası, Aile Destek Bildirileri, Ankara.

Erişim:http://www.manevisosyalhizmet.com/wpcontent/uploads/2011/03/v_aile_surasi_aile_destek_hizmetleri_bildirileri.pdf

AYDOĞDU F.& DİLEKMEN M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl: 2016, 11(2), s.569-585, Bayburt.

Erişim: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/befdergi/article/view/5000198435>

AYYILDIZ T. (2005). Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak. Erişim Haziran 2019:

http://web.beun.edu.tr/sabedepo/dosyalar/cocuksagligii/tulayayyildiz_tr.pdf.

BADUR E. (2009). Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler, *TBB Dergisi*, Sayı:84, s.63-90, Ankara. Erişim: <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2009-84-543>

BAĞÇELİ KARAMAN, P. & ŞEN T. & ALATAŞ S. & TÜTÜNCÜ B. (2018). Okul Öncesi Dönemde Okula Uyum Sürecine İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), s.681-701.

BAŞAL H. A. & ARK. (2014). Otoriter ve Demokratik Tutuma Sahip Ebeveynleri Olan 5-6 Yaş Çocuklarının Evcilik Oyununda Üstlendikleri Roller. *Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), s.384-409, 2014.

BAŞAL H.A. (2014). Otoriter ve Demokratik Tutuma Sahip Ebeveynleri olan 5-6 Yaş Çocuklarının Evcilik Oyunlarında Üstlendikleri Roller, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 3(2), Amasya Üniversitesi, s.384-409, 2014.

BAŞAL, H.A. (2007). Okul Öncesi Eğitim. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

BAŞAR H. (1999). Sınıf Yönetimi, (4. Basım), Önder Yayınevi.

BAUMRİND D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control On Child Behavior, *Child Development*. Issue: 37(4), pp:887-907.

BAUMRİND D.& LARZELERE R. E.& OWENS E. B. (2010). EffectsOf Preschoolparents' PowerAssertive Patterns and Practices On Adolescent Development Parenting, *Science and Practice*, No:10, p.156-201.

BAYER A. (2013). Değişen Toplumsal Yapıda Aile, *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(8), s:102-125, Şırnak. Erişim: <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/sirnakifd/article/view/5000109766/5000102097>

- BELEK ERŞEN, U. (2015). Farklı Sosyal Kategorilerden Kadınların Toplumsal Cinsiyet Algıları, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara, 2015.
- BELL R. Q. (1968). A Reinterpretation of The Direction of Effects in Studies of Socialization. *Psychological Review*, 75(2), pp.81-95.
- BELSKY J & BARENDS N. (2002). Personality and Parenting, Bornstein M. H. (Ed.). *Handbook of Parenting : Cilt: 3 Being and Becoming Parent*, ss.415-438. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- BENASİCH A. A. & BROOKS-GUNN J. (1996). Maternal Attitudes and Knowledge of Child Rearing: "Assocaitons of Family and Child Outcomes", **Child Development**, Vol:67, pp.1186-1205.
- BERNS M. R. (1993). *Child, Family And Community*. Harcourt Brace Collage Publishers, Florida.
- BORNSTEIN M. H. (2002). Parenting İnfants. Bornstein, M. H. (Ed.). **Handbook of Parenting**: Cilt:1, Children and Parenting , Chapter :1, pp..3-43, Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- BOWBLY J. (1969). *Attachment and Loss: Cilt:1 Attachment*. NY: Basic Books.
- BOWLBY J. (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds*. London:Tavistock Publications. Bowlby, J. (1973). *AttachmentandLoss: Separation, AnxietyandAnger*. New York: Basic Books. Buyan, B. (2013). Hügo.
- BRİLLİNGER M. E. & BRUNDAGE D.H. (1989). *Family Life Education*. C.J.Titmus (Ed.), *Lifelong Education For Adults*. UK. Pergamon Press.
- BUKATKO, D. & DAEHLER, M. (1992). *Child Development: A Topical Approach*. Houghton Mifflin Com, s.91, Boston.
- BÜYÜKÖZTÜRK Ő. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), s:133-151.
- CEYLAN Ö. (2017). Anne Baba Tutumları İle Çocuğun Sosyalleşme Süreci Arasındaki İlişki: Okul Öncesi Örneği, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- CHEAL D. (1991). *Family and The State of Theory*. Toronto: University Of Toronto Press.
- COLLİNS W. A. & MACCOBY E. E. & STEİNBERG L. & HERHERİNGTON E. M. & BORNSTEİN M. H.(2000). *Contemporary Research On Parenting: The Case For Nature*

and Nurture. *American Psychologist*, 55(2), ss.218-232. Erişim:
<https://pdfs.semanticscholar.org/bfc3/794a76de48344e89679268791f135a4a2dc8.pdf>

CROSS J. & FRIENDS (2010). Middle Ear Effusion, Attention, and the Development of Child Behavior Problems, University of Houston, Houston, USA, p:220-228, Published: May 2019:
https://www.researchgate.net/publication/269798135_Middle_Ear_Effusion_Attention_and_the_Development_of_Child_Behavior_Problems

CÜCELOĞLU D. (1994). İnsan ve Davranışı, (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

CÜCELOĞLU D. (2016). *Geliştiren Anne-Baba*, (19.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

ÇAĞDAŞ A. & ARI R.(1997), Anne-Çocuk İletişim Dili Eğitimi'nin 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Gelişimlerine olan Etkiler, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s.392-404, Erişim:
<http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/948/889>

ÇAĞDAŞ A. & SEÇER Z. (2006). Anne-Baba Eğitimi", (2. Baskı), Kök Yayıncılık, Ankara.

ÇAĞDAŞ A. (2002). Anne-Baba-Çocuk İletişimi, s. 32,143,146,147. Nobel Yayınları, Ankara.

ÇAĞDAŞ A. ve ŞAHİN SEÇER Z. (2015). *Anne Baba Eğitimi*, (2.Baskı). Ankara: Eğiten Kitap.

ÇAĞLAR D. (1981). Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi, Genişletilmiş 2.Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, s:103.

ÇELİK E. ve ÇAT F.B. (2018). Toplumda Değişen Çocuk Algısı, Eğitim Yöntemleri ve İnternetin Etkilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt:13/2, s:265-300.

ÇİMEN S. (2000). Ankara'da Üniversite Anaokullarına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarının Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)". Ankara Üniversitesi, Ankara.

DAĞLI G. & BEYAZSAÇLI M. (2010). Ana-Baba Tutumu ve Kendini Gerçekleştirme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi, *Mediterranean Journal of Educational Research*, Issue 7, Year 2010, s.1-16.

DALY K. (1995). Reshaping Fatherhood, *Journal of Family Issues*, 14(4), p.29, pp.510-530. Erişim: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/019251393014004003>

DEMİRDAĞ M.F. (2017). Bağlanma Teorisi'nin Kökenleri: John Bowlby ve Mary Ainsworth, Düzce Üniversitesi, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, Düzce, s:76-90

- DEMİRİZ S. (1997). 9-12 Yaş Çocukların Benlik Kavramı ile Ana-Baba Tutumlarının Yaratıcı Düşünceleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- DEMOULİN D.F. (1998). Adressing Self-concept and Reading Needs of Elementary Children Journal of Risk Issues, Sayı:98, pp.34-41.
- DOĞAN, M. C. (2003), Türkiye’de Öğretmenlik Mesleğinin Sorunları ve Öğretmen Adaylarının Mesleğe İlişkin Görüşleri, Burak Yayınları, İstanbul.
- DÖKMEN Z.Y. (1997). Çalışma Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerine İle Ev İşleri ve Depresyon İlişkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(39), s.39-53.
- DÖNMEZER İ. (1990). Bölünmüş Göçmen İşçi Ailelerindeki Çocukların Problem Alanları ve Sıklığı, Yayınlanmamış Araştırma, Ege Üniversitesi, İzmir.
- DÖNMEZER, İ. (1999). Ailede İletişim ve Etkileşim, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- DÖNMEZER, İ. (2009). Ailede İletişim ve Etkileşim, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- DURMUŞ R. (2006). 3-6 Yaş Arası Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- DURSUN A. (2010), Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları
- DUYAN V. & YOLCUOĞLU İ.G. & ARTAN T. (2014). Dünyü, Bugünü, Yarınıyla İnsanı Anlamak, (İnsan Davranışının Kökenleri ve Sosyal Çevrenin Etkileri), (1.Baskı),s.16-434, Ekim 2014, İstanbul, Nar Yayınevi.
- EDWARDS C. P. (1995). Parenting Toddlers, Handbook of Parenting, Volume 1, Children and Parenting, Mare H. Bornstein (Ed.), Part:1, Chapter: 2, pp:45-73, Lewrance Erlbaum Associates Publishers, New Jersey. Erişim:<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.469.3457&rep=rep1&type=pdf>
- EKŞİ A. (1982). Gençlerimiz ve Sorunları. İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- EPSTEİN JL.&SANDERS MG.(2002), Family, School, and Community Partnerships In : Bornstein MH. (Ed.), Handbook of parenting: Practical Issues in Parenting. Vol. 5. Mahwah, NJ: Erlbaum; 2002. pp.407-437. Erişim:<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.469.3457&rep=rep1&type=pdf>

- ERBİL, N. & PASİNLİOĞLU, T.(2004), Kadının Ailede Karar Verme Etkisi, *Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, Cilt:7, Sayı:2, Erzurum.
- ERCAN E. S.(2016), *Günümüzde Anne Baba olmak*.(1.Baskı). İstanbul: Doğan Kitap. Erişim:Nisan2019:
- ERZEYBEK B.(2015), Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s.16-37, Ankara.
- FAREL A. (1980). Effects of Preferred Maternal Roles, Maternal Employment and Sociodemographic Status on School and Competence, *Child Development*, p.51, pp.1179-1186.
- FELDMAN S. S. (1983). NASH S. C. ; ASCHENBRENNER B.C., Antecedents of Fathering. *Child Development*, Vol:54, pp.1628-1663. DOI: 10.2307/1129826.
- GEÇER H. & ÇELİK C.(2017), Kadının Çalışma Hayatına Girmesiyle Oluşan Aile İçi Roller Sistemindeki Değişim ve Din İlişkisi (Niğde Örneği), *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:12, s:1-28, Niğde.
- GEÇTAN E. (1997). Psiko-Dinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar, s.57-58, 281, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- GELİR E. (2009). Ana Baba Tutumları, Aile Sosyal Atomu ve Cinsiyete Göre İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Öğrenilmiş Çaresizlik ve Akademik Başarılarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, s.24-35, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- GOTTFRIED A. E. & GOTTFRIED A. W. & BATHURST K. (1995). Maternal and Dual Earner Employment And Status Parenting, *Handbook Of Parenting.: Volume 2, Biology And Ecology Of Parenting* (Ed.) Mare H.Bornstein, New Jersey: *Lawrence Erlbaum Associates Publishers*.
- GÖK D. & KILIÇ M. (2010). Anne Tutumlarının Öğrencilerin Başarıları ve Yetenekleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- GÖKLER I. (2008). Sistem Yaklaşımı ve Sosyal-Ekolojik Yaklaşım Çerçevesinde Oluşturulan Kavramsal Model Temelinde Kronik Hastalığı Olan Çocuklar ve Ailelerinde Psikolojik Uyumun Yordanması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Uygulamalı / Klinik Psikoloji) Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.
- GÖZÜBÜYÜK N. (2015). Okul Öncesi Dönem Çocuklarında Davranış Sorunlarının Anne-Baba Tutumu ve Öz-Kontrol İle İlişkisinin İncelenmesi, Adnan Menderes Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı,
Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

GREENBERGER E. & GOLDBERG W.A. (1989). Work, Parenting And Socialization Of
Children. *Developmental Psychology*, p.25 pp.22-25.

GÜNALP A. (2007). Farklı Anne Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki
Çocukların Özgüven Duygusunun Gelişimine Etkisi (Aksaray İli Örneği). Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

GÜRSES İ & KILAVUZ M. A. (2011). Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Dönemleri Teorisi
Açısından Kuşaklararası Din Eğitimi ve İletişiminin Önemi, *Uludağ Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi Dergisi*, Cilt:20, Sayı:2, s:153-166.

HARRİS K. M. & MORGAN S. P. (1991). Fathers, Sons and Daughters Differential Paternal
Involvement in Parenting. *Journal of Marriage and The Family*, Vol:53, pp.531-544.

HOFFMAN L. W. (1988). "Cross-Cultural Differences İn Childrearing Goals". Parental
Behavior İn Diverse Societies. Robert A. LeVine, Patrice M. Miller, Mary Maxwell West
(Ed.), Jossey-Bass Publishers, San Francisco. Erişim:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3173779/>

HOLDEN G. W. (1997). Parents and Dynamics of Child Rearing, Westview Press, Oxford.
Erişim:<http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/776/728>

İŞİKOĞLU ERDOĞAN N. & YOLERİ S. & TETİK G. (2017). Ebeveyn Tutumlarının Okul
Öncesi Dönemdeki Çocukların Mizaç Özellikleri İle İlişkisinin İncelenmesi, *Mehmet Akif
Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* ISSN:1302-8944 Yıl: 2017, Sayı: 42, s: 226-
239, Burdur.

KARABULUT DEMİR E. & ŞENDİL, G. (2007). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ), Yüksek
Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KARABULUT-DEMİR E. VE ŞENDİL, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ), *Türk
Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.

KARASAR N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi (15. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

KARRAKER K. H. & COLEMAN P. K. (2005). The Effects Of Child Characteristics On
Parenting. Luster T. And L. Okagaki (Ed.), Parenting: An Ecological Perspectives, pp.
147-176, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

KAYA M. (1997). Ailede Anne-Baba Tutumlarının Çocuğun Kişilik ve Benlik Gelişimindeki
Rolü, *Dergi park Dergisi*, İstanbul, s:193-200, Erişim Tarihi:20.04.2019

- KIRAÇ E. (2008). Aile Eğitimi ve Önemi, V Aile Şurası, Aile Destek Bildirileri, Ankara.
- KIRMAN A. & DOĞAN Ö. (2017). Anne-Baba Çocuk İlişkileri: Bir Meta-Sentez Çalışması, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 4, Sayı:1, S.1-50, Derleme, 2017.
- KLEİN D. M. & WHITE J. M. (1996). Family Teories: An Introduction. Thousand Oaks, NJ: SAGE Publications.
- KLIENE R.B. (2016). Principles and Practice of Structural Equation Modeling, New York: The Guildford Press.
- KUZUCU Y. (2011). Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, Yıl:4 Sayı:35, s: 79-89, İzmir.
- LEAPER C. (2002). Parenting Girls and Boys, (Ed. M. H.). Handbook of Parenting: Cilt 1 Children and Parenting, pp.185-225, Mahwah, NJ, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- LERNER R. M. & ROTHBAUM F. & BUOLOS S. & CASTELLINO D. R. (2002). Developmental Systems Perspective On Parenting. Bornstein, M. H. (Ed.). Handbook of Parenting : Cilt 2 Biology and Ecology of Parenting (ss.315-344). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- LEVY D. (1966). Maternal Overprotection, New York, The Norton Library, W.W. Norton and Company Inc.
- MACCOBY E. E. & MARTİN J. A. (1983). Socialization İn The Context of The Family, Parent –child interaction in: E.M. Hetherington& Mussen P. H.(Ed.), Handbook of Child Psychology: vol;4, Socialization, Personality, and Social Development, pp.1-101, Newyork.
- MACİT M. (2014). Türkiye’de Toplumsal Değişim ve Aile Tahta Çanaklar Öyküsü Üzerinden Bir Değerlendirme, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 18 (1): 13-24, Erzurum.
- MASLOW A. H. (1971). The Farther Reaches Of Human Nature. New York: The Viking Press.
- MAYSELESS O. (1996). Attachment Patterns and Their Outcomes. Human Development, p.39, pp.206-223.
- MC LYOD V. (1990). The Economic Hardship on Black Families and Children. Psychological Distress, Parenting and Socioemotional Development, **Child Development**, p:61 pp:311-346.

- MCBRIDE B. A. & THE OTHERS (1990). The Changing Roles of Father's: Some Implications For Educators, Journal Of Home Economics, Fall, pp.6-10.
- MIZRAKÇI Ş. (1994). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi, düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- MORRIS C. G. (2002). Psikolojiyi Anlamak. Ankara: Türk Psikoloji Derneği Yayınları.
- MORRISON G. S. (1997). Fundamentals of Early Childhood Education, New York: Merrill.
- MORRISON G. S. (1997). Fundamentals of Early Childhood Education. ss:130 New York: Merrill
- MORRISON G. S. (2012). Early Childhood Education Today Pearson, Boston- USA.
- NAVARO L. (1989). Aşırı Koruyuculuğun Çocuk Eğitimine Etkisi, 6. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, İstanbul: YA-PA Yayınları, s.121-125.
- NEBİOĞULLARI B. (2019). Çalışan/Çalışmayan Annelerin Ebeveynlik Öz-yeterlilik Algıları İle 11-13 Yaş Çocuklarının Algıladığı Anne Tutumu ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Şubat, 2019, İstanbul.
- OBALAR, S. & ADA S. (2010). Ekolojik Bakış Açısı ve Sosyal Kapital Kuram Çerçevesinde Öğrencilerin, İlk Okuma Yazma Becerilerinin İncelenmesi, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Bilimler Dergisi, Yıl:2010, Sayı:32, s.141-168.
- ÖMEROĞLU F. (1996). Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Terbiyesinde Annenin Rolü ve Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul..
- ÖNGİDER N. (2013). Anne-Baba ile Okul Öncesi Arasındaki ilişki, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2013; 5(4), s.420-440, Erişim Tarihi: Nisan 2019: www.cappsy.org.
- ÖZBEN Ş. & ARGUN Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne-babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı:14, s.18-28, 2002, İzmir.
- ÖZDEMİR A. D. (2012). Bazı Değişkenler Açısından Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Becerilerinin ve Ailelerinin Ebeveynliğe Yönelik Tutumları. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

- ÖZEL E. & ZELYURT H.(2016), Anne Baba Eğitiminin Aile Çocuk İlişkilerine Etkisi, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* Yıl: 16, Sayı: 36, s. 9-34 Issn: 2148-9424 Erişim Tarihi: Ocak-Haziran 2016, DOI: <http://dx.doi.org/10.21560/spcd.60151> , İstanbul.
- ÖZGÜN Ö. & Ark. (2013). Ebeveynlikle İlgili Kuramlar ve Araştırmalar, Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları, Z. Fulya Temelb(Ed.), (2.Baskı), (3.Bölüm), Ankara: Anı.
- ÖZGÜVEN İ. E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: Pdrem Yayınları.
- ÖZKAFACI A. & ÖZAKPINAR Y. (2012). Annenin Çocuk Yetiştirme Tutumu İle Çocuğun Sosyal Beceri Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi,, İstanbul, ErişimTarihi:Nisan2019:<http://earsiv.arel.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12294/130/TezAysunAOzkafaci.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- ÖZKAYA D. (2009). Ana-Baba Tutumları ve Kişilik Üzerindeki Etkileri. Rehberlik Araştırma Merkezi Müdürlüğü, Sivas.
- ÖZTÜRK C. & ŞANLI D. (2007). Annelerin eğitim durumunun çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Ege Pediatri Bülteni*, 14(3), s.145-150.
- ÖZTÜRK C. & ŞANLI D. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi” *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 32, s.1-18. Erişim:<https://dergipark.org.tr/download/article-file/231623>
- ÖZYÜREK A. & TEZEL ŞAHİN F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), s.19-34.
- ÖZYÜREK A. & TEZEL ŞAHİN F. (2008). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, s.395-414, Ankara.
- ÖZYÜREK A. & POYRAZ H. (2005). Okul öncesi 5-6 yaş Çocukların Problem Davranışları ve Ebeveynlerin Disiplin Yöntemlerinin İncelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, s.83-97.
- PEKŞEN AKÇA R. (2012). Ana- Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları, *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler, E-Dergisi*, Türk Dünyası, Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat, KIRGIZİSTAN, Erişim: <http://www.akademikbakis.org>
- POYRAZ M. (2007). Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.

- RAZON N. (1981). Temel çocuk, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, cilt:6 sayı: 32.
- RAZON N. (2001). Çalışan Anne ve Çocuğu , Ana-Baba Okulu. 7.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- ROBERTS T. (1994). A System Perspective Of Parenting, The Individual, The Family, and The Social Network, California: Brooks/Cole Publishing Company.
- ROGGE J. U. (2001). Kaosla Nasıl Başa Çıkılır, (Çev. İnan Gürün), İstanbul, Rota Yayınları, s.118-119.
- SAK R. & ARK. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, DOI: 10.17860/efd.33313, 11(3), 972-991, Mersin. Erişim Tarihi: Nisan 2019 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/161146>
- SANTROCK J. W. (1995). Children. Madison, WI: WCB Brown and Benchmark Publishers.
- SARGIN N. (2002). Boşanma Sürecinde Aile, Ergen ve Çocuk, Eğitime Yeni Bakışlar, Sümbül, A.M (Ed.), İstanbul: Murat Yayınları.
- SARUHAN C.Ş. & ÖZDEMİRCİ A. (2013). *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. (3. Baskı), İstanbul: Beta.
- SAVRAN C. & KUŞİN İ. (1997). Ana Babalar ve Onların Ana Babaları Arasındaki Çocuk Yetiştirmeye Yönelik Tutum İlişkileri, 10. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, s.171-180, Ankara: YA-PA Yay., 1997.
- SAVRAN C. (1995). Ana-Babaların Kişilik Özellikleri ille Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler. 10. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, Ankara: YA-PA Yay. S.171-179, 22-25 Mayıs 1995.
- SAYAR K. & BAĞLAN F. (2017). *Çocuk Eğitiminde Duygusal Rehberlik, Koruyucu Psikoloji*, (8.Baskı), İstanbul:Timaş.
- SAYGI D. & BALAT G. U. (2013). Anasınıfına Devam Eden Çocuğu olan Annelerin Çocukları ile İlişkilerinin İncelenmesi. *International Journal Of Human Sciences*, 10(1), pp.844-862.
- SAYGI D. (2011). Ebeveyn-Çocuk İlişkisi Ölçeği'nin Türkçe'ye Uyarlanması ve Anne Çocuk İlişkisinin Bazı Değişkenler açısından İncelenmesi(İstanbul Örneklemi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, s.6-7, İstanbul.

- SAYGIN F. (2004). Annelere İlişkin Bazı Değişkenlerin 5-6 Yaş Çocuklarının Yaratıcı Düşüncelerine Etkisi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.
- SCHNEİDER D. M. (1973). Class Differences and Sex Roles in American Kinship and Family Structure, New Jersey: Prentice-Hall.
- SERTELİN Ç. (2003). Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları İle İlişkisi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SIMSİKI H. (2011). Baba Katılımının Ebeveyn Tutumu, Bağlanma Stili ve Çift Uyumu Açısından İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- SMİTH S. (1995). Family Theory and Multicultural Family Studies. Ingoldsby, B. B. ve S. Smith (Ed.), Families in Multicultural Perspective, ss.5-35, New York: The Guildford Press.
- STEİNERBERG L. (2001). We Know Some Things: Adolescent-Parent Relationships in Retrospect and Prospect, *Journal of Research on Adolescence*, s:11, ss:1-20.
- STOLZ L. M. (1967). Influences On Parental Behavior, Stanford: Stanford University Press.
- SÜMER N. & GÜNDOĞDU AKTÜRK E. & HELVACI E. (2010). Anne-Baba Tutum ve Davranışlarının Psikolojik Etkileri: Türkiye’de Yapılan Çalışmalara Toplu Bakış, *Türk Psikoloji Yazıları*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Haziran 2010, Cilt:13 (25), s.42-59,Ankara.
- ŞAHİN F.T. & ÖZYÜREK A. (2008). 5-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Demografik Özelliklerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Etkisinin İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı:6 (3.Baskı): s.395-414, Ankara. Erişim: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/256308>
- ŞALCI O. & SAĞLAM C. & DERİCİ S. (2018), Türkiye’de Yapılan Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumlarına Yönelik Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi, *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Özel Sayı: 4, s.78-87, Karabük.
- ŞANLI D. & ÖZTÜRK C. (2012), Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:32, s.31-48, İzmir.
- ŞEN S. ve ARK. (2011), Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Çocuğu Bulunan Ailelerin Çocuk Yetiştirmelerine İlişkin Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 11, Sayı:21, Haziran 2011, s.73-91, Burdur.

- ŞENDİL G. (2003). Çocuk, Ergen ve Anne-Baba, İstanbul: Çantay Yayınları.
- TABACHNICK B. G. & FIDELL L. S. (2013). *Using Multi Variate Statistics*, Boston: Pearson Education.
- TARHAN N. (2004). Çalışan Anneler ve Çocukları. Makul Çözüm. İstanbul: Timaş Yay. Mart, 2004.
- TATLI S. (2014), Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Anne-Babalarıyla ve Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- TATLI S. & SELİMOĞLU H. & BADEMCİ D. (2012). Çocukları Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Annelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumlarının İncelenmesi, *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:2, Cilt:2, Sayı:3, 2012- Bingöl.
- TATLIOĞLU K. (2012), Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Tutumunun Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi, *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi (Journal Of Turan Center For Strategical Researches)*, Cilt:4 Vol.: 4., Sayı: 15 Yaz, 2012 Year: 2012,
- TEMEL F. ve ARK. (2010). Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları, s.5, Ankara: Anı,
- TEMİZ A. (2019). Okul Öncesi Dönemde Davranışsal Öz-Düzenleme Becerilerinin Çocuğa ve Aileye İlişkin Değişkenler İle Ebeveyn Tutumları Açısından İncelenmesi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TEZBAŞARAN A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: TPD Yayınları.
- TEZEL ŞAHİN F. & ÖZBEY S. (2007). Aile Eğitim Programlarına Niçin Gereksevim Duyulmuştur? Aile Eğitim Programları Neden Önemlidir?, *Aile ve Toplum* Yıl: 9, Sayı: 12, Nisan-Mayıs-Haziran 2007, ISSN: 1303-0256, Ankara.
- TEZEL ŞAHİN F.&ÖZYÜREK A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Cilt:6 (3), s.395-414.
- TORTUMOĞLU G. (1999). Annelerin Aile Kavramını Algılaması ve Bunun Çocuk Yetiştirme Tutumuna Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Erzurum.
- TÜZÜN O. VE SAYAR K. (2006). *Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji, Düşünen Adam*, s:24-39.

- UNİCEF (1990). Çocuk Hakları, Şeker Bank Yayınları:22. s.23.
- URAL O. & Ark. (2013). Dünden Bugüne Aile Eğitimi, Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları, Z. Fulya Temel(Ed.), (2.Baskı), (2.Bölüm) Ankara: Anı.
- URAL O. (2005). Okul Öncesi Eğitim ve Aile Katılımı. A. Oktay ve Ö. P. Unutkan (ed.) içinde, Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular, s.373-382), İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- UYANIK BALAT G. (2007). İlköğretime Başlayan Çocukların Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Eğitimden Yararlanma Düzeylerine Göre İncelenmesi, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt:32 (143), s.89-99.
- UZUN H. & BARAN G. (2015). Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği' nin Okul Öncesi Dönemde Çocuğu Olan Babalar İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, INESJOURNEL, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 3, s. 30-40.
- VAİZOĞLU F. (2008). Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosyal Davranışları İle Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, s.1, Ankara.
- YAĞMURLU B. & SANSON A. & KÖYMEN A. B. (2005). Ebeveynlerin ve çocuk mizacının olumlu sosyal davranış gelişimine etkileri: Zihin kuramının belirleyici rolü, *Türk Psikoloji Dergisi*, Sayı:20 (55), s.1-20.
- YAŞAR EKİCİ F. (2014). Türk Aile Yapısının Değişim ve Dönüşümü ve Bu Değişim ve Dönüşüme Etki Eden Unsurların Değerlendirilmesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi, ABD, International Journal of Social Science Doinumber: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2594> , Sayı:30, s. 209-224.
- YAVUZER H. (1995). Ana- baba ve çocuk (8. Basım), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- YAVUZER H. (1995). Çocuk Eğitimi El Kitabı, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.143.
- YAVUZER H. (2001). Yaygın Ana-Baba Tutumları, Ana Baba Okulu, Ankara: Remzi Kitabevi, s.116 – 131.
- YAVUZER H. (2001). Yaygın Ana-Baba Tutumları, Ana-Baba Okulu (9. Basım), Ankara: Remzi Kitabevi.
- YAZGAN İNANÇ B. & BİLGİN M.& KILIÇ ATICI M. (2007). Çocuk ve Ergen Gelişimi, s.978-994&-919-68-5, (2. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.

- YILMAZ A. (2001). Eşler Arasındaki Uyum, Anne-Baba Tutumu ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkilerin Gelişimsel Olarak İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), s.1-2.
- YILMAZ BOLAT E. (2016). Beş-Altı Yaş Grubu Çocuğa Sahip Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi, *Mersin Üniversitesi, Turkish Journal of Primary Education*, 2016, s.54-65, Mersin-Türkiye.
- YILMAZER, Y. (2007). Anne-Baba Tutumları İle İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerin Başarısı Ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- YODER RY. & LOPEZ A. (2013). Parent's Perceptions of Involvements in Childrens Education: Findings from a Qualitative Study of Public Housing Residents, *Child And Adolescent Social Worker Journal*30(5), October 2013, pp.415-433, New York.
- YOLCUOĞLU İ. G. (2015). Bir Yetiştirme Yurdu Öyküsü, (3.Baskı), s.103-129, 270-435, Ekim 2015, İstanbul: Nar Yayınevi.
- YOLCUOĞLU İ. G. (2015). Türkiye'de Tüm Çocuklarımızı İyi Yetiştirebilmek, s.1-485, Mart2015, İstanbul: Nar Yayınevi.
- YÖRÜKOĞLU A. (1978). Çocuk Ruh Sağlığı. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- YÖRÜKOĞLU A. (1990). Gençlik Çağı, Ruh Sağlığı Ruhsal Sorunlar, Özgür Yayın Dağıtım, İstanbul, 200, 216.
- YÖRÜKOĞLU A. (2000). Çocuk Ruh Sağlığı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 84 – 85.

EKLER

EK-6 ETO(Ebeveyn Tutum Ölçeği)

	CÜMLELER	böyledir	böyledir	Bazen böyledir	böyledir	böyle değildir
	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
	Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
0	Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında neler hissettiğimi ona açıklarım.					
1	Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
2	Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
3	Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
4	Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					
5	Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
6	Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
7	Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					

8	Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
9	Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
0	Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
1	Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
2	Çocuğumun hastalanmasından endişe ederim.					
3	Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
4	Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
	CÜMLELER	böyledir	böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	böyle değildir
5	Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
6	Çocuğuma kızdığımda çocuğumu cezalandırırım.					
7	Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
8	Çocuğumun hayal kırıklığına uğramaması için elimden geleni yaparım.					
9	Çocuğumun büyüdükçe yeni şeyler denemeyi göze alması gerektiğine inanırım.					
0	Çocuğumun her şeyi yapmasına izin veririm.					
1	Çocuğumun yanlış davranışını görmezden gelirim.					
2	Çocuğumu başka çocuklarla kıyaslarım.					
3	Çocuğumun şımarıklıklarına göz yumarım.					
4	Çocuğumu şımartırım.					

5	Çocuğuma karşı çabuk öfkelenirim.						
6	Çocuğum bana bir şey anlatırken sözünü kesmeden dinlerim.						
7	Çocuğuma bir şey alırken onun da fikrini alırım.						
8	Çocuğumla her konuyu konuşabilirim.						
9	Çocuğuma karşı sabırsızım.						
0	En ufak bir hatasında, çocuğumu cezalandırırım.						
1	Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.						
2	Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.						
3	Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarımın herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.						
4	Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.						
5	Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.						
6	Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.						

EK-7 CV- NEJDET BARAN, TÜRKİYE

Adı: Nejdet

Soyadı:BARAN

Meslek: Öğretim Görevlisi -Akademisyen

Adres: Pınarbaşı mah. 2211. Sokak No:1/2 Batman

Tel: +0486 551 3032/2210 – Cep: +905384167116

Fax: +0486 551 3031

@mail: barannejdet07@gmail.com&nejdetbaran@sirnak.edu.tr

Doğum tarihi:16-09-1988 - **Medeni Durumu:** Evli

EĞİTİM:

- Batman Anadolu Lisesi, Batman (2003-2006)
- Lisans, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara (2008-2013).
- Yüksek Lisans, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara Üniversitesi, Ankara (2016-2018).
- Yüksek Lisans, Sosyal Hizmet Bölümü, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul(2017-2019).

STAJ VE İŞ DENEYİMİ

- Staj, Behice Eren Çocuk ve Gençlik Merkezi + GÜÇKOBİR Derneği, 7 yabancı Gönüllüyleberaber, AGH (Avrupa Gönüllü Hizmeti) Programı, Dezavaantajlı Çocuklar ve Romen Çocuklarla, ,(Stajyer) (1 yıl) 6 Ekim 2012- 6 Haziran 2013 Ankara.
- GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Sorumluluk: 9 adet Gençlik ve Kültür Evi ve 44 adet ÇATOM (Çok Amaçlı ToplumMerkezi). 31 Temmuz 2013-11 Mayıs 2016. 9 adet Gençlik ve Kültür Evi'nin sorumlusu.(Yönetici)

➤ Yerel Yönetim Personeli Kapasite Artırımı Projesi kapsamında 9 adet çalıştay ve 8 adet eğitim (görev: Planlama, organizasyon, koordinasyon) Mart 2015-Mayıs 2016

➤ Tarımda Çalışanların Sağlığı Çalıştayı, Organizatör, 25 Şubat 2014, Şanlıurfa.

➤ Temel Dahil Etme Eğitimci Eğitimi, GAP- UNİCEF İşbirliği, 16-20 Haziran 2015, Şanlıurfa.

➤ Şırnak Üniversitesi, İdil MYO, Sosyal Hizmet Bölümü, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Programı, (Öğretim Görevlisi), 11 Mayıs 2016---

